

Polityka rozwoju gospodarczego Województwa Śląskiego

*Wzmacnianie roli gospodarki województwa śląskiego
w międzynarodowych łańcuchach wartości*

Zmiana jest rzeczą stałą natomiast przewaga konkurencyjna rzeczą zmienną

Katowice, grudzień 2016 r.

Streszczenie

W ostatnim ćwierćwieczu obszary składające się obecnie na województwo śląskie musiały stawiać czoła wyzwaniom społecznym i gospodarczym związanym z restrukturyzacją tradycyjnych sektorów. Na fundamentach przemian gospodarczych rozwijały się nowe firmy, ale też zmieniało się oblicze starej działalności przemysłowej. Obecnie województwo jest centrum gospodarczym Polski. Tradycja przemysłowa, wysoko wykwalifikowana kadra, uzbrojone tereny przemysłowe, wysokiej jakości infrastruktura techniczna, sprawna współpraca między samorządem regionalnym a miastami i instytucjami otoczenia biznesu, sprawny system edukacji, liczne jednostki naukowe, a także specjalistyczne firmy usługowe pełniące istotną rolę w łańcuchach wartości stanowią o sile regionalnego ekosystemu gospodarczego. Jednakże owa siła gospodarcza nie jest dana raz na zawsze. Sytuacja ekonomiczna, ale i polityczna na świecie, rozwój technologii, czy wreszcie duża dynamika zmian w innych regionach kraju sprawiają, że władze regionalne i ich partnerzy muszą dbać o nieustanne pojawianie się nowych impulsów rozwojowych, które zapewnią utrzymanie wysokiego poziomu rozwoju gospodarczego. Mając na uwadze obecny profil gospodarki regionalnej oznacza to potrzebę konsekwentnego wzmacniania roli gospodarki województwa śląskiego w międzynarodowych łańcuchach wartości. Zagadnieniu temu poświęcony jest niniejszy dokument stanowiący deklarację polityki rozwoju gospodarczego Województwa Śląskiego.

W jego części diagnostycznej opisano aktualny stan gospodarki województwa śląskiego oraz scharakteryzowano wyzwania, jakie przed tą gospodarką stoją. Zawarto w nim również odniesienia do założeń nowego rządowego modelu rozwoju gospodarczego kraju oraz do dotychczasowych działań z zakresu polityki gospodarczej prowadzonych przez samorząd regionalny. Województwo śląskie posiada niekwestionowaną drugą pozycję w Polsce w zakresie wytwarzanego produktu krajowego brutto, a także istotną pozycję eksportową w kraju. Jest również uznawane za lidera pod kątem atrakcyjności inwestycyjnej w Polsce, co potwierdzone jest przez silną pozycję regionu w zakresie przyciągania bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Natomiast region wypada słabiej niż można byłoby tego oczekiwać w ocenie: dynamiki PKB, poziomu PKB na mieszkańca, wydajności pracy, poziomu marż czy też odtwarzania zdolności wytwórczych w gospodarce. Parametry te powiązane są z przeciętnym poziomem innowacyjności. Województwo śląskie jest silnie związane z gospodarką niemiecką, włoską, czeską oraz pozostałych krajów Unii Europejskiej. W przypadku eksportu poza Unię Europejską dominują kraje takie jak: Rosja, Turcja, Ukraina, Stany Zjednoczone i Serbia. Większość wartości eksportu i dostaw wewnątrzwspólnotowych związanych jest z sektorami: motoryzacji, budowy maszyn i urządzeń, obróbki metali oraz w dalszej kolejności z paliwami stałymi. Województwo czerpie z tego stanu widoczne korzyści ekonomiczne, lecz z drugiej strony może być silnie podatne na opisane zagrożenia spowolnienia czy destabilizacji gospodarki światowej. Region musi także odnaleźć swoją drogę względem megatrendów związanych z ideą przemysłu 4.0.

W części normatywnej proponuje się kontynuację procesów tzw. przedsiębiorczego odkrywania, by utrzymując wsparcie skierowane do trzech obecnych inteligentnych specjalizacji – energetyka, medycyna, technologie informacyjne i komunikacyjne – docelowo rozszerzać obszar interwencji polityki rozwoju gospodarczego na inne obszary aktywności biznesowej w województwie śląskim. Zaproponowano także filary polityki rozwoju gospodarczego opartej na regionalnych specjalizacjach, którymi są: (1) Promocja przedsiębiorczości w regionalnych specjalizacjach; (2) Atrakcyjność inwestycyjna, bezpośrednio inwestycje zagraniczne; (3) Internacjonalizacja działalności biznesowej rodzimych przedsiębiorstw. Zdefiniowano dla nich cele polityki, których realizacji przypisano pakiet instrumentów. Samorząd województwa śląskiego przewiduje kontynuację dotychczasowych działań wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, uzupełniając je o instrumenty w obszarze wsparcia internacjonalizacji działalności

biznesowej przedsiębiorstw oraz promocji gospodarczej. Zaplanowano także pakiet instrumentów finansowanych z budżetu własnego Województwa Śląskiego.

Spis treści

Wprowadzenie	5
Metodyka opracowania polityki rozwoju gospodarczego	6
Diagnoza stanu	7
Polska – nowy model rozwoju gospodarczego	7
Województwo śląskie – przemiany gospodarcze	9
Wartość dodana, wydajność, rynek pracy	9
Przedsiębiorczość, innowacja, internacjonalizacja	12
Bezpośrednie inwestycje zagraniczne	14
Potencjał wytwórczy, potencjał eksportowy	15
Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, instrumenty wsparcia rozwoju gospodarczego	26
Międzynarodowe wydarzenia stanowiące wyzwanie dla gospodarki w województwie śląskim	28
Globalizacja, internacjonalizacja, bezpośrednie inwestycje zagraniczne	28
Wydarzenia wpływające na gospodarkę w województwie śląskim	31
Polityka rozwoju gospodarczego oparta na specjalizacjach regionalnych	33
Dokumenty strategiczne	33
Specjalizacje regionalne, klastry, łańcuchy wartości	35
Filary polityki rozwoju gospodarczego opartej na regionalnych specjalizacjach	42
1. Promocja przedsiębiorczości w regionalnych specjalizacjach	42
2. Atrakcyjność inwestycyjna, bezpośrednie inwestycje zagraniczne	42
3. Internacjonalizacja działalności biznesowej rodzimych przedsiębiorstw	43
Instrumenty wdrażania polityki rozwoju gospodarczego	44
Proponowane wsparcie przedsiębiorstw i promocji gospodarczej w województwie śląskim do roku 2020	44
Działania finansowane w ramach budżetu samorządu województwa śląskiego	47
Integralne podejście do realizacji polityki gospodarczej	48
Bibliografia	49
Załączniki - zestawienia danych statystycznych	51

Wprowadzenie

Województwo śląskie jest kluczowym centrum gospodarczym w Polsce. Tradycja przemysłowa, wysoko wykwalifikowana kadra, uzbrojone tereny przemysłowe, wysokiej jakości infrastruktura techniczna, sprawna współpraca między samorządem regionalnym a miastami i instytucjami otoczenia biznesu, sprawny system edukacji, liczne jednostki naukowe, a także specjalistyczne firmy usługowe pełniące istotną rolę w łańcuchach wartości stanowią o sile regionalnego ekosystemu gospodarczego.

W ostatnich 26 latach województwo śląskie kilkakrotnie musiało stawiać czoła wyzwaniom społecznym i gospodarczym związanym z restrukturyzacją tradycyjnych sektorów. Na fundamentach mniej lub bardziej udanych procesów przemian gospodarczych rozwijały się nowe firmy w takich sektorach, jak między innymi: motoryzacja, ICT, budowa maszyn i urządzeń, przetwórstwo spożywcze, chemia, nowoczesne materiały, czy też centra usług wspólnych. Na uzbrojonych terenach przemysłowych pojawiły się przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym, które w pierwszej kolejności uruchomiły tam swoje zakłady produkcyjne. Dostrzegając wysoki etos pracy oraz kompetencje wykwalifikowanych pracowników i osób na rynku pracy, w ciągu ostatnich szesnastu lat wzrosła liczba inwestycji zagranicznych opartych na bardziej zaawansowanych projektach produkcyjnych, a także powstały centra badawcze i centra usług wspólnych. Obecność firm zagranicznych w województwie stworzyła szansę dla lokalnych małych i średnich dostawców, aby nabywać nowe kompetencje, wchłonać nowe technologie oraz włączyć się w międzynarodowe łańcuchy dostaw. Wśród nich są przedsiębiorstwa, które dziś są aktywne na licznych rynkach zagranicznych i utrzymują silną pozycję w swoim sektorze na arenie międzynarodowej. Warto również podkreślić przedsiębiorczość wielu mieszkańców regionu, dzięki której powstały dziesiątki tysięcy nowych firm. Odwaga i gotowość do podejmowania ryzyka stanowiły często podstawę do wdrożenia w życie innowacyjnych pomysłów. Środowisko tzw. start-up'ów rozwijało się w dużych miastach, wokół uczelni, jednostek naukowych, parków technologicznych jak i na platformach wirtualnych. Powstały fundusze założkowe, sieci aniołów biznesu oraz pojawiły się inne fundusze wysokiego ryzyka, które włączyły się w proces rozwoju młodych firm technologicznych i skalowania ich działalności. Z kolei w latach 2004-2015 fundusze strukturalne były na szeroką skalę wykorzystywane przez przedsiębiorstwa, aby zmodernizować infrastrukturę, wprowadzić na rynek innowacyjne produkty i kształcić pracowników. Środki europejskie na lata 2014-2020, dostępne dla przedsiębiorstw w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego, angażowane są w kolejne projekty badawczo-rozwojowe, inwestycyjne i usprawniające procesy produkcji, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia dla firm działających w obszarze regionalnych inteligentnych specjalizacji. Dzięki zróżnicowanej strukturze gospodarczej województwo śląskie było w stanie utrzymać rozsądny poziom wzrostu gospodarczego i ugruntować swoją drugą pozycję w kraju związaną z wartością wytworzonego produktu krajowego brutto oraz pierwszą pozycję odnośnie atrakcyjności inwestycyjnej regionów w Polsce.

Patrząc z optymizmem w przyszłość nie można jednak zapomnieć o tym, że województwo czekają kolejne zmiany. Restrukturyzacja sektora górnictwa nie dobiegła jeszcze końca, co może spowodować, iż kilka tysięcy osób będzie musiało odejść i znaleźć nową pracę w innych sektorach. Tysiące firm funkcjonujących na zasadach działalności gospodarczej osób fizycznych – a także spółek prawa handlowego będących w rękach jednego właściciela – uruchomionych w latach 90. zeszłego wieku będą musiały przejść przez proces sukcesji, sprzedaży lub zamknięcia, gdyż obecni właściciele są prawie w wieku emerytalnym lub już go przekroczyli. Z uwagi na niepewną sytuację na rynku oraz na zaawansowany wiek właścicieli, często podmioty te są niedoinwestowane, opierają się na nieefektywnych procesach wytwarzania i uczestniczą w transakcjach z niską marżą. Skutki niekorzystnej sytuacji demograficznej oraz emigracji Polaków za granicę są od jakiegoś czasu odczuwalne na rynku pracy i będą nasilać się. Brak kadry – nie tylko wykwalifikowanej, ale również podstawowej – stanowi zagrożenie dla zapewnienia ciągłości funkcjonowania rutynowej działalności przedsiębiorstw oraz może

uniemożliwić w przyszłości rozpoczęcie nowych projektów biznesowych w województwie. Daleko idąca automatyzacja i robotyzacja systemów produkcji, rozległa współpraca z dostawcami i partnerami biznesowymi w ramach nowych relacji B2B oraz zatrudnienie obcokrajowców są niektórymi z licznych działań zaradczych rozważanych przez przedsiębiorstwa. Należy również mieć na uwadze skutki wydarzeń, które mają miejsce na różnych kontynentach świata. Daleko idąca globalizacja gospodarki światowej spowodowała, że na gospodarkę w województwie śląskim nie można patrzeć w oderwaniu od sytuacji w innych krajach i na innych kontynentach.

Polityka rozwoju gospodarczego dla województwa do 2020 roku ma na celu zapewnienie utrzymania wysokiego poziomu rozwoju gospodarczego regionu. Wymaga ona kompleksowego spojrzenia na aspekty związane z przedsiębiorczością społeczeństwa, zdolnością rodzimych przedsiębiorstw do wprowadzania na rynek innowacyjnych produktów i usług, rolę bezpośrednich inwestycji zagranicznych w otwieraniu łańcuchów wartości dla lokalnych dostawców, a także z potencjałem przedsiębiorstw do internacjonalizacji swoich działalności biznesowych i wzmacniania swoich pozycji na arenie międzynarodowej.

Metodyka opracowania polityki rozwoju gospodarczego

Polityka rozwoju gospodarczego dla województwa śląskiego do 2020 roku została przygotowana w okresie od października do grudnia 2016 roku na podstawie analizy dostępnych danych i danych statystycznych dotyczących sytuacji w gospodarce regionalnej, krajowej i światowej oraz rozmów z ekspertami branżowymi i partnerami gospodarczymi podczas spotkań warsztatowych w Bielsku-Białej, Częstochowie, Katowicach i Rybniku oraz wywiadów telefonicznych. Eksperti firmy InnoCo Sp. z o.o., która została wybrana do opracowania finalnego dokumentu, aktywnie współpracowali z pracownikami Wydziału Gospodarki, Promocji i Współpracy Międzynarodowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego.

Polityka rozwoju gospodarczego dla województwa śląskiego jest zgodna ze Strategią rozwoju województwa śląskiego „ŚLĄSKIE 2020+” oraz z Regionalną Strategią Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2013-2020. Uwzględnia ona kierunki rozwoju Polski wytypowane w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju, Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020 oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Nawiązuje do nowego modelu rozwoju gospodarczego zarysowanego w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Niniejszy dokument przedstawia diagnozę potencjału gospodarczego województwa śląskiego oraz wyzwania stojące przed gospodarką regionalną w związku z wydarzeniami międzynarodowymi. W dokumencie wyszczególniono kluczowe zagadnienia, takie jak: bezpośrednie inwestycje zagraniczne, internacjonalizację działalności gospodarczej rodzimych przedsiębiorstw, atrakcyjność inwestycyjną województwa, promocję przedsiębiorczości (przyjazny klimat dla przedsiębiorstw) - stanowiące integralną część polityki rozwoju gospodarczego oraz uwzględniono narzędzia do jej realizacji na kolejne lata.

Diagnoza stanu

Polska – nowy model rozwoju gospodarczego

O polskim wzroście gospodarczym w ostatnich 26 latach decydowały między innymi: napływ inwestycji zagranicznych, wzrost eksportu, wejście Polski do Unii Europejskiej oraz aktywność polskich przedsiębiorstw na Wspólnym Rynku Europejskim, inwestycje publiczne współfinansowane ze środków europejskich, wzrost dochodów Polaków, a także wykształcone i przedsiębiorcze społeczeństwo. Dotychczasowe impulsy rozwoju, takie jak tania siła robocza oraz proste zachęty inwestycyjne skierowane do inwestorów zagranicznych, okazują się już niewystarczające, aby utrzymać pożądane tempo rozwoju. Średnioroczny wzrost gospodarczy w Polsce w okresie 2004-2008 wynosił jeszcze 5,2%, jednak w okresie 2009-2014 spadł do 2,9% i osiągnął 3,6%¹ w 2015 roku. Prognozy wskazują na potencjalne średnioroczne tempo wzrostu rozwoju gospodarczego w wysokości około 3,5% na kolejne lata. Obecnie w Polsce 2/3 polskiego eksportu (w 2015 roku eksport towarów z Polski zwiększył się w skali roku o 8,3%, osiągając blisko 180 mld EUR²) i 50% produkcji przemysłu tworzą przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym. Jednocześnie polskie przedsiębiorstwa opierają swoją konkurencyjność na cenie, co przy niskiej marży transakcji gospodarczych w znacznym stopniu ogranicza możliwości generowania rezerw na inwestycje czy też nakładów na działalność badawczo-rozwojową. Niska stopa inwestycji i związana z tym niska skala odtwarzania majątku trwałego, stanowią istotne zagrożenie dla gospodarki kraju, która może niebawem znaleźć się w tzw. „dryfie rozwojowym”, co może strukturalnie osłabić polską gospodarkę na kilka kolejnych dekad.³

W 2004 roku, Polska w rankingu grupy 46 krajów świata znalazła się na 17. miejscu w zakresie wartości dodanej brutto w przemyśle i budownictwie, a na 13. miejscu w 2014 roku oraz na 26. miejscu w zakresie wartości dodanej brutto w sektorze usług w 2004 roku, a na 30. miejscu w 2014 roku⁴. Z kolei według indeksu globalnej konkurencyjności 2016-2017 Światowego Forum Gospodarczego, Polska znalazła się na 41. miejscu na 138 krajów (2015-2016: 41. miejsce na 140 krajów) i została skategoryzowana wśród krajów będących w fazie przejściowej z gospodarki opartej na efektywności do gospodarki napędzanej innowacjami (razem między innymi z: Chorwacją, Węgrami, Łotwą, Litwą, Turcją).⁵ W raporcie Banku Światowego – *Doing Business 2016* – w ogólnym rankingu łatwości prowadzenia działalności gospodarczej Polska sklasyfikowana została 25. miejscu w gronie 189 państw, a w edycji rankingu wolności gospodarczej 2016 Polska zajęła 39. miejsce na 178 krajów⁶. Warto zwrócić uwagę na strukturalną słabość polskiej gospodarki, a mianowicie na zjawisko polegające na nadmiernym reprezentowaniu mikroprzedsiębiorstw w ogólnej strukturze przedsiębiorstw (Polska: 96%, UE: 93%) oraz niedostatecznym reprezentowaniu małych przedsiębiorstw w ogólnej strukturze przedsiębiorstw (Polska: 3%, UE: 6%). Mimo wstępnych aspiracji zwiększenia przez młodych przedsiębiorców zatrudnienia powyżej pięciu osób w ciągu pięciu lat po uruchomieniu działalności biznesowej, znaczna większość firm nie przekracza poziomu zatrudnienia w wysokości 3-4 osób. Badania pokazują, że w pierwszych czterech latach działalności firm, właściciele widzą coraz mniej nowych możliwości biznesowych (właściciele firm funkcjonujących na rynku od 3 do 42 miesięcy: 54% badanych; właściciele firm funkcjonujących powyżej 42 miesięcy na rynku: 59% badanych).⁷

¹ Przedsiębiorczość w Polsce, Ministerstwo Rozwoju, Departament Strategii Rozwoju, Warszawa, 2016.

² Ibid.

³ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Ministerstwo Rozwoju (projekt do konsultacji społecznych, 2016).

⁴ Rocznik statystyki międzynarodowej 2015, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2015.

⁵ Schwab K., The Global Competitiveness Report 2016–2017, World Economic Forum 2016.

⁶ Przedsiębiorczość w Polsce, Ministerstwo Rozwoju, Departament Strategii Rozwoju, Warszawa, 2016.

⁷ Tarnawa A., Węclawska D., Nieć M., Zbierowski P., Global Entrepreneurship Monitor Poland 2015, Polska Agencja Przedsiębiorczości, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach Warszawa, 2015.

W międzynarodowych rankingach innowacyjności Polska pozostaje wśród krajów o umiarkowanej innowacyjności. Wzrost nakładów przedsiębiorstw na działalność badawczo-rozwojową nie przekłada się na skuteczne wdrożenie nowych produktów i usług na rynku. Obserwuje się również spadek w zakresie współpracy małych i średnich firm innowacyjnych z innymi podmiotami⁸. Statystycznie rzecz biorąc, polskie przedsiębiorstwa ciągle korzystają ze sprawdzonych, prostych, niskokosztowych rozwiązań. Wykazują małą skłonność do podejmowania ryzyka i niechętnie inwestują w badania i rozwój. Sytuacja ta stwarza zagrożenia strukturalne dla stabilności gospodarczej w Polsce. Województwo śląskie znajduje się w grupie 9. regionów o umiarkowanej innowacyjności (zachodniopomorskie, pomorskie, dolnośląskie, łódzkie, mazowieckie, podlaskie, małopolskie, podkarpackie)⁹.

Opracowana przez Ministerstwo Rozwoju - w 2016 roku - Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju stanowi odpowiedź na wyzwania, przed którymi stoi polska gospodarka i stawia na wzrost innowacyjności, produktywności oraz wzrost aktywności eksportowej przedsiębiorstw. Przewiduje ona zwiększenie tempa wzrostu eksportu z 5% do 7% rocznie. W latach 2004-2014 wartość eksportu (w cenach bieżących) w Polsce wzrosła o 201,35% z 73.781 mln USD w 2004 roku do 222.339 mln USD w 2014 roku. Podobnej dynamiki wzrostu doznały takie kraje europejskie jak: Bułgaria, Litwa, Łotwa, Rumunia, Słowacja. Natomiast Chiny uzyskały w tym okresie wzrost o prawie 295%, a Indie o 317%. Z kolei dynamika wzrostu wartości importu (w cenach bieżących) w Polsce w latach 2004-2014 sięgała 156,25% (Litwa: 184,54%, Łotwa: 138,22%, Rumunia: 138,43%, Słowacja: 174,05%). Natomiast wzrost powyżej 200% pojawił się w krajach takich jak: Rosja, Indonezja, Indie, Chiny, Brazylia.¹⁰ Optymistyczne dane dla Polski wynikały przede wszystkim z transferów produktów i usług przez przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym, aktywne w międzynarodowych łańcuchach wartości. Natomiast eksport polskich firm zdominowany był przez towary niskoprzetworzone. Zwiększenie innowacyjności polskich firm w latach 2016-2020 ma przyczynić się do większej skłonności firm do podejmowania działań w kierunku internacjonalizacji swojej działalności biznesowej, w tym eksportu oraz lokowania bezpośrednich inwestycji za granicą. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju przewiduje instrumenty wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie skalowania swoich procesów biznesowych poprzez wejście z innowacyjnymi produktami i technologiami na rynki zagraniczne oraz nawiązuje do znaczenia Krajowych Kłastrów Kluczowych jako platformy rozwijającej zdolności eksportowe firm. W ramach polityki eksportowej przewiduje się koncentrację wsparcia na kluczowych branżach. Wytypowanych zostało dwanaście branż: sprzęt medyczny, maszyny i urządzenia, kosmetyki, IT/ICT, biotechnologia i farmaceutyka, moda polska, budowa i wykańczanie budowli, jachty i łodzie, meble, polskie specjalności żywnościowe, sektor usług prozdrowotnych oraz części samochodowe i lotnicze. Dla każdej branży będą opracowane programy eksportowe. W celu wzmocnienia rozpoznawalności polskich produktów apeluje się o zwiększenie koordynacji działań promocyjnych i wsparcie ekspansji zagranicznej polskich przedsiębiorstw na poziomie krajowym i regionalnym.

Główne instrumenty wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce są ściśle związane z Regionalnymi Programami Operacyjnymi oraz z Programem Operacyjnym Inteligentny Rozwój. Obejmują one między innymi wsparcie przedsiębiorstw w zakresie działalności badawczo-rozwojowej, inwestycji w infrastrukturę badawczo-rozwojową, inwestycji w infrastrukturę dla wytwarzania produktów i usług innowacyjnych, usprawnienia procesów w celu zmniejszenia wpływu działalności gospodarczej na środowisko, a także internacjonalizacji działalności biznesowej oraz promocji atrakcyjności inwestycyjnej Polski i poszczególnych województw.

⁸ European Innovation Scoreboard 2016, Country Report Poland, European Union 2016.

⁹ https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/regional_en.

¹⁰ Rocznik statystyki międzynarodowej 2015, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2015.

W raporcie *Poland 2025: Europe's new growth engine*¹¹ autorzy określili scenariusz szybkiego wzrostu gospodarczego dla Polski do 2025 roku, zakładając, iż należy:

- zwiększyć produktywność gospodarki poprzez wytwarzanie produktów i usług o większej wartości dodanej oraz wprowadzenie w sektorze wydobywania odpowiednich usprawnień poprawiających wydajność;
- zdywersyfikować eksport poprzez wspieranie polskich przedsiębiorstw na rynkach azjatyckich i afrykańskich;
- utrzymać średnioroczny wzrost wartości produkcji przemysłu technologii-chłonnym na poziomie 8% poprzez między innymi wspieranie procesów konsolidacji działalności firm w ramach większych grup kapitałowych czy też klastrów, zawieranie umów kooperacyjnych z podmiotami za granicą (internacjonalizacja) oraz budowanie marki polskich produktów na rynkach zagranicznych;
- utrzymać średnioroczny wzrost wartości sektora usług (usługi biznesowe, telekomunikacja, usługi finansowe, usługi prawne) na poziomie 6% poprzez zapewnienie dostępności do wysoko wykwalifikowanej kadry w dużych miastach, ciągłe poprawianie jakości życia oraz promowanie Polski jako centrum dla zaawansowanych usług biznesowych;
- zwiększyć znaczenie w gospodarce, przemysłów opartych na zaawansowanych systemach produkcji (przemysł motoryzacyjny, przemysł chemiczny, przemysł meblowy, przemysł tekstylny, przemysł elektryczny, przemysł elektroniczny) poprzez rozwój nowych produktów, usprawnienie procesów produkcji oraz intensywne działania w zakresie internacjonalizacji działalności biznesowej;
- zapewnić utrzymanie oraz działania na rzecz wzrostu konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw nastawionych na obsługę rynku wewnętrznego (w kontekście rosnących aktywności firm zagranicznych dostrzegających lukratywność polskiego rynku konsumenckiego).

Powyższe zagadnienia dotyczą przede wszystkim województwa śląskiego, które jest regionem uprzemysłowionym, skupiającym się jednocześnie na pozyskiwaniu inwestycji w zakresie nowoczesnych usług biznesowych i ciągle zmagającym się z restrukturyzacją sektora wydobywczego.

Województwo śląskie – przemiany gospodarcze

Wartość dodana, wydajność, rynek pracy

Województwo śląskie utrzymało drugą pozycję w rankingu województw w zakresie wytwarzanego w Polsce produktu krajowego brutto (PKB) w latach 2010-2014 i zapewniło 12,9% PKB w 2010 roku a 12,4% PKB w 2014 roku. W tym samym okresie województwo małopolskie, mazowieckie i wielkopolskie zwiększyły swój udział w wytwarzanym w Polsce PKB. Natomiast dynamika wzrostu PKB w latach 2010-2014 w województwie śląskim (109,8) była niższa niż w województwach: dolnośląskim (111,7), lubelskim (111,0), lubuskim (110,5), łódzkim (111,6), małopolskim (112,8), mazowieckim (113,8), podkarpackim (111,3), pomorskim (112,5) i wielkopolskim (114,3). Z kolei dynamika zmian wartości dodanej brutto na jednego pracującego w latach 2010-2014 wynosiła 19,39% na poziomie ogółem w Polsce a dla województwa śląskiego 17,28%. Dane odnośnie dynamiki zmian wartości dodanej brutto na jednego pracującego w latach 2010-2014 w przetwórstwie przemysłowym przedstawiają dla województwa wzrost o 25,42% (Polska: 29,84%; najwyższa lokata – mazowieckie: 39,28%; najniższa lokata – dolnośląskie: 10,87%), a w przypadku grupy "handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja" wzrost o 16,84% (Polska: 17,62%; najwyższa lokata – dolnośląskie: 21,50%; najniższa lokata: lubuskie: 13,10%). Oprócz województwa świętokrzyskiego (20,50%) i dolnośląskiego (10,87%) dynamika zmian wartości dodanej brutto na

¹¹ Bogdan W., Boniecki D., Labaye E., Marciniak T., Nowacki M., *Poland 2025: Europe's new growth engine*, McKinsey & Company, 2015.

jednego pracującego w latach 2010-2014 w przetwórstwie przemysłowym w pozostałych województwach wynosiła około 30%. W przypadku grupy "handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja" wzrost około 20% uzyskały województwa: dolnośląskie, łódzkie, małopolskie, pomorskie i warmińsko-mazurskie.¹²

Województwo śląskie w grudniu 2015 roku liczyło 4.570.849 mieszkańców, i było to o 8 810 osób mniej niż w roku poprzednim. W wieku produkcyjnym znajdowało się 62,5% ludności a w wieku przedprodukcyjnym 20,7%. Współczynnik aktywności zawodowej sięgał 53,1% (mężczyźni: 61,2%; kobiety: 45,8%), wskaźnik zatrudnienia 49,3% (mężczyźni: 57,0%; kobiety: 42,4%) a stopa bezrobocia 7,2% (wśród mężczyzn: 7,0%; wśród kobiet: 7,4%) (stan na 08.2016: 6,8%¹³). Przeszło 42% osób zatrudnionych pracuje w przetwórstwie przemysłowym, prawie 13% w górnictwie i wydobywaniu, 13, 7% w transporcie i gospodarce magazynowej. Na koniec czerwca 2016 roku, przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w przedsiębiorstwach w województwie śląskim wynosiło 4.475,02 zł (na koniec 2015 roku: 4.329,71 zł). Średnioroczny wzrost wynagrodzenia w okresie 2013-2016 wynosił 2,54%.¹⁴ W przypadku utrzymania się tego trendu wzrostu, do 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w przedsiębiorstwach może wynosić 4.787,00 zł, a do 2026 roku 5.564,00 zł. Przeciętne godzinowe wynagrodzenie brutto ogółem w Unii Europejskiej w 2015 roku wahało się między 4,1 EUR/godz. a 41,3 EUR/godz., w tym Polsce wynosiło 8,6 EUR/godz. (przemysł: 8,6 EUR/godz.; budownictwo: 7,5 EUR/godz.; usługi: 8,5 EUR/godz.).¹⁵ Relatywnie niskie koszty płac w Polsce stanowiły w ostatnich dwóch dekadach o konkurencyjności gospodarki i pozwalały na pozyskiwanie inwestycji zagranicznych. Jednak koszty pracy, jako czynnika konkurencyjności zaczęły tracić na znaczeniu na rzecz poziomu kwalifikacji i specjalizacji pracowników. Dzięki temu w ostatnich latach inwestorzy zagraniczni uruchamiali w Polsce coraz bardziej złożone projekty produkcyjne, a także inwestowali w centra badawczo-rozwojowe i w nowoczesne centra usług dla biznesu, które wymagają zaangażowania osób o szczególnych kwalifikacjach. Niekorzystny trend demograficzny oraz emigracja Polaków spowodowały perturbacje na rynku pracy. Coraz więcej firm nie może znaleźć pracowników, co negatywnie wpływa na procesy rozwoju tych firm oraz skutkuje podniesieniem wynagrodzeń pracowników w celu ich pozyskania i zatrzymania w firmie. Jednocześnie dane statystyczne dotyczące liczby pracujących w małych, średnich i dużych przedsiębiorstwach dla 2013 i 2014 roku przedstawiają niekorzystny obraz dla województwa śląskiego. Zatrudnienie w małych i średnich firmach lekko spadło (o 4.727 osób). Jednak w grupie firm dużych, liczba zatrudnionych w 2014 roku (374.680 osób) była o 1,59% wyższa od liczby zatrudnionych w 2013 roku (368.804 osób). Natomiast w województwach: łódzkim, mazowieckim, małopolskim, wielkopolskim, dolnośląskim i pomorskim zatrudnienie we wszystkich grupach przedsiębiorstw wzrosło w 2014 roku w stosunku do roku 2013 (w małych firmach o 3,38-6,34%; w średnich firmach o 0,36-2,43%, w dużych firmach: 1,31-10,27%). Dlatego też, w następnych latach warto monitorować trend dotyczący zatrudnienia w małych i średnich przedsiębiorstwach w województwie.¹⁶

Na koniec 2015 roku liczba podmiotów gospodarki narodowej w województwie śląskim wynosiła 465.779 podmiotów (stan na 08.2016: 465.399¹⁷), w tym 47.907 spółek handlowych (stan na 08.2016: 50.423¹⁸), z których 6.830 stanowiły podmioty z kapitałem zagranicznym oraz 334.531 osób fizycznych prowadzących

¹² Produkt krajowy brutto – rachunki regionalne w 2013 r. oraz Produkt krajowy brutto – rachunki regionalne w 2014 r., Główny Urząd Statystyczny

¹³ katowice.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych GUS

¹⁴ Województwo śląskie w liczbach 2016, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice, 2016.

¹⁵ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Labour_costs_per_hour_in_EUR,_2004-2015_whole_economy_excluding_agriculture_and_public_administration.png

¹⁶ katowice.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych GUS

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid.

działalność gospodarczą (stan na 08.2016: 331.107¹⁹). Z podmiotów z kapitałem zagranicznym o liczbie pracujących powyżej 9 osób, 683 podmioty wykazały zysk na koniec 2015 roku. Wśród 465.779 podmiotów w 2015 roku było: 442.260 mikroprzedsiębiorstw (94,95%), 19.310 małych przedsiębiorstw (4,15%), 3.655 średnich (0,78%), 477 podmiotów zatrudniających między 250 a 999 pracowników (0,10%) oraz 77 podmiotów zatrudniających 1.000 pracowników i więcej (0,02%).²⁰

Wartość produkcji sprzedanej przemysłu w sekcji przetwórstwa przemysłowego w czerwcu 2016 roku była o 12% wyższa od tej wartości w analogicznym okresie w 2015 roku²¹ (w 2015 roku również odnotowano wzrost produkcji sprzedanej przemysłu w cenach stałych o 7,0% w porównaniu do 2014 roku²²). Wydajność pracy w przemyśle w 2015 roku, mierzona wartością produkcji sprzedanej na jednego zatrudnionego, była wyższa (w cenach stałych) niż w 2014 roku o 7,6%.²³

Według dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego wartość dodana brutto na jednego pracującego – czyli wydajność pracy – w 2014 roku w województwie śląskim wynosiła:

- ogółem: 116.435 zł (Polska: 109.921 zł),
- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo: 15.881 zł (Polska: 20.063 zł),
- przemysł: 139.409 zł (Polska: 142.843 zł)
- w tym przetwórstwo przemysłowe: 135.886 zł (Polska: 130.694 zł),
- budownictwo: 142.481 zł (Polska: 143.698 zł),
- handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja: 117.854 zł (Polska: 125.870 zł),
- działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości: 222.563 zł (Polska: 252.577 zł),
- pozostałe usługi: 90.264 zł (Polska: 93.938 zł).

Na koniec 2015 roku średni wskaźnik płynności finansowej I stopnia dla przedsiębiorstw niefinansowych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób, wynosił 31,8% (2014: 34,4%; 2013: 30,7% a 06.2016: 34,7%). Natomiast wskaźnik płynności finansowej II stopnia w tym samym okresie wynosił 91,7% (2014: 95,8%; 2013: 90,3% a 06.2016: 98,2%). Niski wskaźnik rentowności obrotów netto w wysokości 1,9% na koniec 2015 roku wynikał z niekorzystnej sytuacji wśród podmiotów sekcji górnictwa i wydobywania (-8,2%) oraz sekcji wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (-15,5%). W czerwcu 2016 roku wskaźnik rentowności obrotu netto wynosił 4,7%, przy 19,6% dla sekcji wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.²⁴ Ogólnie dane dotyczące sytuacji finansowej wskazują na strukturalną słabość gospodarki województwa śląskiego, charakteryzującą się niską marżowością, kapitałochłonną działalnością przemysłową oraz nierentownym górnictwem. Udział kosztów zużycia materiałów i energii w strukturze kosztów przedsiębiorstw w województwie śląskim wynosił 53,5%, przy kosztach wynagrodzeń 15,1% i amortyzacji 5,8%.²⁵ Warto zaznaczyć ciągłość trendu wzrostowego inwestycji w maszyny i urządzenia, który na koniec 2015 roku wskazywał na wartość nakładów w tym zakresie w wysokości

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid.

²¹ Województwo śląskie w liczbach 2016, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice, 2016.

²² Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa śląskiego w 2015 r., Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice, 2016.

²³ Ibid.

²⁴ Biuletyn statystyczny województwa śląskiego II kwartał 2016, Urząd Statystyczny w Katowicach, 2016

²⁵ Województwo śląskie w liczbach 2016, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice, 2016.

8.101 mln zł, tj. więcej niż w 2014 roku i w 2010 roku odpowiednio o: 23,5% i 53,4%.²⁶ Natomiast w strukturze kosztów przedsiębiorstw w krajach rozwiniętych udział kosztów wynagrodzeń w sektorze usług wynosi 76-86% a w sektorze przemysłowym 40-57% oraz amortyzacja w sektorze usług 0-8% i w sektorze przemysłowym 11-25%.²⁷

Przedsiębiorczość, innowacja, internacjonalizacja

Uwzględniając strukturę gospodarki, województwo śląskie ciągle jest regionem przemysłowym o ograniczonym stopniu specjalizacji. Większość sektorów przemysłowych skupia się na konkurencji cenowej, a relacje między firmami i jednostkami naukowymi są mało rozbudowane oraz rzadko przyczyniają się do komercjalizacji rozwiązań innowacyjnych na skalę międzynarodową.²⁸ 21,9% przedsiębiorstw przemysłowych badanych w 2015 roku przez Główny Urząd Statystyczny było aktywnych innowacyjnie w latach 2012-2014, a w przypadku przedsiębiorstw usługowych 12,9% (w roczniku statystycznym województw 2015 odnotowano 37,4% ogółu przedsiębiorstw, które wprowadziły w latach 2012-2014 innowacje produktowe lub procesowe, 3,89% przedsiębiorstw wprowadziło nowe dla rynku produkty²⁹). Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży wynosił ogółem 10,7%. Natomiast w przypadku przedsiębiorstw usługowych udział ten wynosił 0,7%. (w roczniku statystycznym przemysłu odnotowano 11,7% udział przychodów netto ze sprzedaży w latach 2012-2014 produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży w przemyśle w województwie śląskim; dolnośląskie: 13,6; pomorskie: 29,2%³⁰). Województwo śląskie plasowało się na drugim miejscu w kraju w 2014 roku, jeśli chodzi o sumę nakładów na działalność innowacyjną zarówno odnośnie badanych przedsiębiorstw przemysłowych i przedsiębiorstw usługowych. Natomiast średnie nakłady poniesione na działalność innowacyjną przypadające na jedno przedsiębiorstwo przemysłowe, które poniosło nakłady na tego typu działalność, w 2014 roku były w województwie śląskim o prawie 30% niższe niż w województwach: mazowieckim, podkarpackim, dolnośląskim i łódzkim. Również w przypadku przedsiębiorstw usługowych w województwie śląskim takie nakłady przypadające na jedno przedsiębiorstwo były znacznie mniejsze niż w województwach: dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, łódzkim, pomorskim, podkarpackim i mazowieckim. Innymi słowy, w porównaniu z innymi województwami, większa liczba podmiotów gospodarczych w województwie śląskim ponosi nakłady na działalność innowacyjną lecz poszczególne kwoty są mniejszej wartości. 33,6% badanych przedsiębiorstw przemysłowych aktywnych innowacyjnie w województwie śląskim w 2014 roku współpracowało w zakresie działalności innowacyjnej z innymi podmiotami (4. lokata w Polsce), w tym dla 11,3% podmiotów z tej grupy współpraca odbywała się w ramach klastrów. Z kolei w przypadku przedsiębiorstw usługowych, 23,9% przedsiębiorstw wykazało współpracę w zakresie działalności innowacyjnej z innymi podmiotami (9. lokata w Polsce), w tym 9,9% podmiotów z tej grupy współpracowały z innymi podmiotami w ramach klastrów.³¹

Na koniec 2014 roku, 212 podmiotów gospodarczych mających siedzibę w województwie śląskim wykazało zaangażowanie biznesowe w 312 jednostkach zagranicznych.³² Przychody netto ze sprzedaży za granicą

²⁶ Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa śląskiego w 2015 r., Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice, 2016.

²⁷ Competitive Alternatives 2016 edition, KPMG's guide to international business locations costs, KPMG, 2016.

²⁸ Na podstawie definicji "regiony przemysłowe", "regiony wyspecjalizowane", „regiony będące liderami innowacyjnymi”. Isaksen A., Trippel M., (2014). 'Regional industrial path development in different regional innovation systems: A conceptual analysis', Papers in Innovation Studies 2014/17, Lund University, CIRCLE

²⁹ Rocznik statystyczny województw 2015, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2015.

³⁰ Rocznik statystyczny przemysłu 2015, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2015.

³¹ Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2012-2014, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa, 2015.

³² Działalność podmiotów posiadających jednostki zagraniczne w latach 2008-2014, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2016.

(eksport) produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przedsiębiorstwach przemysłowych w województwie śląskim na koniec 2014 roku stanowiły 8,2% przychodów netto ze sprzedaży ogółem (70% przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych dotyczy wartości eksportu).³³

W 2016 roku Główny Urząd Statystyczny przygotował raport "Wybrane wskaźniki przedsiębiorczości w latach 2010-2014" na podstawie badania tempa rozwoju przedsiębiorstw, w których liczba pracujących wynosiła 10 i więcej osób. W badaniu wydzielono pięć typów przedsiębiorstw³⁴:

- przedsiębiorstwa szybkiego wzrostu – jednostki wykazujące w trzyletnim okresie średnioroczny przyrost przychodów 20% i więcej, oznacza to, że łączne tempo wzrostu przychodów w trzyletnim okresie wynosiło 72,8% i więcej (w tej grupie również wyodrębniono grupę tzw. „gazel”, która obejmuje przedsiębiorstwa szybkiego wzrostu funkcjonujące na rynku maksymalnie 5 lat);
- przedsiębiorstwa wzrostowe – podmioty, których tempo wzrostu przychodów wynosiło od 10% do 72,8% w ciągu trzech analizowanych lat;
- przedsiębiorstwa stabilne – podmioty uzyskujące w badanych trzyletnich okresach zbliżone wartości przychodów, czyli w ostatnim roku ich wartość stanowiła od 90% do 110% wartości uzyskanej na początku;
- przedsiębiorstwa schyłkowe – podmioty, dla których przychody uzyskane w ostatnim roku badanego okresu stanowiły od 51,2% do 90% przychodów uzyskanych na jego początku;
- przedsiębiorstwa szybkiego spadku – charakteryzujące się spadkiem przychodów o 20% i więcej, czyli w końcu rozpatrywanego trzyletniego okresu przychody stanowiły 51,2% i mniej przychodów uzyskanych na początku tego okresu.

W grupie przedsiębiorstw szybkiego wzrostu w województwie śląskim udział przychodów netto ze sprzedaży na eksport stanowił 17,8% przychodów ogółem w 2010 roku i 34,1% w 2014 roku (dla Polski – 2010: 14,43%; 2014: 25,10%). Należy jednak zwrócić uwagę na istotne wahania w poziomie udziału przychodów netto ze sprzedaży na eksport w przychodach ogółem wśród tzw. gazel w województwie śląskim: 12,8% w 2010 roku, 44,1% w 2011 roku, 9,4% w 2012 roku, 40,5% w 2013 roku a 6,9% w 2014 roku. W grupie przedsiębiorstw wzrostowych w województwie śląskim udział przychodów netto ze sprzedaży na eksport stanowił 23,6% przychodów ogółem w 2010 roku i 33,5% w 2014 roku (dla Polski – 2010: 8,89%, 2014: 28,39%). Natomiast wskaźnik ten w grupie przedsiębiorstw stabilnych w województwie wynosił 39,45% jeszcze w 2010 roku a 22,53% w 2014 roku (dla Polski – 2010: 21,18%, 2014: 20,88%). Warto zaznaczyć, że w grupie przedsiębiorstw schyłkowych w województwie wskaźnik ten wynosił 30,19% w 2010 roku a 28,23% w 2014 roku (dla Polski – 2010: 17,15%, 2014: 18,63%).³⁵

W województwie śląskim działa ponad 20 parków przemysłowych i technologicznych ponad 20 agencji rozwoju, inkubatorów przedsiębiorczości i centrów innowacji i transferu technologii, ponad 20 izb gospodarczych i 70 cechów rzemieślniczych, 9 funduszy pożyczkowych i poręczeniowych oraz prawie 30 klastrów. Instytucje otoczenia biznesu wspierają mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa oferując im usługi doradcze, szkoleniowe i finansowe oraz angażując się w przygotowanie projektów. Instytucje te odgrywają istotną rolę w kreowaniu odpowiedniego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości – w ramach licznych konferencji, seminariów i warsztatów gromadzą firmy i tworzą platformy do nawiązania nowych relacji biznesowych.

³³ Rocznik statystyczny województw 2015, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2015.

³⁴ Wybrane wskaźniki przedsiębiorczości w latach 2010-2014, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2016.

³⁵ Ibid.

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne

W końcu 2014, ulokowany w Polsce kapitał zagraniczny pochodził ze 125 krajów. W województwie śląskim w grudniu 2014 roku, ulokowane było 8,3% kapitału zagranicznego (mazowieckie: 49,6%, wielkopolskie: 8,1%, dolnośląskie: 8%, małopolskie: 6,6%), w 2.442 podmiotach zatrudniających 186.984 osób, w tym ponad 137.000 osób w 149 przedsiębiorstwach dużych oraz 35.272 osób w 289 przedsiębiorstwach średnich. Wśród nich 1.264 podmioty stanowiły podmioty importujące surowce i materiały na cele produkcyjne, towary do dalszej odsprzedaży oraz usługi o wartości importu ogółem o wartości 51.464,4 mln zł (12,91% wartości importu ogółem przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w Polsce). Natomiast grupę 1.216 podmiotów stanowiły podmioty eksportujące, których wartość eksportu wynosiła ogółem 70.004,8 mln zł (17,57% wartości eksportu ogółem przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w Polsce). Na koniec 2014 roku przychody z całokształtu działalności przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w województwie śląskim wynosiły w sumie 142.092,5 mln zł a 1 263 podmioty wykazały zysk netto, w tym 683 z 944 podmiotów zatrudniających powyżej 9 osób.³⁶

Według raportu "Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2015"³⁷, województwo śląskie pozostawało w 2015 roku niezmiennym liderem pod kątem atrakcyjności inwestycyjnej w Polsce. Kluczowe czynniki to: rozwinięty sektor przedsiębiorstw produkcyjnych (w tym lokalni dostawcy usług specjalistycznych włączający się elastycznie w łańcuchy dostaw podmiotów z kapitałem zagranicznym), specjalistyczny rynek pracy, dostępność transportowa. W rankingu atrakcyjności inwestycyjnej podregionów dla działalności przemysłowej w 2015 roku podregion katowicki znajdował się na 1. miejscu wśród podregionów w Polsce, podregion rybnicki na 2. miejscu, podregion bielski na 4. miejscu i podregion częstochowski na 8. miejscu. Natomiast w rankingu dla działalności usługowej w 2015 roku, podregion katowicki plasował się na 3. miejscu (za podregionem warszawskim i łódzkim) a podregion bielski na 9. miejscu. Poszczególne podregiony województwa śląskiego mniej korzystnie sytuują się w rankingu atrakcyjności podregionów dla działalności zaawansowanych technologicznie. Podregion katowicki znalazł się dopiero na 8. miejscu. Nie mniej jednak wskaźniki demograficzne i bezrobocie wskazują na ograniczony dostęp do pracowników w kolejnych latach, co będzie przyczyniać się do wzrostu wynagrodzeń oraz do wzrostu poziomu automatyzacji i robotyzacji w przemyśle, a także do napływu siły roboczej z innych krajów.

W Katowickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej SA (wg rankingu FDI Business Financial Times, najlepsza strefa ekonomiczna w Europie w 2015 i 2016 roku) w czterech podstrefach (gliwicka, jastrzębsko-żorska, sosnowiecko-dąbrowska, tyska) działa ponad 250 przedsiębiorstw, które zainwestowały łącznie około 26 mld zł i stworzyły ponad 56.000 miejsc pracy. Około 63% inwestycji dotyczy przedsiębiorstw w sektorze motoryzacji, 6,9% stanowi przemysł szklany, 5,1% budownictwo. Na terenach Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej SA licznie reprezentowane są również przedsiębiorstwa z branży metalowej, budowy maszyn i urządzeń oraz AGD. Według stanu na październik 2016 roku KSSE SA ma w dyspozycji ponad 650ha wolnych terenów inwestycyjnych.³⁸ Z kolei jednostki samorządu terytorialnego prowadzą własne działania w zakresie aktywizacji terenów przemysłowych, obsługi inwestorów oraz wsparcia eksporterów. Zgłaszają one swoje oferty inwestycyjne (grunty, hale, powierzchnia biurowe) w bazie danych na portalu invest-silesia.pl.

Dzięki rosnącej obecności koncernów międzynarodowych w Polsce, a w szczególności w województwie śląskim, lokalni dostawcy i firmy oferujące specjalistyczne usługi pozyskały dostęp do nowych klientów i ich technologii

³⁶ Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2014 roku, Główny Urząd Statystyczny, 2015.

³⁷ Tarkowski M., Nowicki M., Susmarski P., Wandałowski M, Woźniak W., Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2015, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk, 2015.

³⁸ www.ksse.com.pl

produkcji, nabyły nowe kompetencje i stały się bardziej innowacyjne i konkurencyjne. Można wyróżnić kolejne fale bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Ponad dwadzieścia lat temu pojawili się pierwsi zagraniczni inwestorzy, którzy rozpatrywali Polskę jako kraj nisko kosztowy. W ostatnich dziesięciu latach utworzone zostały centra badawczo-rozwojowe oraz centra inżynieryjne nieraz odpowiedzialne za prowadzenie pracochłonnych części programów badawczo-rozwojowych światowych koncernów (również ze względu na możliwość zatrudnienia relatywnie tanich wysokokwalifikowanych inżynierów). Obecnie jednak obserwuje się zainteresowanie firm z kapitałem zagranicznym samodzielnym prowadzeniem własnych projektów badawczo-rozwojowych. Jednocześnie koncerny międzynarodowe próbują przerzucać ryzyko technologiczne na lokalnych dostawców, przez co rozwijają się nowe kompetencje i rozwiązania innowacyjne w tych firmach. Sytuacja ta na przestrzeni ostatnich szesnastu lat przyczyniła się do rozwoju innowacyjnych produktów, technologii i procesów, które rodzime przedsiębiorstwa z sukcesem dostarczają na rynki zagraniczne na wszystkich kontynentach świata.

Potencjał wytwórczy, potencjał eksportowy

Analizując dane statystyczne przez pryzmat liczby podmiotów gospodarczych aktywnych w poszczególnych sekcjach i działach PKD 2007 oraz liczby pracujących w poszczególnych sekcjach i działach PKD 2007, uwzględniając przy tym ponadprzeciętny udział (> 10%) województwa śląskiego - w ogólnej liczbie podmiotów i zatrudnionych na poziomie Polski w danej sekcji i dziale PKD 2007 - tworzy się obraz silnej reprezentacji następujących działów:

- Sekcja B, dział 05 - wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego
- Sekcja B, dział 09 - działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie
- Sekcja C, dział 11 - produkcja napojów
- Sekcja C, dział 13 - produkcja wyrobów tekstylnych
- Sekcja C, dział 15 - produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych
- Sekcja C, dział 19 - wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej
- Sekcja C, dział 20 - produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych
- Sekcja C, dział 22 - produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych
- Sekcja C, dział 23 - produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych
- Sekcja C, dział 24 - produkcja metali
- Sekcja C, dział 25 - produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń
- Sekcja C, dział 27 - produkcja urządzeń elektrycznych
- Sekcja C, dział 28 - produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
- Sekcja C, dział 29 - produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
- Sekcja C, dział 30 - produkcja pozostałego sprzętu transportowego
- Sekcja C, dział 32 - pozostała produkcja wyrobów
- Sekcja C, dział 33 - naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń
- Sekcja G, dział 46 - handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi
- Sekcja H, dział 49 - transport lądowy oraz transport rurociągowy
- Sekcja H, dział 52 - magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport
- Sekcja J, dział 62 - działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana
- Sekcja M, dział 72 - badania naukowe i prace rozwojowe
- Sekcja N, dział 78 - działalność związana z zatrudnieniem

Dane za lata 2013-2015 pozyskane z Centrum Analitycznego Administracji Celnej wskazują na następujący obraz pozycji eksportowej województwa śląskiego. Wartość eksportu z województwa śląskiego wyniosła w

kolejnych analizowanych latach odpowiednio: 16,06 mld zł, 12,97 mld zł oraz 12,90 mld zł; przy czym wartość eksportu Polski wyniosła w tych okresach: 162,81 mld zł, 156,59 mld zł i 155,11 mld zł. Należy jednak mieć na uwadze, iż dane regionalne mogą być niedoszacowane, gdyż w skali kraju rokrocznie ok. 30 mld zł transakcji eksportowych nie posiadało przypisu charakteryzującego lokalizację eksportera. Można więc zakładać, że z województwa śląskiego rokrocznie eksportuje się co najmniej 8% całkowitego polskiego eksportu, a region ustępuje jedynie dwóm województwom: mazowieckiemu (ok. 15%) i pomorskiemu (powyżej 13%). Niewielka jest natomiast przewaga regionu nad województwami wielkopolskim i dolnośląskim (7-8%). Strukturę eksportu z Polski przedstawiono w załączniku.

W układzie poszczególnych sekcji nomenklatury scalonej UE w sprawie wspólnej taryfy celnej, województwo śląskie jawi się jako ważny eksporter w sekcji XIII – wyroby z kamieni, gipsu, cementu, azbestu, miki i podobnych materiałów; wyroby ceramiczne; szkło i wyroby ze szkła (z regionu pochodzi jedna czwarta eksportu krajowego w ramach tej sekcji) oraz w sekcjach: V – produkty mineralne; VI – produkty przemysłu chemicznego i przemysłów pokrewnych; XII – obuwie, nakrycia głowy, parasole, parasole przeciwsłoneczne, laski, laski z siodełkiem, bicze, szpicruty i ich części; preparowane pióra i wyroby z nich; sztuczne kwiaty; wyroby z włosów ludzkich; XV – metale nieszlachetne i wyroby z metali nieszlachetnych; XVI – maszyny i urządzenia mechaniczne; sprzęt elektryczny; części do nich; urządzenia do rejestracji i odtwarzania dźwięku, urządzenia telewizyjne do rejestracji i odtwarzania obrazu i dźwięku oraz części i wyposażenie dodatkowe do tych urządzeń oraz XVIII – Przyrządy, narzędzia i aparaty optyczne, fotograficzne, kinematograficzne, pomiarowe, kontrolne, precyzyjne, medyczne i chirurgiczne; zegary ściennie i zegarki naręczne; instrumenty muzyczne; ich części oraz akcesoria. Jednakże, co w szczegółach wskazano w tabeli 1., wśród tych sekcji pod względem wolumenu obrotu z zagranicą istotne są: V, VI, XIII, XV, XVI, XVIII. Strukturę eksportu z Polski w układzie regionów i sekcji przedstawiono w załączniku.

Wartość dostaw wewnątrzwspólnotowych z województwa śląskiego wyniosła w kolejnych analizowanych latach (2013-2015) odpowiednio: 70,88 mld zł, 75,64 mld zł oraz 83,35 mld zł; przy czym wartość dostaw wewnątrzwspólnotowych Polski wyniosła w tych okresach: 477,88 mld zł, 527,04 mld zł, 582,21 mld zł. Dane regionalne i w tym przypadku mogą być niedoszacowane, w skali kraju rokrocznie między 70 a 110 mld zł transakcji dostaw wewnątrzwspólnotowych nie zostało przypisanych do terytorium eksportera. Można więc zakładać, że z województwa śląskiego pochodzi rokrocznie ponad 14% całkowitej wartości polskich dostaw wewnątrzwspólnotowych, co czyni region liderem *ex aequo* z województwem mazowieckim. Kolejne polskie województwa: dolnośląskie i wielkopolskie uzyskują wynik niższy o 4-5 punktów procentowych. Strukturę dostaw wewnątrzwspólnotowych z Polski przedstawiono w załączniku.

W układzie poszczególnych sekcji województwo śląskie jawi się jako lider dostaw wewnątrzwspólnotowych w sekcjach XIII – wyroby z kamieni, gipsu, cementu, azbestu, miki i podobnych materiałów; wyroby ceramiczne; szkło i wyroby ze szkła (z regionu pochodzi prawie jedna trzecia dostaw krajowych w ramach tej sekcji); XV – metale nieszlachetne i wyroby z metali nieszlachetnych (jedna czwarta dostaw); XVII – pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające oraz współdziałające urządzenia transportowe (ponad jedna trzecia dostaw) i silny dostawca w zakresie sekcji: V – produkty mineralne (wraz z województwami pomorskim i mazowieckim każdy z regionów po nieomalże jednej trzeciej dostaw z Polski w tej sekcji); VII – tworzywa sztuczne i wyroby z nich; kauczuk i wyroby z kauczuku oraz XVIII – Przyrządy, narzędzia i aparaty optyczne, fotograficzne, kinematograficzne, pomiarowe, kontrolne, precyzyjne, medyczne i chirurgiczne; zegary ściennie i zegarki naręczne; instrumenty muzyczne; ich części oraz akcesoria. Jednakże, co w szczegółach wskazano w tabeli 1., wśród tych sekcji pod względem wolumenu obrotu z zagranicą istotne są: V, VII, XIII, XV, XVII i XVIII. Strukturę dostaw wewnątrzwspólnotowych z Polski w układzie regionów i sekcji przedstawiono w załączniku.

łącznie wg danych Centrum Analitycznego Administracji Celnej w latach 2013-2015 najważniejszymi kierunkami eksportowymi Polski były: Rosja (84,80 mld zł), Stany Zjednoczone (47,26 mld zł), Ukraina (43,60 mld zł), Norwegia (34,77 mld zł), Turcja (31,01 mld zł), Chiny (21,31 mld zł), Białoruś (19,32 mld zł) oraz Szwajcaria (17,81 mld zł). W tym samym okresie dla województwa śląskiego (dane regionalne, tak jak i wcześniej, mogą być niedoszacowane) głównymi kierunkami eksportowymi były: Rosja (6,62 mld zł), Turcja (5,54 mld zł), Ukraina (3,70 mld zł), Stany Zjednoczone (3,61 mld zł), Serbia (3,26 mld zł), Szwajcaria (1,82 mld zł), Japonia (1,68 mld zł), Chiny (1,63 mld zł) i Norwegia (1,57 mld zł). Strukturę udziału poszczególnych województw w eksporcie do najważniejszych partnerów handlowych Polski za lata 2013-2015 przedstawiono w załączniku. Województwo śląskie wyróżnia się na tym tle jako ważny polski eksporter do Serbii (zdecydowany lider w kraju), Szwajcarii i Turcji oraz Rosji i Stanów Zjednoczonych.

Natomiast dla dostaw wewnątrzwspólnotowych dane te kształtują się następująco. Najważniejszymi kierunkami dostaw dla Polski w latach 2013-2015 były: Niemcy (537,30 mld zł), Wielka Brytania (135,36 mld zł), Republika Czeska (131,53 mld zł), i Francja (114,76 mld zł). W tym samym okresie dla województwa śląskiego (dane regionalne, tak jak i wcześniej, mogą być niedoszacowane) głównymi kierunkami dostaw były: Niemcy (67,97 mld zł), Włochy (28,77 mld zł), Republika Czeska (28,68 mld zł) i Wielka Brytania (20,29 mld zł). Strukturę udziału poszczególnych województw w dostawach wewnątrzwspólnotowych Polski za lata 2013-2015 przedstawiono w załączniku. Województwo śląskie wyróżnia się na tym tle jako ważny polski dostawca do Włoch, Austrii, Hiszpanii, Słowenii, Wielkiej Brytanii, Słowacji i Republiki Czeskiej (każdorazowo lider w kraju) oraz Niemiec, Francji, Rumunii, Luksemburga, Belgii, Chorwacji, Finlandii, Irlandii, Portugalii.

Układ najważniejszych kierunków eksportu i dostaw wewnątrzwspólnotowych z województwa śląskiego, zbiorczo za lata 2013-2015, w układzie sekcji przedstawiono w tabeli 1. Kolorem oznaczono w tabeli sekcje, w których do co najmniej jednego kraju zrealizowano dostawy o łącznej wartości powyżej 1 mld zł (w latach 2013-2015).

Tab. 1: Układ najważniejszych kierunków eksportu i dostaw wewnątrzwspólnotowych z województwa śląskiego w latach 2013-2015 wg sekcji*

Sekcja	Najważniejsze 5 kierunków	
	Eksport	Dostawy wewnątrzwspólnotowe
I. Zwierzęta żywe; produkty pochodzenia zwierzęcego**	Ukraina (34,32 mln zł) Hongkong (18,44 mln zł) Turkmenistan (11,85 mln zł) Szwajcaria (7,10 mln zł) Egipt (4,82 mln zł)	Republika Czeska (1.411,10 mln zł) Słowacja (412,48 mln zł) Niemcy (385,55 mln zł) Węgry (179,54 mln zł) Włochy (175,38 mln zł)
II. Produkty pochodzenia roślinnego	Ukraina (47,83 mln zł) Rosja (20,95 mln zł) Białoruś (19,72 mln zł) Stany Zjednoczone (2,56 mln zł) Mołdawia (1,70 mln zł)	Republika Czeska (363,04 mln zł) Niemcy (89,66 mln zł) Słowacja (85,22 mln zł) Włochy (45,69 mln zł) Wielka Brytania (37,12 mln zł)
III. Tłuszcze i oleje pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego oraz produkty ich rozkładu; gotowe tłuszcze jadalne; woski pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego	Rosja (0,55 mln zł) Ukraina (0,36 mln zł) Egipt (0,36 mln zł) Turkmenistan (0,09 mln zł) Islandia (0,03 mln zł)	Republika Czeska (252,24 mln zł) Słowacja (72,53 mln zł) Niemcy (40,62 mln zł) Węgry (38,45 mln zł) Litwa (13,87 mln zł)
IV. Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu	Stany Zjednoczone (124,58 mln zł) Rosja (87,92 mln zł) Indonezja (84,77 mln zł) Turcja (77,08 mln zł) Ukraina (64,22 mln zł)	Niemcy (1.486,91 mln zł) Republika Czeska (605,12 mln zł) Węgry (447,84 mln zł) Wielka Brytania (362,90 mln zł) Słowacja (276,77 mln zł)

Sekcja	Najważniejsze 5 kierunków	
	Eksport	Dostawy wewnątrzwspólnotowe
V. Produkty mineralne	Ukraina (1.031,96 mln zł) Indie (384,03 mln zł) Norwegia (305,38 mln zł) Brazylia (292,21 mln zł) Maroko (272,91 mln zł)	Niemcy (6.061,01 mln zł) Republika Czeska (3.602,04 mln zł) Austria (2.859,71 mln zł) Włochy (1.637,71 mln zł) Rumunia (1.419,88 mln zł)
VI. Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych	Japonia (392,09 mln zł) Rosja (259,19 mln zł) Ukraina (212,86 mln zł) Norwegia (89,98 mln zł) Serbia (59,02 mln zł)	Niemcy (1.089,63 mln zł) Republika Czeska (855,33 mln zł) Słowacja (336,28 mln zł) Francja (307,25 mln zł) Wielka Brytania (242,57 mln zł)
VII. Tworzywa sztuczne i artykuły z nich; kauczuk i artykuły z kauczuku	Rosja (360,53 mln zł) Ukraina (296,85 mln zł) Chiny (141,28 mln zł) Białoruś (131,93 mln zł) Stany Zjednoczone (128,28 mln zł)	Niemcy (5.392,41 mln zł) Republika Czeska (1.857,42 mln zł) Francja (1.754,32 mln zł) Wielka Brytania (1.290,82 mln zł) Słowacja (1.110,35 mln zł)
VIII. Skóry i skórki surowe, skóry wyprawione, skóry futerkowe i artykuły z nich; wyroby siodlarskie i rymarskie; artykuły podróżne, torebki i podobne pojemniki; artykuły z jelit zwierzęcych (innych niż z jelit jedwabników)	Serbia (9,29 mln zł) Kanada (7,51 mln zł) Indie (5,87 mln zł) Mołdawia (5,17 mln zł) Szwajcaria (4,03 mln zł)	Dania (56,50 mln zł) Niemcy (56,38 mln zł) Włochy (43,88 mln zł) Holandia (41,09 mln zł) Republika Czeska (32,26 mln zł)
IX. Drewno i artykuły z drewna; węgiel drzewny; korek i artykuły z korka; wyroby ze słomy, z esparto lub pozostałych materiałów do wyplatania; wyroby koszykarskie i wyroby z wikliny	Szwajcaria (47,48 mln zł) Rosja (27,45 mln zł) Maroko (21,95 mln zł) Ukraina (18,70 mln zł) Norwegia (16,07 mln zł)	Niemcy (426,85 mln zł) Republika Czeska (347,21 mln zł) Słowacja (142,42 mln zł) Ukraina (62,45 mln zł) Rumunia (48,04 mln zł)
X. Ścier z drewna lub z pozostałego włóknistego materiału celulozowego; papier lub tektura, z odzysku (makulatura i odpady); papier i tektura oraz artykuły z nich	Ukraina (62,57 mln zł) Rosja (35,92 mln zł) Stany Zjednoczone (22,76 mln zł) Norwegia (18,17 mln zł) Białoruś (13,97 mln zł)	Niemcy (465,45 mln zł) Republika Czeska (166,37 mln zł) Szwecja (62,42 mln zł) Holandia (47,37 mln zł) Francja (39,75 mln zł)
XI. Materiały i artykuły włókiennicze	Stany Zjednoczone (128,74 mln zł) Rosja (101,70 mln zł) Ukraina (93,08 mln zł) Białoruś (23,82 mln zł) Szwajcaria (19,31 mln zł)	Niemcy (1.264,00 mln zł) Republika Czeska (205,19 mln zł) Szwecja (158,83 mln zł) Wielka Brytania (115,96 mln zł) Francja (107,29 mln zł)
XII. Obuwie, nakrycia głowy, parasole, parasole przeciwsłoneczne, laski, stołki myśliwskie, bicze, szpicruty i ich części; pióra preparowane i artykuły z nich; kwiaty sztuczne; artykuły z włosów ludzkich	Rosja (127,44 mln zł) Ukraina (51,52 mln zł) Białoruś (37,81 mln zł) Ekwador (7,24 mln zł) Stany Zjednoczone (6,44 mln zł)	Niemcy (326,72 mln zł) Republika Czeska (63,69 mln zł) Słowacja (41,78 mln zł) Litwa (29,01 mln zł) Wielka Brytania (23,09 mln zł)
XIII. Artykuły z kamienia, gipsu, cementu, azbestu, miki lub podobnych materiałów; wyroby ceramiczne; szkło i wyroby ze szkła	Norwegia (430,37 mln zł) Republika Korei (254,75 mln zł) Japonia (236,02 mln zł) Stany Zjednoczone (227,20 mln zł) Ukraina (146,03 mln zł)	Niemcy (3.259,07 mln zł) Wielka Brytania (1.789,54 mln zł) Republika Czeska (751,03 mln zł) Słowacja (631,72 mln zł) Szwecja (501,61 mln zł)

Sekcja	Najważniejsze 5 kierunków	
	Eksport	Dostawy wewnątrzwspólnotowe
XIV. Perły naturalne lub hodowlane, kamienie szlachetne lub półszlachetne, metale szlachetne, metale platerowane metalem szlachetnym i artykuły z nich; sztuczna biżuteria; monety	Szwajcaria (45,89 mln zł) Stany Zjednoczone (38,44 mln zł) Hongkong (0,64 mln zł) Turcja (0,32 mln zł) Australia (0,25 mln zł)	Niemcy (195,42 mln zł) Belgia (192,83 mln zł) Francja (142,32 mln zł) Republika Czeska (35,44 mln zł) Włochy (11,40 mln zł)
XV. Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych	Rosja (1.038,13 mln zł) Ukraina (447,50 mln zł) Chiny (249,35 mln zł) Stany Zjednoczone (244,98 mln zł) Norwegia (222,55 mln zł)	Niemcy (14.986,84 mln zł) Republika Czeska (8.824,09 mln zł) Włochy (3.238,73 mln zł) Słowacja (3.200,72 mln zł) Austria (1.872,10 mln zł)
XVI. Maszyny i urządzenia mechaniczne; sprzęt elektryczny; ich części; urządzenia do rejestracji i odtwarzania dźwięku, urządzenia telewizyjne do rejestracji i odtwarzania obrazu i dźwięku oraz części i wyposażenie dodatkowe do tych artykułów	Rosja (1.948,70 mln zł) Stany Zjednoczone (1.946,96 mln zł) Turcja (1.904,26 mln zł) Serbia (1.659,78 mln zł) Ukraina (831,72 mln zł)	Niemcy (8.106,34 mln zł) Włochy (5.885,37 mln zł) Republika Czeska (3.344,56 mln zł) Francja (2.969,39 mln zł) Hiszpania (2.148,93 mln zł)
XVII. Pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające oraz współdziałające urządzenia transportowe	Turcja (2.985,63 mln zł) Rosja (1.981,81 mln zł) Serbia (920,40 mln zł) Szwajcaria (904,90 mln zł) Japonia (708,09 mln zł)	Niemcy (19.611,87 mln zł) Włochy (15.391,90 mln zł) Wielka Brytania (10.250,33 mln zł) Francja (5.885,64 mln zł) Republika Czeska (4.668,02 mln zł)
XVIII. Przyrządy i aparatura, optyczne, fotograficzne, kinematograficzne, pomiarowe, kontrolne, precyzyjne, medyczne lub chirurgiczne; zegary i zegarki; instrumenty muzyczne; ich części i akcesoria	Serbia (176,99 mln zł) Stany Zjednoczone (164,64 mln zł) Rosja (142,21 mln zł) Chiny (70,74 mln zł) Ukraina (64,55 mln zł)	Niemcy (1.053,09 mln zł) Włochy (330,41 mln zł) Słowacja (249,62 mln zł) Francja (221,85 mln zł) Republika Czeska (99,29 mln zł)
XIX. Broń i amunicja; ich części i akcesoria	Senegal (0,73 mln zł) Nigeria (0,47 mln zł) Stany Zjednoczone (0,33 mln zł) Norwegia (0,19 mln zł) Tajwan (0,04 mln zł)	Republika Czeska (22,18 mln zł) Słowacja (1,18 mln zł) Szwecja (0,41 mln zł) Francja (0,18 mln zł) Włochy (0,12 mln zł)
XX. Artykuły przemysłowe różne	Rosja (314,82 mln zł) Stany Zjednoczone (108,62 mln zł) Chiny (90,67 mln zł) Ukraina (72,12 mln zł) RPA (49,68 mln zł)	Niemcy (3.675,85 mln zł) Wielka Brytania (2.332,32 mln zł) Republika Czeska (1.169,32 mln zł) Francja (568,87 mln zł) Słowacja (344,47 mln zł)
XXI. Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki	Norwegia (0,54 mln zł) Izrael (0,27 mln zł) Rosja (0,17 mln zł) Azerbejdżan (0,10 mln zł) Stany Zjednoczone (0,07 mln zł)	Słowacja (0,23 mln zł) Republika Czeska (0,07 mln zł) Łotwa (0,03 mln zł) Litwa (0,03 mln zł) Rumunia (0,03 mln zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych Centrum Analitycznego Administracji Celnej.

* Dane regionalne mogą być niedoszacowane, gdyż w skali kraju pewna część transakcji odnotowanych w bazie CAAC nie posiada przypisu charakteryzującego lokalizację eksportera.

** Kolorem oznaczono sekcje, w których do co najmniej jednego kraju zrealizowano dostawy o łącznej wartości powyżej 1 mld zł.

W układzie poszczególnych sekcji, uwzględniając wartości skumulowane za lata 2013-2015, największa wartość eksportu / dostaw wewnątrzwspólnotowych pochodziła z następujących powiatów (należy mieć na uwadze, że CAAC gromadzi informacje o lokalizacji podmiotu dokonującego transakcji, a nie producenta). Pogrubieniem

zaznaczono sekcje najważniejsze pod względem wolumenu transakcji z województwa śląskiego za granicę (zob. tabela 1.).

- I. **Zwierzęta żywe; produkty pochodzenia zwierzęcego:** Katowice, Częstochowa, Mysłowice / Tychy, cieszyński, tarnogórski;
- II. **Produkty pochodzenia roślinnego:** cieszyński, Wodzisławski, Dąbrowa Górnicza / cieszyński, pszczyński, Chorzów;
- III. **Tłuszcze i oleje pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego oraz produkty ich rozkładu; gotowe tłuszcze jadalne; woski pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego:** Tychy, mikołowski, Częstochowa / Gliwice, lubliniecki, cieszyński;
- IV. **Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet;** tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu: Żory, żywiecki, cieszyński / Żory, cieszyński, Ruda Śląska;
- V. **Produkty mineralne:** Dąbrowa Górnicza, Katowice, Jastrzębie-Zdrój / Jastrzębie-Zdrój, Katowice, Dąbrowa Górnicza;
- VI. **Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych:** raciborski, Jaworzno, bieruńsko-lędziński / Katowice, cieszyński, bieruńsko-lędziński;
- VII. **Tworzywa sztuczne i artykuły z nich; kauczuk i artykuły z kauczuku:** Bielsko-Biała, Gliwice, żywiecki / Bielsko-Biała, żywiecki, Tychy;
- VIII. **Skóry i skóry surowe, skóry wyprawione, skóry futerkowe i artykuły z nich; wyroby siodlarskie i rymarskie; artykuły podróżne, torebki i podobne pojemniki; artykuły z jelit zwierzęcych (innych niż z jelit jedwabników):** Bielsko-Biała, Tychy, Jaworzno / Jaworzno, Bielsko-Biała, Chorzów;
- IX. **Drewno i artykuły z drewna; węgiel drzewny; korek i artykuły z korka; wyroby ze słomy, z esparto lub pozostałych materiałów do wyplatania; wyroby koszykarskie i wyroby z wikliny:** Dąbrowa Górnicza, lubliniecki, tarnogórski / lubliniecki, żywiecki, rybnicki;
- X. **Ścier z drewna lub z pozostałego włóknistego materiału celulozowego; papier lub tektura, z odzysku (makulatura i odpady); papier i tektura oraz artykuły z nich:** będziński, Sosnowiec, Bielsko-Biała / będziński, Bielsko-Biała, Siemianowice Śląskie;
- XI. **Materiały i artykuły włókiennicze:** lubliniecki, Bielsko-Biała, Częstochowa / Częstochowa, Bielsko-Biała, Katowice;
- XII. **Obuwie, nakrycia głowy, parasole, parasole przeciwsłoneczne, laski, stołki myśliwskie, bicze, szpicruty i ich części; pióra preparowane i artykuły z nich; kwiaty sztuczne; artykuły z włosów ludzkich:** myszkowski, Częstochowa, wodzisławski / Jaworzno, Bielsko-Biała, Częstochowa
- XIII. **Artykuły z kamienia, gipsu, cementu, azbestu, miki lub podobnych materiałów; wyroby ceramiczne; szkło i wyroby ze szkła:** Gliwice, Bielsko-Biała, częstochowski / Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Częstochowa;
- XIV. **Perły naturalne lub hodowlane, kamienie szlachetne lub półszlachetne, metale szlachetne, metale platerowane metalem szlachetnym i artykuły z nich; sztuczna biżuteria; monety:** tarnogórski, Gliwice, żywiecki / pszczyński, tarnogórski, Katowice;
- XV. **Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych:** Dąbrowa Górnicza, Rybnik, Bielsko-Biała / Dąbrowa Górnicza, Katowice, Częstochowa;
- XVI. **Maszyny i urządzenia mechaniczne; sprzęt elektryczny; ich części; urządzenia do rejestracji i odtwarzania dźwięku, urządzenia telewizyjne do rejestracji i odtwarzania obrazu i dźwięku oraz części i wyposażenie dodatkowe do tych artykułów:** Bielsko-Biała, Katowice, Gliwice / Bielsko-Biała, Gliwice, bielski;
- XVII. **Pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające oraz współdziałające urządzenia transportowe:** Gliwice, Bielsko-Biała, Częstochowa / Bielsko-Biała, Gliwice, Częstochowa;

-
- XVIII. **Przyrządy i aparatura, optyczne, fotograficzne, kinematograficzne, pomiarowe, kontrolne, precyzyjne, medyczne lub chirurgiczne; zegary i zegarki; instrumenty muzyczne; ich części i akcesoria:** Sosnowiec, Tychy, Gliwice / Gliwice, Sosnowiec, bielski;
- XIX. Broń i amunicja; ich części i akcesoria: tarnogórski, Katowice, Bytom / Katowice, będziński, Siemianowice Śląskie;
- XX. **Artykuły przemysłowe różne:** Tychy, Częstochowa, bielski / Tychy, Bielsko-Biała, bielski;
- XXI. Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki: Częstochowa, Chorzów, Gliwice / Sosnowiec, żywiecki, Bielsko-Biała.

Powiatami-liderami, pod względem wartości dostarczanych towarów, w zakresie eksportu oraz dostaw wewnątrzwspólnotowych z terenu województwa śląskiego są miasta na prawach powiatu, które (szczególnie jeśli dotyczy to transakcji w ramach UE) na swoim terenie wykreaowały w latach transformacji silne strefy przemysłowe, w tym z dużym udziałem bezpośrednich inwestycji zagranicznych. W zakresie eksportu czołówkę regionu stanowią Gliwice i Bielsko-Biała (w latach 2013-2015 łącznie ok. 40% wartości eksportu z regionu). Duży dystans do nich posiadają inne ważne lokalizacje eksportowe, takie jak: Dąbrowa Górnicza, Katowice, powiat raciborski i Tychy. W zakresie dostaw wewnątrzwspólnotowych zdecydowanym liderem jest Bielsko-Biała, następnie ważną rolę odgrywają Gliwice i Dąbrowa Górnicza (z tych trzech miast w latach 2013-2015 łącznie pochodziło ponad 40% wartości dostaw z regionu). Kolejną istotną grupę tworzą: Tychy, powiat bielski, Częstochowa i Katowice. Szczegółowe dane przedstawiono w załączniku. Trzeba jednak jeszcze raz podkreślić, że CAAC gromadzi informacje o lokalizacji podmiotu dokonującego transakcji, a nie producenta. Uwaga ta jest szczególnie istotna ze względu na wysoki poziom transakcji z Katowic w sekcji V – Produkty mineralne. Może on wynikać z działalności (ówczesnej) Kompanii Węglowej, której zakłady wydobywcze nie mieściły się w Katowicach.

Na podstawie zagregowanych danych CAAC za lata 2013-2015 zidentyfikowano obszary o dominacji określonych dziedzin eksportowych i dostaw wewnątrzwspólnotowych. W zakresie eksportu, do grupy powiatów o wartości eksportu powyżej średniej w regionie, które cechują się swoistą monokulturą należą: bielski (49% w sekcji XVII), Bielsko-Biała (55%, XVI), Częstochowa (48%, XVII), Dąbrowa Górnicza (41%, XV oraz 36%, V), Gliwice (66%, XVII), Katowice (52%, XVI), Sosnowiec (67%, XVI), Tychy (39%, XVI) oraz raciborski (60%, XVI). Do grupy powiatów o wartości eksportu poniżej średniej w regionie, które cechują się monokulturą eksportową należą: będziński (47%, XV), bieruńsko-lędziński (38%, VI), częstochowski (51%, XIII), gliwicki (52%, XVII), kłobucki (55%, XVII), Chorzów (39%, XVII), Jastrzębie-Zdrój (96%, V), Jaworzno (68%, VI), Mysłowice (65%, XVI), Piekary Śląskie (57%, XV), Ruda Śląska (37%, XV), Rybnik (51%, XV), Siemianowice Śląskie (34%, V), Świętochłowice (56%, XV), Zabrze (73%, XVI), Żory (69%, IV), mikołowski (81%, XVI), Myszkowski (40%, XII), pszczyński (75%, XVI) i zawierciański (36%, XV). Dla dostaw wewnątrzwspólnotowych układ ten kształtuje się następująco. Powiaty o wartości dostaw powyżej średniej w regionie: Bielsko-Biała (59%, XVII), Częstochowa (50%, XVII), Dąbrowa Górnicza (50%, XV), Gliwice (59%, XVII), Jastrzębie-Zdrój (96%, V), Katowice (48%, V) oraz Tychy (39%, XVII). Powiaty o wartości dostaw poniżej średniej w regionie: będziński (47%, XV), bieruńsko-lędziński (41%, VI), częstochowski (40%, XIII), gliwicki (59%, XVII), kłobucki (37%, XV), Chorzów (56%, XVII), Jaworzno (37%, XII), Mysłowice (40%, XVI), Piekary Śląskie (72%, XV), Ruda Śląska (44%, XV), Rybnik (66%, XVII), Siemianowice Śląskie (36%, XV), Sosnowiec (51%, XVI), Świętochłowice (42%, XV), Zabrze (44%, XVI), Żory (48%, IV), mikołowski (38%, XVI oraz 34%, XV), pszczyński (60%, XVI), rybnicki (46%, XV), tarnogórski (55%, XV), zawierciański (72%, XV) i żywiecki (59%, VII).

W tabeli 2. przedstawiono specjalizacje w zakresie eksportu i dostaw wewnątrzwspólnotowych poszczególnych powiatów województwa śląskiego, w układzie sekcji i krajów docelowych. Dla każdego z powiatów wskazano pięć najważniejszych powiązań (sekcja i kraj) ze względu na skumulowaną wartość dostaw w latach 2013-2015.

Tab. 2: Specjalizacje w zakresie eksportu i dostaw wewnątrzwspólnotowych z powiatów województwa śląskiego w latach 2013-2015

Powiat	Specjalizacje (sekcja, kraj docelowy, wartość dostaw)	
	Eksport	Dostawy wewnątrzwspólnotowe
będziński	XV, Chiny, 54 mln zł X, Ukraina, 26 mln zł X, Rosja, 11 mln zł XV, Indie, 8 mln zł XV, Pakistan, 8 mln zł	XV, Niemcy, 261 mln zł X, Niemcy, 116 mln zł XV, Węgry, 99 mln zł XV, Francja, 53 mln zł XVII, Włochy, 46 mln zł
bielski	XVII, Serbia, 281 mln zł XVII, Meksyk, 268 mln zł XVI, Rosja, 80 mln zł XV, Stany Zjednoczone, 68 mln zł XVII, Chiny, 56 mln zł	XV, Niemcy, 1.306 mln zł XVII, Niemcy, 1.177 mln zł XVI, Republika Czeska, 920 mln zł XVI, Francja, 760 mln zł XVII, Włochy, 625 mln zł
bieruńsko-lędzki	VI, Norwegia, 43 mln zł XVII, Ukraina, 28 mln zł XVI, Ukraina, 25 mln zł VI, Rosja, 17 mln zł XV, Indie, 14 mln zł	XVII, Republika Czeska, 119 mln zł VI, Niemcy, 87 mln zł VI, Belgia, 62 mln zł XVI, Republika Czeska, 53 mln zł VI, Szwecja, 48 mln zł
cieszyński	XVII, Rosja, 63 mln zł VI, Rosja, 58 mln zł XVI, Rosja, 52 mln zł XVII, Stany Zjednoczone, 52 mln zł XVII, Turcja, 48 mln zł	XV, Niemcy, 682 mln zł XVII, Republika Czeska, 561 mln zł IV, Niemcy, 437 mln zł XV, Włochy, 398 mln zł XVII, Słowacja, 246 mln zł
częstochowski	XIII, Norwegia, 380 mln zł XV, Norwegia, 78 mln zł XX, Rosja, 37 mln zł XVII, Rosja, 27 mln zł XV, Rosja, 17 mln zł	XIII, Szwecja, 208 mln zł XIII, Dania, 192 mln zł XV, Niemcy, 91 mln zł XIII, Wielka Brytania, 56 mln zł XV, Republika Czeska, 51 mln zł
gliwicki	XVII, Rosja, 18 mln zł XVII, Szwajcaria, 6 mln zł VII, Meksyk, 3 mln zł XVI, Rosja, 3 mln zł XVI, Ukraina, 3 mln zł	XVII, Niemcy, 201 mln zł XVII, Republika Czeska, 147 mln zł VII, Niemcy, 101 mln zł XVII, Słowacja, 83 mln zł XVII, Francja, 57 mln zł
kłobucki	XVII, Rosja, 222 mln zł IV, Rosja, 32 mln zł VI, Ukraina, 22 mln zł XII, Ukraina, 20 mln zł XV, Rosja, 15 mln zł	XV, Niemcy, 133 mln zł XV, Austria, 56 mln zł XVII, Niemcy, 51 mln zł I, Włochy, 47 mln zł XV, Republika Czeska, 43 mln zł
lubliniecki	XI, Stany Zjednoczone, 118 mln zł VII, Rosja, 29 mln zł XVI, Rosja, 22 mln zł XVI, Stany Zjednoczone, 19 mln zł XV, Rosja, 18 mln zł	XX, Niemcy, 154 mln zł XVI, Niemcy, 149 mln zł XI, Niemcy, 85 mln zł XV, Niemcy, 73 mln zł IX, Słowacja 61 mln zł
m. Bielsko-Biała	XVI, Turcja, 1.314 mln zł XVI, Serbia, 1.302 mln zł XVI, Stany Zjednoczone, 1.068 mln zł XVII, Japonia, 688 mln zł XVII, Serbia, 419 mln zł	XVII, Włochy, 11.498 mln zł XVII, Wielka Brytania, 4.301 mln zł XVI, Włochy, 3.390 mln zł XVII, Niemcy, 2.932 mln zł XVII, Francja, 2.523 mln zł

Powiat	Specjalizacje (sekcja, kraj docelowy, wartość dostaw)	
	Eksport	Dostawy wewnątrzwspólnotowe
m. Bytom	V, Białoruś, 33 mln zł VII, Rosja, 18 mln zł XX, Rosja, 14 mln zł XVI, Ukraina, 11 mln zł VII, Argentyna, 9 mln zł	XX, Niemcy, 136 mln zł XV, Niemcy, 44 mln zł XVI, Niemcy, 37 mln zł VI, Niemcy, 36 mln zł VII, Republika Czeska, 35 mln zł
m. Chorzów	XVII, Australia, 77 mln zł XVII, Ukraina, 41 mln zł XVI, Ukraina, 33 mln zł XV, Ukraina, 26 mln zł XVI, Rosja, 21 mln zł	XVII, Holandia, 694 mln zł XVII, Włochy, 607 mln zł XVII, Węgry, 393 mln zł XVII, Portugalia, 391 mln zł XVII, Francja, 303 mln zł
m. Częstochowa	XVII, Rosja, 265 mln zł XVII, Chiny, 144 mln zł XVII, Serbia, 112 mln zł XVI, Rosja, 68 mln zł XX, Rosja, 76 mln zł	XVII, Niemcy, 3.263 mln zł XV, Niemcy, 1.252 mln zł XVII, Republika Czeska, 586 mln zł XVII, Hiszpania, 580 mln zł XV, Włochy, 513 mln zł
m. Dąbrowa Górnicza	V, Ukraina, 988 mln zł XV, Rosja, 413 mln zł XV, Ukraina, 107 mln zł XV, Turcja, 94 mln zł XV, Argentyna, 58 mln zł	XV, Republika Czeska, 3.248 mln zł XV, Niemcy, 3.016 mln zł XVII, Niemcy, 1.802 mln zł V, Niemcy, 1.430 mln zł V, Rumunia, 1.354 mln zł
m. Gliwice	XVII, Turcja, 2.734 mln zł XVII, Rosja, 1.182 mln zł XVII, Szwajcaria, 611 mln zł XVI, Rosja, 433 mln zł XVII, Egipt, 387 mln zł	XVII, Niemcy, 5.319 mln zł XVII, Wielka Brytania, 4.422 mln zł XVII, Hiszpania, 1.606 mln zł XIII, Niemcy, 1.391 mln zł XIII, Wielka Brytania, 1.296 mln zł
m. Jastrzębie-Zdrój	V, Norwegia, 181 mln zł V, Brazylia, 180 mln zł V, Indie, 163 mln zł V, Bośnia, 102 mln zł V, Algieria, 30 mln zł	V, Niemcy, 1.912 mln zł V, Republika Czeska, 1.789 mln zł V, Austria, 1.748 mln zł V, Włochy, 1.519 mln zł V, Słowacja, 667 mln zł
m. Jaworzno	VI, Rosja, 41 mln zł VI, Stany Zjednoczone, 31 mln zł VI, Ukraina, 17 mln zł VI, Turcja, 11 mln zł VI, Białoruś, 9 mln zł	XII, Niemcy, 184 mln zł VIII, Niemcy, 41 mln zł VI, Republika Czeska, 34 mln zł VI, Węgry, 26 mln zł VIII, Włochy, 21 mln zł
m. Katowice	XVI, Rosja, 419 mln zł XVI, Argentyna, 317 mln zł V, Maroko, 273 mln zł V, Indie, 221 mln zł V, Norwegia, 124 mln zł	V, Niemcy, 2.508 mln zł XV, Niemcy, 1.046 mln zł V, Republika Czeska, 890 mln zł XV, Republika Czeska, 826 mln zł V, Austria, 751 mln zł
m. Mysłowice	XVI, Stany Zjednoczone, 133 mln zł XVI, Szwajcaria, 43 mln zł XVI, Norwegia, 25 mln zł XVII, Rosja 24 mln zł XVI, Białoruś, 22 mln zł	XV, Niemcy, 467 mln zł VII, Niemcy, 341 mln zł XVI, Niemcy, 247 mln zł XVI, Szwecja, 226 mln zł XVI, Republika Czeska, 150 mln zł
m. Piekary Śląskie	XV, Ukraina, 27 mln zł XV, Szwajcaria, 23 mln zł XVI, Rosja, 12 mln zł VII, Stany Zjednoczone, 4 mln zł XVI, Ukraina, 3 mln zł	XV, Republika Czeska, 413 mln zł XV, Niemcy, 103 mln zł XV, Słowenia, 45 mln zł XI, Francja, 37 mln zł VII, Republika Czeska, 32 mln zł

Powiat	Specjalizacje (sekcja, kraj docelowy, wartość dostaw)	
	Eksport	Dostawy wewnątrzwspólnotowe
m. Ruda Śląska	XV, Indie, 28 mln zł IV, Rosja, 14 mln zł XVII, Tajlandia, 12 mln zł XX, Szwajcaria, 11 mln zł XVI, Rosja, 9 mln zł	XV, Niemcy, 675 mln zł IV, Niemcy, 667 mln zł XX, Niemcy, 358 mln zł XV, Republika Czeska, 244 mln zł XVI, Niemcy, 225 mln zł
m. Rybnik	XV, Rosja, 257 mln zł V, Pakistan, 99 mln zł XV, Chiny, 60 mln zł XVI, Rosja, 44 mln zł XVII, Rosja, 33 mln zł	XVII, Niemcy, 1.315 mln zł XV, Niemcy, 298 mln zł XVII, Słowacja, 285 mln zł XVII, Francja, 261 mln zł XV, Republika Czeska, 191 mln zł
m. Siemianowice Śląskie	V, Chiny, 92 mln zł VII, Ukraina, 33 mln zł XX, Rosja, 19 mln zł XV, Rosja, 18 mln zł VII, Rosja, 13 mln zł	XV, Niemcy, 417 mln zł XX, Niemcy, 329 mln zł XVII, Słowacja, 281 mln zł XVII, Republika Czeska, 179 mln zł XV, Republika Czeska, 164 mln zł
m. Sosnowiec	XVI, Stany Zjednoczone, 213 mln zł XVI, Republika Korei, 142 mln zł XVI, Serbia, 111 mln zł XVI, Turcja, 109 mln zł XVIII, Rosja, 84 mln zł	XVI, Niemcy, 1.066 mln zł XVI, Włochy, 435 mln zł XVI, Francja, 391 mln zł XV, Republika Czeska, 318 mln zł XVIII, Włochy, 301 mln zł
m. Świętochłowice	XV, Ukraina, 15 mln zł XV, Rosja, 8 mln zł XVI, Szwajcaria, 5 mln zł XVI, Białoruś, 3 mln zł XVI, Rosja, 3 mln zł	XVI, Niemcy, 67 mln zł XV, Niemcy, 56 mln zł XV, Słowacja, 27 mln zł IX, Niemcy, 23 mln zł XV, Węgry, 14 mln zł
m. Tychy	XVI, Ukraina, 337 mln zł XVII, Brazylia, 164 mln zł XVI, Serbia, 144 mln zł XVII, Tajlandia, 134 mln zł XVIII, Serbia, 109 mln zł	XVII, Niemcy, 2.125 mln zł XX, Wielka Brytania, 2.075 mln zł XX, Niemcy, 1.223 mln zł XVII, Włochy, 898 mln zł I, Republika Czeska, 794 mln zł
m. Zabrze	XVI, Rosja, 148 mln zł XVI, Stany Zjednoczone, 54 mln zł XV, Szwajcaria, 24 mln zł XVI, Białoruś, 20 mln zł XVI, Ukraina, 17 mln zł	XVII, Republika Czeska, 390 mln zł XVII, Słowacja, 344 mln zł XVI, Niemcy, 320 mln zł XVII, Niemcy, 284 mln zł XVI, Łotwa, 181 mln zł
m. Żory	IV, Indonezja, 85 mln zł IV, Turcja, 69 mln zł IV, Serbia, 56 mln zł XV, Rosja, 36 mln zł VII, Rosja, 30 mln zł	XVI, Republika Czeska, 322 mln zł IV, Republika Czeska, 196 mln zł IV, Węgry, 165 mln zł XVII, Republika Czeska, 164 mln zł IV, Wielka Brytania, 149 mln zł
mikołowski	XVI, Rosja, 119 mln zł XVI, Ukraina, 104 mln zł XVI, Hongkong, 85 mln zł XVI, Białoruś, 21 mln zł XVI, Indie, 19 mln zł	XVI, Niemcy, 369 mln zł XV, Niemcy, 363 mln zł XV, Republika Czeska, 311 mln zł XVI, Włochy, 240 mln zł XVI, Francja, 131 mln zł
myszkowski	XII, Rosja, 75 mln zł XVI, Rosja, 23 mln zł XVII, Ukraina, 20 mln zł XV, Rosja, 14 mln zł XVI, Ukraina, 13 mln zł	XV, Niemcy, 108 mln zł I, Włochy, 92 mln zł XX, Finlandia, 56 mln zł XII, Niemcy, 46 mln zł XV, Republika Czeska, 33 mln zł

Powiat	Specjalizacje (sekcja, kraj docelowy, wartość dostaw)	
	Eksport	Dostawy wewnątrzwspólnotowe
pszczyński	XVI, Rosja, 83 mln zł XVI, Szwajcaria, 30 mln zł XVI, Ukraina, 17 mln zł XVI, Egipt, 13 mln zł XVI, Republika Południowej Afryki, 13 mln zł	XVI, Niemcy, 590 mln zł XVI, Republika Czeska, 351 mln zł XIV, Belgia, 192 mln zł XIV, Francja, 128 mln zł I, Republika Czeska, 92 mln zł
raciborski	VI, Japonia, 392 mln zł XVI, Stany Zjednoczone, 162 mln zł XVI, Norwegia, 140 mln zł XVI, Zjednoczone Emiraty Arabskie, 131 mln zł XVI, Kanada, 113 mln zł	XV, Niemcy, 306 mln zł VII, Belgia, 176 mln zł XX, Francja, 152 mln zł XVI, Wielka Brytania, 136 mln zł XVI, Niemcy, 132 mln zł
rybnicki	XVII, Rosja, 41 mln zł XVI, Chiny, 24 mln zł XVI, Stany Zjednoczone, 12 mln zł IV, Arabia, 10 mln zł IV, Białoruś, 7 mln zł	XV, Republika Czeska, 126 mln zł XV, Niemcy, 84 mln zł IX, Niemcy, 73 mln zł XVII, Niemcy, 52 mln zł IX, Rumunia, 42 mln zł
tarnogórski	XVI, Rosja, 46 mln zł XIV, Szwajcaria, 46 mln zł XV, Chiny, 45 mln zł XVI, Turcja, 41 mln zł XVI, Australia, 24 mln zł	XV, Niemcy, 935 mln zł XV, Słowacja, 318 mln zł XV, Włochy, 260 mln zł XV, Republika Czeska, 182 mln zł XVI, Niemcy, 181 mln zł
wodzisławski	I, Ukraina, 27 mln zł XVII, Meksyk, 22 mln zł XII, Ukraina, 18 mln zł XVIII, Indie, 15 mln zł XVIII, Chiny, 13 mln zł	VII, Republika Czeska, 81 mln zł VII, Niemcy, 55 mln zł XV, Republika Czeska, 41 mln zł XV, Niemcy, 39 mln zł VII, Słowacja, 31 mln zł
zawierciański	VII, Stany Zjednoczone, 28 mln zł VII, Chiny, 20 mln zł XV, Norwegia, 16 mln zł VII, Republika Korei, 14 mln zł XV, Serbia, 12 mln zł	XV, Niemcy, 1.028 mln zł XV, Republika Czeska, 441 mln zł VII, Niemcy, 236 mln zł XV, Słowacja, 230 mln zł VII, Francja, 161 mln zł
żywiecki	IV, Stany Zjednoczone, 53 mln zł IV, Kanada, 31 mln zł VII, Chiny, 29 mln zł XV, Turcja, 26 mln zł VII, Stany Zjednoczone, 23 mln zł	VII, Niemcy, 968 mln zł VII, Francja, 984 mln zł XVI, Włochy, 553 mln zł VII, Wielka Brytania, 373 mln zł XVII, Francja, 268 mln zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych Centrum Analitycznego Administracji Celnej.

Województwo śląskie jest silnie powiązane z gospodarką niemiecką, włoską, czeską oraz pozostałych krajów Unii Europejskiej. W przypadku eksportu poza Unię Europejską dominują kraje takie jak: Rosja, Turcja, Ukraina, Stany Zjednoczone i Serbia. Większość wartości eksportu i dostaw wewnątrzwspólnotowych związanych jest z sektorami: motoryzacji, budowy maszyn i urządzeń, obróbki metali oraz w dalszej kolejności z paliwami stałymi. Większość działalności związanej z dostawami za granicę skoncentrowana jest w kilku miastach, wśród których w pierwszej kolejności można wskazać: Bielsko-Białą, Gliwice, Dąbrowę Górniczą. Obserwacje te pozwalają wyciągnąć wniosek, że w województwie śląskim działalność eksportowa i dostawy wewnątrzwspólnotowe związane są z dużymi graczami przemysłowymi, w tym korporacjami międzynarodowymi. Oznacza to, że w kontekście zapewnienia równowagi rozwoju gospodarczego w dłuższej perspektywie potrzebna jest intensyfikacja aktywności firm małych i średnich na arenie międzynarodowej poprzez wspieranie ich działalności w ramach inteligentnych specjalizacji.

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, instrumenty wsparcia rozwoju gospodarczego

Do wydziałów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, które realizują zadania związane z procesami rozwoju gospodarczego należą: Wydział Rozwoju Regionalnego, Wydział Europejskiego Funduszu Społecznego, Wydział Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Wydział Gospodarki, Turystyki i Sportu.

W latach 2007-2015 Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 stanowił najważniejsze – będące w gestii samorządu województwa – źródło finansowania inwestycji w zakresie rozwoju gospodarczego (obecnie: Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020). Oprócz puli środków europejskich, Urząd Marszałkowski zaangażował również inne środki skierowane na działania wspierające przedsiębiorczość oraz podniesienie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej regionu, w tym w 2015 roku na³⁹:

- dotacje celowe dla organizacji pozarządowych i innych organizacji wyłonionych w drodze konkursu ofert w dziedzinie działalności wspomagającej rozwój gospodarczy oraz rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- współorganizację przez województwo śląskie Europejskiego Kongresu Gospodarczego;
- współorganizację V Europejskiego Kongresu Małych i Średnich Przedsiębiorstw;
- realizację projektu. "Wsparcie dla sieci centrów obsługi inwestorów i eksporterów" w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007–2013 Działanie 6.2. Poddziałanie 6.2.1., w ramach którego między innymi organizowano i brano udział w targach, wystawach i misjach gospodarczych, konferencjach, seminariach, forach, spotkaniach informacyjnych oraz innych wydarzeniach promujących województwo śląskie;
- organizację oraz udział w krajowych i zagranicznych targach inwestycyjnych, misjach, forach gospodarczych, seminariach, konferencjach i szkoleniach o tematyce gospodarczej;
- działania związane z promocją produktu tradycyjnego i regionalnego (zakup nagród dla laureatów konkursów, organizacja i udział m.in. w: Wielkanocnym i Gwiazdkowym Eko Jarmarku w Katowicach, VII edycji "Listy Produktów Tradycyjnych" w Szczecinie w ramach "Pikniku nad Odrą", Konkursie "Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów" w Częstochowie, XVI Dożynkach Województwa Śląskiego w Żarnowcu, prezentacja produktów tradycyjnych w mediach);
- obsługę logistyczną inwestorów wizytujących Województwo Śląskie;
- reprezentację województwa podczas spotkań z zagranicznymi i lokalnymi firmami, radcami handlowymi ambasad oraz delegacjami misji gospodarczych;
- obsługę i administrację portalu gospodarczego.

Wydział Gospodarki, Turystyki i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, przez Referat gospodarki oraz Referat – Śląskie Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera odpowiedzialny jest między innymi za: wspomaganie rozwoju społeczno-gospodarczego województwa śląskiego, wspieranie działań proinnowacyjnych w gospodarce regionu, obsługę inwestorów zagranicznych zainteresowanych podjęciem działalności gospodarczej na terenie województwa, promocję gospodarczą i inwestycyjną województwa, obsługę przedsiębiorców zainteresowanych rozpoczęciem lub poszerzeniem działalności eksportowej, opracowywanie, przygotowanie, upowszechnianie materiałów informacyjno-promocyjnych dla inwestorów krajowych i zagranicznych, realizację promocji gospodarczej Województwa na rzecz pozyskiwania inwestorów krajowych i zagranicznych. Śląskie Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie współorganizacji i wspólnego uczestnictwa w targach, seminariach i innych wydarzeniach, organizuje seminaria i warsztaty szkoleniowe dla pracowników JST celem podniesienia

³⁹ Sprawozdanie roczne z wykonania budżetu województwa śląskiego w 2015 roku, Zarząd Województwa Śląskiego, Katowice, 2016.

umiejętności pracowników zaangażowanych w proces obsługi inwestorów w gminie, a także organizuje na szczeblu regionalnym konkurs „Grunt na Medal”. Centrum prowadzi system *Invest in-Silesia*, w którym 80 jednostek samorządu terytorialnego ma dostęp aktywny (na podstawie porozumienia jednostka ma możliwość zamieszczania i aktualizowania informacji w systemie), a 17 jednostek dostęp pasywny (oświadczenie woli o zgodzie na wykorzystanie treści ze stron). W kontekście promocji eksportu, Śląskie Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera działa w ramach ogólnopolskiej sieci Centrów Obsługi Inwestorów i Eksporterów i realizuje usługi, takie jak: identyfikacja potencjalnych partnerów gospodarczych na wybranym rynku zagranicznym, udostępnianie informacji o branżach i rynkach zagranicznych, organizacja spotkań informacyjnych i branżowych oraz konferencji dla eksporterów dotyczących warunków eksportu na rynki zagraniczne, umożliwianie ekspozycji materiałów promocyjnych polskich firm na wybranych międzynarodowych imprezach targowo-wystawienniczych we współpracy z Wydziałami Promocji Handlu i Inwestycji działającymi przy ambasadach RP w ponad 40 krajach świata i informowanie przedsiębiorstw o instrumentach wsparcia eksportu.

Wydział Rozwoju Regionalnego odpowiada za przygotowanie i prowadzenie inicjatyw związanych z programowaniem strategicznym w regionie, w szczególności za wdrażanie strategii rozwoju regionu (opracowanej dla perspektywy 2020+) oraz regionalnej strategii innowacji i programu rozwoju technologii (opracowanych w horyzoncie roku 2020). Koordynuje także kwestie związane z przygotowaniem i negocjowaniem regionalnego programu operacyjnego (za kwestie wdrożeniowe związane z RPO odpowiadają Wydziały Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego). W strukturze Wydziału Rozwoju Regionalnego funkcjonują m.in. Regionalne Centrum Analiz i Planowania Strategicznego oraz Referat Regionalnej Strategii Innowacji. Z wdrażaniem regionalnej strategii innowacji od wielu lat związana jest inicjatywa własna Urzędu Marszałkowskiego – platforma „Innobserver”. Ponadto Urząd cyklicznie lideruje konsorcjom projektowym dedykowanym wzmocnieniu regionalnego ekosystemu innowacji i propagowaniu idei inteligentnych specjalizacji. W ramach tych przedsięwzięć współuczestniczy wraz z partnerami z regionu w prowadzeniu obserwatoriów tematycznych (tzw. Sieć Obserwatoriów). Obecnie w regionie działają Obserwatoria: Technologie dla Ochrony Środowiska, Technologie dla Energetyki, Technologie Informacyjne i Telekomunikacyjne, Technologie dla Medycyny, Nanotechnologie i Nanomateriały.

Ważną rolę we wdrażaniu instrumentów wsparcia rozwoju gospodarczego pełnią Śląskie Centrum Przedsiębiorczości oraz Wojewódzki Urząd Pracy. Śląskie Centrum Przedsiębiorczości jest wojewódzką samorządową jednostką organizacyjną, która działa jako instytucja pośrednicząca we wdrażaniu RPO. W ramach swoich umocowań odpowiada za konkursy z zakresu RPO: I osi priorytetowej Nowoczesna gospodarka oraz III osi priorytetowej Konkurencyjność MŚP. Wojewódzki Urząd Pracy poza realizacją czynności bezpośrednio związanych z rynkiem pracy (np. prowadzeniem analiz i gromadzeniem statystyk) pełni także rolę instytucji pośredniczącej we wdrażaniu Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój (dla wybranych poddziałań I osi priorytetowej Osoby młode na rynku pracy) oraz RPO dla wybranych działań w ramach osi priorytetowych: VII Regionalny rynek pracy; VIII Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy; XI Wzmacnianie potencjału edukacyjnego.

Międzynarodowe wydarzenia stanowiące wyzwanie dla gospodarki w województwie śląskim

Globalizacja, internacjonalizacja, bezpośrednie inwestycje zagraniczne

Globalizacja określona jako proces kształtowania się coraz to bardziej zintegrowanej globalnie gospodarki, skutkuje tym, że regionalne i krajowe gospodarki stanowią nierozzerwalną część globalnych łańcuchów wartości, które cechują się aktywnością licznych firm w różnych krajach (na różnych kontynentach).⁴⁰ Wydarzenia ekonomiczne, polityczne, społeczne, środowiskowe czy też technologiczne w jednej części świata mogą okazać się źródłem istotnych zmian w gospodarce w innych częściach świata. Integracja regionalnych gospodarek w międzynarodowych łańcuchach wartości kreuje zarówno szanse jak i zagrożenia. Z jednej strony rodzime firmy uzyskują dostęp do informacji i wiedzy oraz do nowych odbiorców a pracownicy nabywają nowe kompetencje i stają się bardziej mobilni. Z drugiej zaś strony strategiczne decyzje o alokacji lub relokacji zasobów czy też działalności biznesowych są często podejmowane poza granicami danego kraju i mogą przyczyniać się do skokowych zmian w gospodarce regionalnej. Kluczowe znaczenie mają międzynarodowe umowy handlowe (np. Transatlantyckie Porozumienie Handlowo-Inwestycyjne - TTIP; kompleksowa umowa gospodarczo-handlowa między UE a Kanadą - CETA), które zniwelują wszelkie bariery handlowe między krajami lub kontynentami. Proces ich powstawania jest zwykle skomplikowany i umowy te spotykają się z dużym oporem lokalnych społeczeństw, związanym z obawą wobec zaostrzonej konkurencji ze strony zagranicznych podmiotów.

Koncerny, w ramach międzynarodowych łańcuchów dostaw, dla swoich kolejnych projektów nieustannie starają się wybierać takie lokalizacje, które pozwolą im uzyskać efektywność kosztową, wysoką produktywność, krótki czas od koncepcji projektu do inicjowania pierwszej sprzedaży oraz sprawny dostęp do rynków docelowych (przewaga lokalizacyjna). Technologie informacyjne i komunikacyjne pozwalają koordynować kompleksowe procesy współpracy z dostawcami i klientami. Jednocześnie przyczyniły się one do większej przejrzystości i transparentności na rynku, przez co klienci w relacjach *business to business* wywierają coraz większą presję cenową na swoich dostawców. Z drugiej strony wysoka zmienność popytu w wyniku nowych trendów (styl życia, świadomość ekologiczna, technologie komunikacji) sprawia, iż koncerny muszą mieć do swojej dyspozycji licznych dostawców i partnerów, którzy potrafią szybko reagować na nowe wydarzenia i akceptują przerzucenie na nich przez koncerny części ryzyka technologicznego i organizacyjnego. Dlatego tak istotną rolę odgrywają usługi biznesowe (projektowanie i inżynieria, IT, utrzymanie ruchu, obsługa zasobów ludzkich, logistyka, dystrybucja), które nieraz mogą stanowić do 30-50% wartości transakcji w globalnych łańcuchach wartości.⁴¹ W tym kontekście zrównoważone i przewidywalne w czasie strumienie wyrobów importowanych i eksportowanych mają istotne znaczenie dla efektywnego funkcjonowania sektora logistycznego (unikanie transportu pustych kontenerów). Oznacza to, że w regionalnej polityce rozwoju gospodarczego trzeba podejść kompleksowo do polityki rozwoju importu (w wyniku bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz potrzeb społeczeństwa) i eksportu (w wyniku internacjonalizacji działalności biznesowej firm oraz potrzeb na rynkach zagranicznych) uwzględniając przy tym pozycję regionalnej gospodarki w międzynarodowych łańcuchach wartości. Jednocześnie dostęp do podwykonawców i dostawców specjalistycznych usług oraz do pracowników o określonych kompetencjach stanowi oprócz przygotowanych terenów przemysłowych istotny czynnik atrakcyjności inwestycyjnej danego regionu. Mając na uwadze, że zarówno ludzie (migracje) jak i przedsiębiorstwa (relokacje) są wysoce mobilni, województwo śląskie skupia się zarówno na zwiększeniu atrakcyjności inwestycyjnej regionu jak i na zapewnieniu atrakcyjności „pozostania” w regionie.

⁴⁰ L. Brennan, R. Rakhmatullin, 2015; Global Value Chains and Smart Specialisation Strategy. Thematic Work on the Understanding of Global Value Chains and their Analysis within the Context of Smart Specialisation; EUR 27649 EN; doi:10.2791/44840.

⁴¹ Interconnected economies: benefiting from global value chains, synthesis report, OECD, 2013

Mimo znacznego udziału wartości usług w ogólnej wartości wytwarzanej w międzynarodowych łańcuchach wartości, należy jednak mieć na uwadze, iż centra produkcji stanowią rdzeń większości aktywności gospodarczych i przyciągają do siebie kolejne działalności biznesowe, pośrednio i bezpośrednio związane z branżą lub sektorem w którym dana firma produkcyjna jest aktywna. Buciuni G. i Finotto V. w 2014 roku w badaniach dotyczących trzech włoskich sektorów nisko-technologicznych wykazali, iż działania innowacyjne koncentrują się tam, gdzie znajduje się wysoka koncentracja działalności produkcyjnych.⁴² Chcąc zapewnić zrównoważony i stabilny rozwój regionalnej gospodarki w województwie śląskim, konieczne zatem jest, aby dostrzegać kluczowe kompetencje ludzi i przedsiębiorstw oraz uwarunkowania administracyjne, infrastrukturalne i ekonomiczne wymagane dla rozwoju działalności firm w ramach międzynarodowych łańcuchów wartości. Takie podejście przyczyni się do identyfikacji regionalnych specjalizacji i rozwoju strategicznych przewag w oparciu o wyjątkowe kompetencje (procesy reindustrializacji). Jednak przedsiębiorstwa nie są w stanie rozwijać takich kompetencji ani w oderwaniu od swojego otoczenia, ani w szerokim obszarze działalności. Muszą w swoich strategiach rozwoju uwzględniać obszary specjalizacji oraz współpracę z dostawcami, klientami, instytucjami otoczenia biznesu, jednostkami naukowymi, szkołami, a nierzadko również ze swoimi konkurentami. Kluczową staje się zdolność do: wykorzystania najnowszych technologii produkcji (zaawansowane systemy produkcji), korzystania z technologii komunikacji (inteligentne systemy) oraz pozyskiwania danych (*big data*), a także do koordynacji różnorodnych działań (obserwacja, ocena, projektowanie, prototypowanie, testowanie, wdrożenie) w ramach łańcuchów wartości. Zaawansowane systemy produkcji przyczyniają się do uelastycznienia procesów produkcji, w tym do zmniejszenia kosztów stałych oraz do skrócenia czasu dostawy nowych produktów na rynek. Produkcja masowa stopniowo zostaje zastąpiona produkcją mało- i średnioseryjną (modularne systemy produkcji) oraz produkcją spersonalizowaną (produkcja 3D).⁴³

Technologie informacyjne i nowe technologie produkcji otworzyły również dla małych i średnich przedsiębiorstw możliwości pozycjonowania się na rynkach międzynarodowych. Niezależnie od czasu, miejsca i kultury, teoretycznie każde przedsiębiorstwo może mieć dostęp na całym świecie do zasobów ludzkich i ich szczególnych kompetencji. Platformy zakupowe zapewniają dostęp do rynków, zaś portale społecznościowe są wykorzystywane do nawiązywania relacji z klientami i pracownikami. Już w 2010 roku Komisja Europejska w swojej zintegrowanej polityce przemysłowej w erze globalizacji zwróciła uwagę na znaczenie kluczowych technologii wspomagających, takich jak biotechnologia przemysłowa, nanotechnologia, materiały zaawansowane, fotonika, mikro- i nanoelektronika oraz zaawansowane systemy produkcyjne dla zapewnienia europejskiej gospodarce nowych impulsów.⁴⁴

Zaufanie w biznesie jest kluczową wartością i podstawą do budowy relacji w obszarach cechujących się wysokim ryzykiem. Kapitał społeczny redukuje koszty transakcyjne, pozwala bardziej efektywnie korzystać z zidentyfikowanych szans rynkowych dzięki łączeniu zasobów różnych podmiotów w sprawnych procesach rozwojowych z mniejszym obciążeniem prawno-administracyjnym (szybkość, efektywność, sprawność). Procesy internacjonalizacji działalności biznesowej wsparte działaniami innych podmiotów w ramach regionalnych sieci współpracy mogą okazać się bardziej skuteczne niż pojedyncze próby pozycjonowania firmy na arenie międzynarodowej. Dlatego też dostrzega się wartość marki, kluczowych kompetencji oraz relacji rozwijanych

⁴² Buciuni G., Finotto V., *Innovation in Global Value Chains: Co-location of Production and Development in Italian Low-Tech Industries*, Regional Studies, 2014 (publikacja na stronie: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00343404.2015.1115010>)

⁴³ Elms D.K., Low P., *Global value chains in a changing world*, Fung Global Institute (FGI), Nanyang Technological University (NTU), and World Trade Organization (WTO), 2013

⁴⁴ Zintegrowana polityka przemysłowa w erze globalizacji - Konkurencyjność i zrównoważony rozwój na pierwszym planie; Komisja Europejska; SEC(2010) 1272, SEC(2010) 1276; Bruksela, 2010.

w ramach klastrów i sieci współpracy w obszarach regionalnych specjalizacji (w tym inteligentne specjalizacje regionalne) jako fundamentu dla wzmacniania roli regionalnej gospodarki w globalnych łańcuchach wartości. Ponadto istotne jest kultywowanie odpowiedniego klimatu zapewniającego przestrzeń dla kreatywności i przedsiębiorczości, w którym przedsiębiorstwa:

- utrzymują bliski kontakt z klientami, w tym z klientami nastawionymi na innowacje, gotowymi do testowania nowych rozwiązań,
- przekładają pomysły na szybkie zbudowanie prototypów, które są testowane, a następnie doskonalone poprzez bliską współpracę z klientami i dostawcami,
- używają swoich zasobów do własnych celów biznesowych a zarazem dostrzegają ich wartość dla celów biznesowych innych przedsiębiorstw, z którymi kooperują,
- nie uciekają od koniecznych restrukturyzacji i przekształceń, dzięki którym wprowadzą w życie nowe modele biznesu,
- nieustannie rozwijają nowe kompetencje w celu zdobywania nowych rynków.

W Raporcie „Kapitał społeczny i zaufanie w polskim biznesie 2015”⁴⁵ na ponad 280 mld zł oszacowano poziom strat dla krajowej gospodarki, który wynika z niepodpisania transakcji z powodu ograniczonego zaufania między podmiotami. Około 52,5% badanych przedstawicieli przedsiębiorstw wątpiło w uczciwość swoich kontrahentów. Sytuacja taka została również zaobserwowana w badaniach firmy PWC w 2016 roku. Ponad połowa (55%) badanych przedsiębiorstw wyraziło swoją obawę wobec malejącego poziomu zaufania w biznesie (2013: 37% badanych). Jednocześnie badani wskazali na nadmierną regulację, niestabilną sytuację geopolityczną, niestabilne kursy walutowe, brak dostępności do kluczowych kompetencji, nadmierne obciążenia podatkowe, niestabilne sytuacje społeczne, zagrożenie cyfrowe, zmiany zachowań klientów oraz niekorzystne skutki zmian klimatycznych, jako największe zagrożenia dla wzrostu gospodarczego w kolejnych latach.⁴⁶

Przedsiębiorstwa w swoich strategiach rozwoju w celu dotyczącym utrzymania długotrwałego wzrostu powinny uwzględnić, na których rynkach chcą być aktywne (segmenty rynkowe, obszary geograficzne, B2B, B2C), w jaki sposób chcą zapewnić synergii między wewnętrznymi działaniami, zasobami i kompetencjami a pochodzącymi od partnerów, dostawców i podwykonawców, dystrybutorów i klientów oraz w jaki sposób chcą korzystać z dotychczasowych relacji, doświadczeń i rozwijanych kompetencji, aby inicjować i utrzymywać działania na nowych rynkach czy też w nowych obszarach produktowych, usługowych lub technologicznych. W różnych badaniach w Polsce i Europie małe i średnie przedsiębiorstwa wskazują na podobne bariery, które utrudniają proces internacjonalizacji ich działalności biznesowej, w tym:

- brak niezbędnych zasobów finansowych,
- brak szczegółowej informacji o warunkach prowadzenia biznesu na wybranych rynkach,
- brak doświadczenia w zdobywaniu nowych klientów na nowych rynkach,
- brak informacji o potencjalnych przedstawicielach handlowych lub potencjalnych partnerach na wybranych rynkach,
- brak czasu kadry kierowniczej, aby się na poważnie zajmować procesami internacjonalizacji działalności biznesowej,
- brak pracowników lub nieposiadania przez nich umiejętności do prowadzenia procesu internacjonalizacji działalności biznesowej,

⁴⁵ Kapitał społeczny i zaufanie w polskim biznesie 2015, Krajowy Rejestr Długów i Rzetelna Firma, 2015.

⁴⁶ Redefining business success in a changing world, 19th Annual Global CEO Survey, PWC, 2016.

-
- brak informacji o działaniach konkurentów oraz sposobach określenia polityki cenowej na wybranych rynkach.

Kluczową dla rozwoju firm jest przedsiębiorczość rozumiana jako zdolność do identyfikowania szans i możliwości w postaci potrzeb i oczekiwań potencjalnych klientów jak i uświadomionych lub nieuświadomionych problemów i wyzwań przed nimi stojących oraz jako umiejętność zapewnienia i wykorzystania zasobów do wdrożenia innowacyjnych pomysłów przez kolejne projekty na rynku. Gotowość małych i średnich przedsiębiorstw do działalności na arenie międzynarodowej jest ściśle związana z ambicjami kadry kierowniczej oraz właścicieli. Krok ten nieraz okazuje się trudnym do podjęcia, gdyż zawiera szereg niepewności, wymaga nabywania nowych kompetencji i dokonania nakładów inwestycyjnych. Młode pokolenie przedsiębiorców wykazuje większą odwagę niż właściciele firm z lat 90., którzy zbliżają się do wieku emerytalnego. Dlatego też podczas różnych wydarzeń biznesowych należy promować dobre praktyki oraz pobudzać zainteresowanie przedsiębiorstw internacjonalizacją działalności biznesowej. Oprócz działań szkoleniowych potrzebny jest dostęp do kapitału na finansowanie działalności na rynkach zagranicznych (rozbudowa sieci dystrybucji, przejęcie istniejących firm, budowa przedsiębiorstwa od podstaw). Małe i średnie przedsiębiorstwa, które są aktywne na arenie międzynarodowej, odczuwają większą konkurencję, przez co zmuszane są do podejmowania działań innowacyjnych. Również szybciej nabywają nową wiedzę dzięki interakcjom z podmiotami, które stosują różne modele biznesu a także inne technologie. Dzięki dostępowi do nowych rynków uzyskują bardziej stabilny i zróżnicowany strumień przychodów. Otoczenie jednak stało się bardziej nieprzewidywalne niż 20 lat temu.

Wydarzenia wpływające na gospodarkę w województwie śląskim

W perspektywie średnio- i długookresowej należy liczyć się z różnymi zjawiskami zewnętrznymi, które mogą wpływać na sytuację gospodarczą w województwie śląskim. Wśród nich wskazać można następujące:

- światowe spowolnienie gospodarcze w wyniku: niekorzystnej koniunktury na rynkach wschodzących, wojen w krajach arabskich i w Afryce, izolacji rynków wschodnich oraz niekorzystnych zapisów w umowach wolnego handlu między USA, Kanadą i Europą, co może przyczynić się do zmniejszenia dynamiki eksportu półwyrobów i wyrobów przemysłowych z Polski do krajów europejskich;
- zapotrzebowanie w krajach zachodnich na wysoko wykwalifikowanych pracowników oraz na pracowników w służbie zdrowia w konsekwencji starzenia się populacji w tych krajach, przez co migracja mieszkańców województwa śląskiego do innych krajów Unii Europejskiej wydaje się być nieunikniona (w tym migracja w wyniku rozwoju kariery pracowników w ramach koncernów międzynarodowych);
- niekorzystna sytuacja demograficzna, brak wolnych zasobów na rynku pracy, przez co przedsiębiorstwa nie są w stanie uruchamiać kolejnych projektów, co z kolei negatywnie wpłynie na atrakcyjność inwestycyjną Polski i województwa śląskiego;
- procesy dezintegracji Unii Europejskiej, zarówno w kontekście wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej jak i podziału na kraje strefy Euro i pozostałe kraje, czy też w wyniku pogłębiania się różnic między Państwami Członkowskimi w Europie "dwóch prędkości", czy zjawiska protekcjonizmu gospodarczego, przez co innowacyjne produkty i usługi polskich firm mogą spotkać się z nieprzychylnym nastawieniem w innych krajach europejskich;
- sytuacja finansów publicznych oraz możliwe opóźnienia w realizacji założeń programów operacyjnych i związana z tym znacznie mniejsza intensywność wydatkowania środków europejskich na duże projekty inwestycyjne;
- spowolnienie procesu inwestycyjnego na rynku chińskim i amerykańskim oddziaływujące negatywnie na eksport do tych krajów maszyn i urządzeń z Niemiec, co może przyczynić się do reorganizacji sieci dostaw w przemyśle (z drugiej strony zaś proces przekształcenia chińskiej gospodarki z gospodarki opartej na inwestycjach na gospodarkę konsumencką ma przyczynić się do kreowania rynku

konsumenckiego o wartości ponad 14.000 mld USD opartego na ponad 250 mln rodzin klasy średniej – Niemcy, Węgry i Hiszpania prowadzą szczególną politykę nastawioną na wsparcie przedsiębiorstw na rynku chińskim⁴⁷);

- niestabilna sytuacja w krajach będących eksporterami surowców naturalnych oraz prawodawstwo europejskie i krajowe w zakresie: energooszczędności, materiałoszczędności, zamkniętych obiegów oraz zmniejszenia negatywnego wpływu procesów gospodarczych na środowisko – co wymaga od przedsiębiorstw stosowania nowych materiałów, opracowywanie nowego wzornictwa produktów, ponoszenia nakładów na odzyskanie materiałów i produktów na różnych etapach cyklu życia produktu oraz dokonywania inwestycji, które niekoniecznie zapewniają oczekiwany zwrot;
- procesy zmian w przemyśle w krajach zachodnich związane z ruchem „Przemysł 4.0” zapewniające zaawansowanym gospodarkom nowe przewagi konkurencyjne, co stanowi szansę dla branży maszyn i urządzeń oraz branży ICT w Polsce – jednak ta sytuacja jest negatywna dla tych firm, których model biznesu opiera się na niskich kosztach pracy, zestandaryzowanych produktach oraz na transakcjach o niskiej marży;
- przeniesienie przez firmy działalności biznesowych z Wielkiej Brytanii i krajów azjatyckich do Polski, przez co gospodarka polska staje się coraz bardziej zintegrowana z europejską gospodarką – jednak przy ograniczonej dostępności do nowych pracowników na rynku pracy, wynagrodzenia będą rosły niewspółmiernie do wzrostu produktywności i efektywności działań w małych firmach, co przyczyni się do odpływu pracowników z małych firm oraz zachwiania struktury kosztów w tych firmach;
- informacja wszędzie (internet rzeczy, *big data*, aplikacje mobilne, elektromobilność), co przyczyni się do powstania nowych aktywności gospodarczych na styku różnych branż, w tym w: ICT, motoryzacji, energetyce;
- wpływ zmian klimatycznych na gospodarkę, co wymaga od przedsiębiorstw uwzględnienia dodatkowych nakładów, dla zapewnienia ciągłości funkcjonowania firmy w sytuacjach kryzysowych;
- gospodarka pospolita (prosumencka) oraz gospodarka start-up’ów, co przekłada się na bardziej chaotyczne i nieprzewidywalne zrywy w gospodarce, które przede wszystkim są bolesne dla małych i średnich przedsiębiorstw, które opierają swoją działalność na zestandaryzowanych produktach i usługach oraz często nieefektywnych procesach wytwarzania.

Zarówno na politykę rozwoju gospodarczego na poziomie krajowym jak i regionalnym oddziałują i nadal oddziaływać będą decyzje polityczne podjęte przez Kraje Członkowskie Unii Europejskiej poczynając od Strategii „Europa 2020”, poprzez inicjatywy flagowe „Unia Innowacji” i „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”, „Zintegrowaną politykę przemysłową w erze globalizacji”, skończywszy na polityce dotyczącej gospodarki okrężnej, ekoinnowacji, przedsiębiorczości, konkurencyjności i innowacji, inteligentnych specjalizacji, pomocy publicznej w dokumentach perspektywy finansowej 2014-2020 dotyczącej polityki spójności, czy też na „Planie inwestycyjnym dla Europy”. Obrane kierunki polityczne znalazły swoje odzwierciedlenie w zapisach programów operacyjnych przyjętych przez Polskę na lata 2014-2020, w tym w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego.

⁴⁷ Europe and China in the Global Economy in the Next 50 Years: A Partnership for Global Peace and Stability, Li-Gang Liu, Peterson Institute for International Economics, Washington DC, USADOI: 10.1007/s10272-016-0572-4, Leibniz Information Centre for Economics, 2016.

Polityka rozwoju gospodarczego oparta na specjalizacjach regionalnych

Dokumenty strategiczne

Polityka rozwoju gospodarczego dla województwa śląskiego jest zgodna ze Strategią rozwoju województwa śląskiego „ŚLĄSKIE 2020+” oraz z Regionalną Strategią Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2013-2020. Uwzględnia ona kierunki rozwoju Polski wytypowane w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju, Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020 oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Nawiązuje do nowego modelu rozwoju gospodarczego zarysowanego w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Strategia rozwoju województwa śląskiego „Śląskie 2020+” wskazuje między innymi na następujące wyzwania związane z poprawą konkurencyjności regionu oraz zapewnieniem synergii działań:

- podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej województwa;
- otwieranie gospodarki regionu na współpracę w otoczeniu globalnym, w tym poprzez wsparcie rozwoju firm w zakresie udziału w międzynarodowych sieciach powiązań gospodarczych;
- rozwój nowych specjalizacji gospodarczych, w szczególności związanych z inteligentnymi specjalizacjami regionu i rozwój przemysłów kreatywnych w regionie;
- wzrost atrakcyjności miejsc pracy i jakości życia przyciągające do regionu nowych mieszkańców oraz tworzenie warunków sprzyjających powrotom młodych osób z emigracji;
- zwiększanie aktywności władz regionalnych i lokalnych w działaniach mających na celu pozyskanie kapitału (w tym zagranicznego) lokującego swoją działalność na terenie województwa śląskiego;
- zmianę wewnętrznego i zewnętrznego wizerunku województwa śląskiego poprzez wspólne kreowanie przez władze regionalne i lokalne ofert inwestycyjnych, kulturalnych, turystycznych mających na celu przyciąganie i zatrzymywanie mieszkańców i inwestorów.

Do 2020 roku województwo śląskie ma stać się regionem o zdywersyfikowanej nowoczesnej strukturze gospodarczej, wydatnie przyczyniającej się do wzrostu gospodarczego kraju, m.in. odgrywającą czołową rolę w jego systemie energetycznym dzięki swoim tradycyjnym przemysłom oraz posiadającym silny sektor przedsiębiorstw, w tym MŚP, charakteryzujący się licznymi powiązaniami z międzynarodowymi koncernami. Województwo ma być regionem:

- nowoczesnej gospodarki rozwijającej się w oparciu o innowacyjność i kreatywność przedsiębiorstw. Przyczynić się może do tego między innymi wsparcie podnoszenia zdolności firm do wdrażania innowacji i nowoczesnych rozwiązań technologicznych, wsparcie tworzenia nowych firm oraz promowanie postaw przedsiębiorczych mają przyczynić się do zwiększenia udziału rozwiązań innowacyjnych w eksporcie województwa.
- konkurencyjnej gospodarki opartej na elastyczności i specjalizacji firm oraz strukturach sieciowych; Służyć ma temu między innymi wsparcie rozwoju infrastruktury ułatwiającej lokowanie i prowadzenia działalności gospodarczej, wsparcie specjalizacji usług instytucji działających na rzecz umiędzynarodowienia działalności firm oraz wspieranie współpracy przedsiębiorstw w tworzeniu wspólnej oferty konkurencyjnej mają się przyczynić do wzrostu poziomu uczestnictwa przedsiębiorstw regionalnych w globalnych sieciach.
- atrakcyjnej lokalizacji do inwestowania i zamieszkania; Służyć ma temu między innymi zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi, rozbudowanie i modernizowanie infrastruktury drogowej, kolejowej i lotniczej, promowanie marki produktów oraz organizowanie wydarzeń biznesowych mają się przyczynić do przyciągania inwestycji zagranicznych i krajowych do regionu.

Strategia "Śląskie 2020+" przewiduje, iż do 2020 roku oczekiwana wartość PKB per capita dla województwa będzie wynosić 72.213 zł, przy minimum 7% powyżej średniej krajowej PKB. Jednocześnie wartość PKB per capita dla województwa będzie stanowić 74-79% średniej UE. Natomiast ponad 23% badanych przedsiębiorstw powinno prowadzić działalność eksportową.

Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2013-2020 dostrzega kluczową rolę integracji regionalnej gospodarki w globalnych łańcuchach wartości. Rozwój ekosystemu innowacji wokół małych i średnich przedsiębiorstw ma wspierać proces ich włączania w globalne łańcuchy wartości, a tym samym procesy internacjonalizacji działalności biznesowej. W ramach Celu strategicznego 1.4. Internacjonalizacja sektora MSP poprzez specjalizację usług instytucji wspierania innowacyjności, zwrócono uwagę na aktywność instytucji otoczenia biznesu na rzecz wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw, w tym poprzez udzielanie doradztwa prawnego, fiskalnego, dostępu do baz danych i generowania relacji B2B czy też wsparcia w procesach przekształcania struktury kapitałowej podmiotów gospodarczych stawiających na umiędzynarodowienie działalności. W strategii tej zostały wyznaczone regionalne specjalizacje, takie jak: technologie medyczne, technologie dla energetyki i górnictwa, technologie dla ochrony środowiska, technologie informacyjne i telekomunikacyjne, produkcja i przetwarzanie materiałów, transport i infrastruktura transportowa, przemysł maszynowy, samochodowy, lotniczy i górniczy, nanotechnologie i nanomateriały. Natomiast do trzech regionalnych inteligentnych specjalizacji zaliczono: energetykę, medycynę oraz technologie informacyjne i komunikacyjne.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 - jeden z instrumentów realizacji Umowy Partnerstwa między Polską a Unią Europejską, zaakceptowany przez Komisję Europejską w grudniu 2014 roku – jest najważniejszym instrumentem finansowym samorządu terytorialnego, który przewiduje działania wspierające rozwój gospodarczy w województwie śląskim:

- Oś priorytetowa I: Nowoczesna gospodarka
 - Działanie 1.1 Kluczowa dla regionu infrastruktura badawcza
 - Działanie 1.2 Badania, rozwój i innowacje w przedsiębiorstwach
 - Działanie 1.3 Profesjonalizacja IOB
- Oś priorytetowa III: Konkurencyjność MŚP
 - Działanie 3.1 Poprawa warunków do rozwoju MŚP
 - Poddziałanie 3.1.1 Tworzenie terenów inwestycyjnych na obszarach typu *brownfield* – ZIT
 - Poddziałanie 3.1.2 Tworzenie terenów inwestycyjnych na obszarach typu *brownfield* – RIT
 - Poddziałanie 3.1.3 Rozwój profesjonalnych usług świadczonych na rzecz przedsiębiorców
 - Działanie 3.2. Innowacje w MŚP
 - Działanie 3.3 Technologie informacyjno-komunikacyjne w działalności gospodarczej
 - Działanie 3.4 Dokapitalizowanie zewnętrznych źródeł dofinansowania przedsiębiorczości
- Oś priorytetowa IV: Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna
 - Działanie 4.2 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach
- Oś priorytetowa VIII: Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy
 - Działanie 8.2 Wzmacnianie potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw, przedsiębiorców i ich pracowników

-
- Poddziałanie 8.2.1 Wsparcie dla przedsiębiorców i ich pracowników w zakresie rozwoju przedsiębiorstwa – ZIT
 - Poddziałanie 8.2.2 Wsparcie dla przedsiębiorców i ich pracowników w zakresie rozwoju przedsiębiorstwa – RIT
 - Poddziałanie 8.2.3 Wsparcie dla przedsiębiorców i ich pracowników w zakresie rozwoju przedsiębiorstwa

W szczególności należy zwrócić uwagę na Oś priorytetową I, której celem jest wzmocnienie regionalnych inteligentnych specjalizacji, poprzez inwestycje w infrastrukturę badawczą jednostek naukowych wykorzystaną do prowadzenia działalności gospodarczej na podstawie przygotowanych planów prac badawczo-rozwojowych, wsparcie przedsiębiorstw w zakresie prac badawczo-rozwojowych i poprawy jakości infrastruktury badawczej oraz wzmocnianie instytucji otoczenia biznesu w zakresie jakości świadczonych usług innowacyjnych na rzecz przedsiębiorstw. Natomiast w ramach Osi priorytetowej III wsparcie otrzymują między innymi projekty dotyczące przygotowania terenów typu *brownfield* – pod działalność gospodarczą (pod warunkiem nie powielania dostępnej infrastruktury – konieczna jest koordynacja między podmiotami odpowiedzialnymi za politykę zagospodarowania terenów inwestycyjnych), projekty obejmujące przygotowanie terenów inwestycyjnych, w tym stref aktywności gospodarczej do potrzeb potencjalnych inwestorów, a także projekty inwestycyjne mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, które planują wdrożenie na rynku produktowych i procesowych innowacji. Ponadto dokapitalizowanie zewnętrznych źródeł (instrumenty finansowe) dofinansowania przedsiębiorczości ma przyczynić się do rozwoju przedsiębiorstw poprzez wzmocnienie podstawowej działalności lub realizację nowych projektów lub wchodzenie na nowe rynki. Skupienie instrumentów wsparcia na określonych obszarach gospodarki, w szczególności na regionalnych specjalizacjach, powinno przyczynić się do uzyskania lepszych efektów niż w przypadku rozproszonych działań wsparcia skierowanych do wszystkich przedsiębiorstw w regionie. Można spotkać się z opinią, iż takie selektywne podejście nie zawsze jest uważane za sprawiedliwe, gdyż wyklucza część potencjalnych beneficjentów wsparcia wśród mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, którzy również mają ambicję rozwoju, jednak nie wpisują się w określone obszary tematyczne objęte wybranymi specjalizacjami regionalnymi. Z drugiej zaś strony, koncentracja środków na inwestycje w wybranych specjalizacjach regionalnych jest odpowiedzią na rosnącą konkurencję w globalnej gospodarce, w której regiony opierają swój rozwój gospodarczy na strategicznych kompetencjach.

Specjalizacje regionalne, klastry, łańcuchy wartości

Polityka rozwoju gospodarczego oparta na regionalnych i inteligentnych specjalizacjach pojawiła się jako odpowiedź na światowy kryzys finansowy i gospodarczy (2008-2010) i na niską efektywność horyzontalnej polityki wsparcia w ramach polityki spójności. Skupienie się w programach wsparcia przede wszystkim na przedsiębiorstwach i jednostkach naukowych działających w regionalnych specjalizacjach i inteligentnych specjalizacjach miało przyczynić się do koncentracji sił i środków tam, gdzie mogły zapewnić synergię na styku rozwoju technologii i wdrożenia innowacyjnych produktów i usług na rynek. Z kolei wzmożona współpraca między przedsiębiorstwami w ramach łańcuchów wartości oraz między przedsiębiorstwami a jednostkami naukowymi w ramach ekosystemów innowacji, w myśl tej polityki, miała doprowadzić do lepszego wykorzystania szans rynkowych i efektywnego zmierzenia się z nowymi wyzwaniami społecznymi. W województwie śląskim wśród ośmiu zidentyfikowanych obszarów technologicznych wybrano trzy inteligentne specjalizacje.

Zakres wybranych inteligentnych specjalizacji może powodować ograniczenia w stosowaniu regionalnej polityki rozwoju gospodarczego w sytuacji nagłych zawirowań na rynku międzynarodowym. Pożądane jest dokonanie

analizy dynamiki zmian w poszczególnych obszarach gospodarki województwa pod kątem identyfikacji innych obszarów cechujących się aktywnością przedsiębiorstw w zakresie innowacji, internacjonalizacji działalności biznesowej oraz współpracy z innymi podmiotami w ramach klastrów i ekosystemów innowacji. Dlatego też, kontynuując wsparcie skierowane do trzech obecnych inteligentnych specjalizacji – energetyka, medycyna, technologie informacyjne i komunikacyjne – konieczne jest rozszerzenie wsparcia w ramach polityki rozwoju gospodarczego na inne obszary aktywności gospodarczej w województwie śląskim wskazane w niniejszym dokumencie. Z uwagi na zanikanie barier między branżami oraz interdyscyplinarne powiązania w łańcuchach wartości, w nadchodzących latach warto pogłębić analizę stanu gospodarki w województwie wokół sześciu obszarów wywodzących się z obecnych inteligentnych specjalizacji oraz obszarów technologicznych Programu Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010-2020. Filarami tej analizy powinny między innymi być pomiary koncentracji według sekcji i działów gospodarki narodowej oraz ocena aktywności klastrów i innych powiązań gospodarczych. Docelowo założyć należy także zmiany w Regionalnym Programie Operacyjnym zgodnie z filozofią przedsiębiorczego odkrywania, ukierunkowanego na środowiska o dużym potencjale internacjonalizacji. Propozycję w tym zakresie przedstawiono w tabeli poniżej.

Tab. 3: Proponowane inteligentne specjalizacje w świetle polityki rozwoju gospodarczego województwa śląskiego

Inteligentne specjalizacje	Obszary technologiczne Programu Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010-2020	Potencjał województwa
Medycyna	Technologie medyczne (ochrony zdrowia) – biotechnologie medyczne; technologie inżynierii medycznej	Istniejące sieci współpracy: Śląska Sieć Wyrobów Medycznych „MedSilesia”; Śląski Klaster Leczenia Niepłodności
Nowoczesna gospodarka surowcowa	Technologie dla energetyki i górnictwa – technologie spalania węgla; czyste technologie węglowe, ogniwa paliwowe; wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych i odpadów; składowanie CO ₂ ; technologie procesowania gazów; rozpoznanie i ochrona zasobów węgla Technologie dla ochrony środowiska – biotechnologie dla ochrony środowiska; inteligentne i energooszczędne budownictwo; technologie ochrony i rekultywacji środowiska; technologie odpadowe, technologie procesowania wody i gazów, gromadzenie i uzdatnianie wody; technologie ochrony powietrza; technologie wspomagające zarządzanie środowiskiem	Koncentracja aktywności: Sekcja B, dział 05 - wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego; Sekcja B, dział 09 - działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie; Sekcja C, dział 19 - wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej Istniejące sieci współpracy: Innowacyjny Śląski Klaster Czystych Technologii Węglowych; Klaster Technologii Energooszczędnych EURO-CENTRUM; Klaster 3 x 20; Bytomski Klaster Rewitalizacji; Pierwszy Polski Klaster Budownictwa Pasywnego i Energooszczędnego; Śląski Klaster Wodny
Technologie informacyjne i telekomunikacyjne	Technologie informacyjne i telekomunikacyjne – technologie telekomunikacyjne; informacyjne; modelowanie i symulacje procesów i zjawisk; optoelektronika	Koncentracja aktywności: Sekcja J, dział 62 - działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana Istniejące sieci współpracy: Klaster E-południe; Klaster Technologii Human Cloud; Śląski Klaster IT; Śląski Klaster ICT; Śląski Klaster ICT i Multimediiów
Nowoczesne materiały	Produkcja i przetwarzanie materiałów – tworzywa metaliczne; polimerowe; ceramiczne Nanotechnologie i nanomateriały – technologie tworzenia struktur o rozmiarach nanometrycznych	Koncentracja aktywności: Sekcja C, dział 22 - produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych; Sekcja C, dział 23 - produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych; Sekcja C, dział 24 - produkcja metali; Sekcja C, dział 25 - produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń Istniejące sieci współpracy: Polski Klaster Aluminium; Polish Wood Cluster; Śląski Klaster Nanotechnologiczny NANO
Transport – spedycja - logistyka	Transport i infrastruktura transportowa - zintegrowane, inteligentne systemy transportowe; nowoczesne rozwiązania napędów środków transportu	Koncentracja aktywności: Sekcja G, dział 46 - handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi; Sekcja H, dział 49 - transport lądowy oraz transport rurociągowy; Sekcja H, dział 52 - magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport Istniejące sieci współpracy: Południowy Klaster Kolejowy; Śląski Klaster Transportu Miejskiego; Śląski Klaster Logistyki
Przemysł 4.0	Przemysł maszynowy, samochodowy, lotniczy i górniczy - automatyka przemysłowa, sensory i roboty; technologie projektowania i wytwarzania	Koncentracja aktywności: Sekcja C, dział 27 - produkcja urządzeń elektrycznych; Sekcja C, dział 28 - produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej

Inteligentne specjalizacje	Obszary technologiczne Programu Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010-2020	Potencjał województwa
	maszyn i urządzeń górniczych oraz energetycznych	niesklasyfikowana; Sekcja C, dział 29 - produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli; Sekcja C, dział 30 - produkcja pozostałego sprzętu transportowego; Sekcja C, dział 33 - naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń Istniejące sieci współpracy: Klaster Maszyn Górniczych; Śląski Klaster Lotniczy; Silesia Automotive & Advanced Manufacturing

Źródło: Opracowanie własne

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – Wydział Gospodarki, Sportu i Turystyki – planuje w pierwszej kolejności pozycjonować województwo śląskie na rynkach eksportowych związanych z przedsiębiorstwami prowadzącymi działalność biznesową w jednej z trzech regionalnych inteligentnych specjalizacji tj.: medycyna, energia, ICT oraz w obszarze transportu-spedycji-logistyki jako obszarze o horyzontalnym znaczeniu dla gospodarki. W poniższej tabeli zostały wskazane kierunki eksportu, a także potencjalne wydarzenia targowe o międzynarodowym zasięgu, podczas których prowadzone są również rozmowy biznesowe oraz misje handlowe. Informację tę opracowano dla wszystkich obszarów wymagających pogłębionej analizy w procesie ewaluacji inteligentnych specjalizacji (tabela 4.).

Tab. 4: Inteligentne specjalizacje a promowane kierunki internacjonalizacji działalności biznesowej

Inteligentne specjalizacje	Promowane kierunki eksportu	Potencjalne wydarzenia gospodarcze w latach 2017 - 2020 dla pozycjonowania gospodarki województwa śląskiego za granicą poprzez uczestnictwo w targach, rozmowach biznesowych i misjach handlowych
Medycyna	Chiny, Indie, Iran, Niemcy, Francja, Singapur, Turcja, USA, Zjednoczone Emiraty Arabskie	FIME – USA World Medical Tourism& Global Healthcare Congress – USA Medica – Niemcy Arab Health – ZEA MEDLAB Middle East – ZEA The International Medical Travel Exhibition and Conferences IMTEC – ZEA Asia Health – Singapur Expomed Eurasia – Turcja CMEF Spring – Chiny Medical Fair India – Indie Iran Health – Iran Saudi Health – Arabia Saudyjska MITT Moscow/INTERMED – Rosja Health and Medical Tourism – Rosja Astana Zdorovie Healthcare Exhibition – Kazachstan
Nowoczesna gospodarka surowcowa	Chiny, Indie, Iran, Kazachstan, Rosja, Turcja, Ukraina, Wietnam	BAUMA Germany – Niemcy BAUTEC – Niemcy Energy / Hannover Messe - Leading Trade Fair for Integrated Energy Systems and Mobility – Niemcy ISH - The World's Leading Trade Fair The Bathroom Experience, Building, Energy, Air - conditioning Technology, Renewable Energies – Niemcy Eltec - the trade fair for electrical and power engineering – Niemcy

Inteligentne specjalizacje	Promowane kierunki eksportu	Potencjalne wydarzenia gospodarcze w latach 2017 - 2020 dla pozycjonowania gospodarki województwa śląskiego za granicą poprzez uczestnictwo w targach, rozmowach biznesowych i misjach handlowych
		HAUS - Construction and Energy Fair – Niemcy ECOBUILD – Wielka Brytania BAUMA – Chiny China Coal and Mining EXPO – Chiny CSB - China Sustainable Building Expo – Chiny IME Kalkuta – Indie Iranconmin – Iran BUILDEXPO – Iran Mining World Central Asia – Kazachstan Minex – Turcja Vietnam Mining – Wietnam Vietnam International Construction & Building Exhibition – Wietnam Enertec Expo - International Exhibition on Products, Technologies of Energy Saving and Green Power - Wietnam Renewable Energy Vietnam - Renewable Energy Exhibition – Wietnam INTERBUILDEXPO – Ukraina International Industrial Forum – Ukraina MOSBUILD / WorldBuild Moscow – Rosja KAZBUILD / WorldBuild Almaty – Kazachstan Power – Kazindustry – Kazachstan interclima + elec home & building - International Show for HVAC, Sanitation and Building Automation – Francja BePOSITIVE - The Show for Energy and Environmental Performance of Buildings and Regions – Francja IHE exhibition (Iran Hvac & R) - The International Exhibition of Installation, Heating, Cooling, Ventilation, Air - Conditioning and Refrigeration – Iran MCE Asia - Mostra Convegno Expocomfort Asia - The Platform for Energy - Efficient Cooling, Water, Energy and Heating Solutions in the Building Industry – Singapur The Big 5 - Trade Fair for the Construction Industry in the Middle East - ZEA WETEX - International Water, Energy, Technology and Environment Exhibition and Conference – ZEA
Technologie informacyjne i telekomunikacyjne	Iran, Korea Południowa, Niemcy, USA	CeBIT – Niemcy Smart City Expo – Hiszpania WTS - Wearable Technology Show – Wielka Brytania MK SMART TECH SHOW – Korea Południowa World IT Show – Korea Południowa E3 – USA IoT World – USA Cloud Expo/Internet of Things Expo – USA INOTEX – International Innovation and Technology Exhibition – Iran International Electronics, consumer Electronics, Computer & Ecommerce Exhibition – Iran
Nowoczesne materiały	Europa, Iran, Korea Południowa	JEC World - Composites Show and Conferences – Francja Hannover Messe - The world's most important industrial show – Niemcy Werkstoffwoche - Materials Week – Niemcy IPCC - International Paint, Resin, Coating and Composites Fair – Iran

Inteligentne specjalizacje	Promowane kierunki eksportu	Potencjalne wydarzenia gospodarcze w latach 2017 - 2020 dla pozycjonowania gospodarki województwa śląskiego za granicą poprzez uczestnictwo w targach, rozmowach biznesowych i misjach handlowych
		TMS Annual Meeting and Exhibition for Minerals, Metals and Materials Technologies – USA MICRONORA - International Microtechnology and Precision Trade Fair – Francja Nano Korea - International Nano Technology Exhibition and Symposium – Korea Południowa
Transport – spedycja - logistyka	Francja, Kazachstan, Niemcy, Wielka Brytania	Saigon Autotech & Accessories - International Saigon Autotech and Accessories Show – Wietnam IntraLogisteX - Exhibition for Logistics and Supply Chain Solutions – Wielka Brytania MULTIMODAL - International Exhibition for the Freight, Transport, Logistics and SCM Industries – Wielka Brytania The Commercial UAV Show - International Exhibition and Conference for Unmanned Aerial Vehicles – Wielka Brytania TAROPAK - International Packaging Technology and Logistics Trade Fair – Polska SilesiaKOMUNIKACJA - Urban Transport Fair – Polska TransitKazakhstan - Kazakhstan International Transport and Logistics Exhibition – Kazachstan Transport Logistic - International Exhibition for Logistics, Mobility, IT and Supply Chain Management – Niemcy Air Cargo Europe - Exhibition and Conference for the Air Cargo Industry – Niemcy Hypermotion - Trade Fair with Accompanying Congresses on the Subjects of Digitalisation, ITS (Intelligent Transport Systems) and Intermodal Systems – Niemcy SOLUTRANS - International Show for Urban and Road Transport Solutions – Francja Supply Chain Event - Exhibition for Supply Chain Management Solutions – Francja Transport Next Generation - Exhibition of Innovative Equipment for Transport Competitiveness – Francja Intertraffic China - International Trade Fair for Infrastructure, ITS Traffic Management, Safety and Parking – Chiny Iran Urbex - International Exhibition of Traffic, Transportation and Urban Services - Iran
Przemysł 4.0	Chiny, Iran, Niemcy, Korea Południowa, Meksyk, USA	IAP – Auto Parts International Exhibition – Iran Automotive Aftermarket Industry And Tuning Trade Fair – Meksyk KOAASHOW - Korea Automotive Industry Exhibition – Korea Południowa Equip Auto – Francja AAITF Shanzhen China Int'l Automotive Aftermarket Industry and Tuning (Shenzhen) Trade Fair – Chiny AUTO Shanghai - International Automobile and Manufacturing Technology Exhibition – Chiny CIAACE - China International Expo for Auto Electronics, Accessories, Tuning and Car Care Products – Chiny Industrial Supply / HANNOVER MESSE - Leading Trade Fair for Innovative Subcontracting Solutions and Lightweight Construction – Niemcy Global Automotive Components and Suppliers Expo - International Exhibition of OEM and Tier 1 and 2 Automotive Component Suppliers –

Inteligentne specjalizacje	Promowane kierunki eksportu	Potencjalne wydarzenia gospodarcze w latach 2017 - 2020 dla pozycjonowania gospodarki województwa śląskiego za granicą poprzez uczestnictwo w targach, rozmowach biznesowych i misjach handlowych
		Niemcy Automotive Engineering EXPO - Car Body Process Chain - from concept to final assembly – Niemcy ELIV - Conference and Exhibition for Electronic in Vehicles – Niemcy Electric and Hybrid Vehicle Technology Expo - Exhibition and Conference – Niemcy eMove360° Europe - International Trade Fair for Mobility 4.0 - electric - connected – autonomous – Niemcy NBAA - Business Aviation Convention & Exhibition – USA InterDrone - International Drone Conference and Exposition – USA Mfg4 - Manufacturing for the Future - Aerospace, Medical, Defence, Micro – USA MRO Middle East - Aviation Week MRO - Conference and Exhibition – Zjednoczone Emiraty Arabskie The Commercial UAV Show Asia - Exhibition for Unmanned Aerial Vehicles – Singapore Aero India - Aerospace Exhibition – Indie UK Drone Show - Exhibition – Wielka Brytania Advanced Engineering - Exhibition for the Development and Efficiency of Tomorrow's High - Tech Industry and Engineering – Wielka Brytania Kazcomak - Kazakhstan International Heavy Construction and Machinery Exhibition – Kazachstan TECHNOFORUM - Equipment and Technologies for Processing of Metal, Wood, Stones, Organic, Polymer and Composite Materials - International Specialized Exhibition – Rosja T.I.I.E. - Tehran International Industry Exhibition – Iran MachExpo Kazakhstan - Kazakhstan International Industrial Exhibition Machine Building, Machine - Tool Building and Automation – Kazachstan

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji dostępnych na portalach branżowych oraz w bazach danych, w tym: <http://www.tradefairdates.com> i <http://www.expodatabase.com>.

Urząd Marszałkowski przy współpracy z przedstawicielami branżowymi, w tym między innymi z izbami gospodarczymi oraz z koordynatorami klastrów, wypracuje plany promocji. Wspólnie z przedsiębiorstwami zostaną uzgodnione cele i wybrane będą te działania (targi, rozmowy biznesowe, misje handlowe, pośrednictwo w nawiązaniu kontaktów), które są jak najbardziej adekwatnie dla zapewnienia w przyszłości zwiększonej obecności firm z województwa śląskiego na wybranych rynkach. W tym kontekście wskazana jest ścisła współpraca z Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera. Warto rozważyć stałą współpracę w ramach swego rodzaju zrzeszenia kluczowych dla Urzędu Marszałkowskiego partnerów gospodarczych, mającą na celu uspołnienie polityki promocji gospodarczej na arenie międzynarodowej.

Filary polityki rozwoju gospodarczego opartej na regionalnych specjalizacjach

*Misją polityki rozwoju gospodarczego jest
wzmacnianie roli gospodarki województwa śląskiego w międzynarodowych łańcuchach wartości*

1. Promocja przedsiębiorczości w regionalnych specjalizacjach

Cele polityki

- *Wspieranie procesów przekształceń i konsolidacji przedsiębiorstw oraz współpracy branżowej w celu kreowania podmiotów i grup podmiotów o większym potencjale działania na arenie międzynarodowej.*
- *Zapewnienie rozpoznawalności za granicą marki produktów i usług wytwarzanych w regionie.*

Województwo śląskie musi stawić czoła skutkom kolejnych fal restrukturyzacji górnictwa i znaleźć rozwiązania dla przekierowania pracowników z tego sektora do innych sektorów. Z kolei zamknięcie mikro i małych firm powstałych w latach 90. zeszłego wieku, w których właściciele zbliżyli się do wieku emerytalnego i nie są w stanie przeprowadzić sukcesji firm lub też nie inwestowali w ich rozwój, będzie powodować rozproszoną falę zwolnień. Jednocześnie przedsiębiorstwa rozwijające się muszą mierzyć się z brakiem wykwalifikowanych pracowników dla coraz większej liczby niewypełnionych przez dłuższy okres stanowisk. Niestabilne międzynarodowe otoczenie geopolityczne oraz wahania na rynku konsumenckim również oddziałują negatywnie na gotowość lokalnych przedsiębiorstw do wieloletniego planowania i dokonywania ryzykownych inwestycji, czy też do prowadzenia działalności na nowych rynkach.

W związku z powyższym rolą jednostek samorządu terytorialnego we współpracy z instytucjami otoczenia biznesu jest zapewnienie stabilnego otoczenia biznesu poprzez kreowanie możliwości: wymiany informacji, nawiązywania nowych relacji biznesowych, budowania zaufania wśród przedsiębiorstw oraz udostępniania instrumentów wsparcia odpowiadających potrzebom przedsiębiorstw.

W polityce rozwoju gospodarczego filar ten jest wspierany instrumentami UE2, UE4 oraz SL1 i SL2.

2. Atrakcyjność inwestycyjna, bezpośrednie inwestycje zagraniczne

Cele polityki

- *Utrzymanie atrakcyjności inwestycyjnej regionu, w tym zapewnienie dostępu do wykwalifikowanej kadry i do wyspecjalizowanych dostawców w ramach regionalnych łańcuchów dostaw i klastrów.*
- *Zapewnienie spójnej polityki promocji gospodarczej regionu za granicą z udziałem jednostek samorządu terytorialnego oraz instytucji otoczenia biznesu.*

Zgodnie z Umową Partnerstwa dla realizacji zadań związanych z promocją gospodarczą niezbędne jest wypracowanie wspólnie z partnerami gospodarczymi, spójnej polityki inwestycyjnej regionu, co będzie sprzyjać wzrostowi liczby bezpośrednich inwestycji zagranicznych, które dzięki tworzeniu łańcuchów wartości z realnym udziałem polskich przedsiębiorstw staną się elementem podnoszącym poziom regionalnej a tym samym polskiej gospodarki.

Województwo śląskie musi utrzymać swoją pozycję w Polsce i w Europie. Istnieje świadomość, że zapewnienie dobrych wyników w kolejnych rankingach dotyczących atrakcyjności inwestycyjnej regionu, konkurencyjnej jak i również atrakcyjnej oferty inwestycyjnej dla kolejnych inwestorów wiąże się z ogromnymi wysiłkami jednostek samorządu terytorialnego oraz ich partnerów. Województwo śląskie musi zadbać o to, aby nadal być rozpoznawane jako miejsce: o stosunkowo niskich kosztach wytwarzania (uwzględniając koszty przygotowania,

rozruchu, wdrożenia i zakończenia kolejnych projektów biznesowych); o elastycznym rynku pracy (uwzględniając dostęp do wykwalifikowanych pracowników, warunki skutecznej integracji obcokrajowców zatrudnionych w przedsiębiorstwach oraz zróżnicowaną ofertę kształcenia); logistycznie dostępnym (uwzględniając koszty transportu i logistyki w relacjach „dostawcy – miejsce wytwarzania – rynek docelowy”; współpracującym z innymi regionami w Europie (uwzględniając relacje gospodarcze oraz współpracę w obszarze kultury, edukacji i wspólnych wyzwań społecznych i demograficznych); o zróżnicowanej ofercie wyspecjalizowanych dostawców surowców, półproduktów, części, maszyn i urządzeń a także usług specjalistycznych (uwzględniając szczególne kompetencje tych dostawców oraz ich umiejętność elastycznego dostosowania się do zmieniających się potrzeb technologicznych, procesowych, produktowych i usługowych w ramach międzynarodowych łańcuchów wartości) oraz transferu wiedzy (uwzględniając szczególną rolę szkół, jednostek naukowych, firm inżynierskich, firm doradczych, dostawców technologii produkcji). Województwo musi być porównywalnie konkurencyjnym pod względem instrumentów wsparcia skierowanych do inwestorów, uwzględniając przy tym niekorzystny poziom pomocy regionalnej w stosunku do słabszych województw. Musi przy tym dbać o sprawną obsługę potencjalnych inwestorów. Ważna w tym względzie jest współpraca Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów przy Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego z wyspecjalizowanymi zespołami w jednostkach samorządu terytorialnego oraz z Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną.

W polityce rozwoju gospodarczego filar ten jest wspierany instrumentami UE4 i SL4.

3. Internacjonalizacja działalności biznesowej rodzimych przedsiębiorstw

Cele polityki

- *Wspieranie współpracy między firmami na różnych etapach łańcuchów wartości w ramach izb gospodarczych, klastrów i innych zrzeszeń branżowych w celu kreowania masy krytycznej niezbędnej do rozwoju działalności biznesowej na arenie międzynarodowej.*
- *Promowanie wymiany dobrych praktyk w biznesie oraz zapewnienie przestrzeni dla nawiązywania nowych kontaktów biznesowych i rozwoju zaufania w biznesie.*

Na wstępie należy podkreślić, iż eksport i dostawy wewnątrzwspólnotowe zdominowane są w województwie śląskim przede wszystkim przez podmioty duże i grupy kapitałowe z sektorów: motoryzacji, budowy maszyn i urządzeń, obróbki metali oraz górnictwa. Z kolei badania telefoniczne prowadzone wśród ponad 100 wybranych małych i średnich firm eksportujących z bazy 1200 przedsiębiorstw eksportujących dostarczonej przez wywiadownię gospodarczą pokazały, iż ponad 90% badanych skupia i planuje nadal skupiać swoją działalność wokół dotychczasowych produktów, kanałów dystrybucji oraz krajów docelowych i nie przewiduje ani rozwoju nowych aktywności zagranicznych ani korzystania ze środków publicznych na wzmacnianie swojej pozycji na arenie międzynarodowej. Są jednak środowiska gospodarcze, które w ramach klastrów wypracowują strategię rozwoju nowych produktów i ich internacjonalizacji. Nie można jednak lekceważyć dynamiki zmian w gospodarce, w tym w dziedzinach inteligentnych specjalizacji, która skłania przedsiębiorstwa do ciągłej refleksji nad nowymi kierunkami rozwoju, w tym poprzez rozpoczęcie lub wzmocnienie aktywności na rynkach zagranicznych. Ponadto polityka oparta na wybranych specjalizacjach jest polityką nastawioną na kreowanie masy krytycznej pozwalającej na konkurencyjność międzynarodową. Stąd świadome prowadzenie tej polityki jest jednocześnie zobowiązaniem do zapewnienia odpowiednich instrumentów wsparcia umiędzynarodowienia działalności firm.

W polityce rozwoju gospodarczego filar ten jest wspierany instrumentami UE1, UE2, UE3, UE4 oraz SL3 i SL5.

Instrumenty wdrażania polityki rozwoju gospodarczego

Proponowane wsparcie przedsiębiorstw i promocji gospodarczej w województwie śląskim do roku 2020

Wsparcie internacjonalizacji działalności biznesowej przedsiębiorstw oraz promocji gospodarczej realizowane będzie przez Samorząd Województwa w szczególności w ramach Celu tematycznego 3. Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR). Samorząd Województwa ma zamiar podnieść konkurencyjność przedsiębiorstw poprzez dywersyfikację działalności (Umowa Partnerstwa: wzrost internacjonalizacji przedsiębiorstw) oraz zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu (Umowa Partnerstwa: wzrost liczby inwestycji zagranicznych). Działania w zakresie promocji gospodarczej (atrakcyjność inwestycyjna regionu) zostaną zaplanowane i będą wdrożone w porozumieniu z jednostkami samorządu terytorialnego oraz instytucjami otoczenia biznesu. Działania wsparcia procesów internacjonalizacji będą koncentrowane wokół wybranych regionalnych specjalizacji. Wsparcie to jest możliwe do zrealizowania m.in. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego alokowanych na realizację 3. Celu tematycznego, przy zachowaniu zasad udzielania pomocy publicznej dla przedsiębiorstw. Zakres interwencji proponowany do realizacji w Województwie Śląskim:

1. Wsparcie indywidualnych przedsiębiorstw w procesach internacjonalizacji działalności biznesowej.
2. Wsparcie grup przedsiębiorstw w procesach internacjonalizacji działalności biznesowej.
3. Projekty inwestycyjne w mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach zwiększające ich potencjał internacjonalizacji działalności biznesowej.
4. Międzynarodowe pozycjonowanie gospodarki regionalnej.

UE1. Wsparcie indywidualnych przedsiębiorstw w procesach internacjonalizacji działalności biznesowej

Wsparcie będzie przyznane mikro, małym i średnim przedsiębiorstwom na działania służące realizacji poszczególnych etapów wcześniej przygotowanej strategii internacjonalizacji działalności biznesowej (ekspansja na rynki zagraniczne). Strategia musi zawierać analizę i uzasadnienie wyboru rynków docelowych działalności eksportowej firmy, a także wskazania w zakresie zmiany modelu biznesowego odnośnie umiędzynarodowienia oraz co najmniej trzyletni plan działań związanych z rozpoczęciem wdrażania strategii. W związku z tym sugerowany jest następujący układ Strategii: (1) analiza pozycji konkurencyjnej przedsiębiorcy oraz jego możliwości eksportowych, pod kątem oferowanych produktów/usług, (2) analiza i wskazanie rynku/rynków docelowych działalności eksportowej, pod kątem produktów lub usług przedsiębiorcy, w tym analiza konkurencji – główni konkurenci oraz ich oferta, a także analiza ich słabych i mocnych stron, (3) analiza konkurencyjności produktu/usługi na każdym ze wskazanych rynków docelowych, w tym analiza ich słabych i mocnych stron, (4) opis modelu biznesowego dla produktu/usługi w kontekście wskazanych rynków docelowych, (5) opis wyznaczonych celów, (6) plan eksportowy w zakresie produktu / usługi, (7) wskazanie i uzasadnienie wyboru działań służących realizacji planu, (8) szacowane koszty wdrożenia opracowanego planu, (9) harmonogram wdrażania planu. Każdorazowo, przed udzieleniem wsparcia na realizację kolejnych działań przewidzianych w Strategii, będzie ona podlegać ocenie jakościowej, w szczególności pod kątem zakładanych rezultatów oraz adekwatności i kompleksowości zaplanowanych w niej działań. Ewentualne wsparcie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 powinno zostać skierowane na etapy/działania zaplanowane w Strategii, przynoszące najlepsze efekty dla gospodarki regionu:

- przygotowanie do prezentacji oferty podczas imprez targowo-wystawienniczych,
- udział w międzynarodowych imprezach targowo-wystawienniczych w charakterze wystawcy,

- udział w misjach gospodarczych za granicą związanych z rynkiem docelowym, połączonych z bilateralnymi spotkaniami z potencjalnymi kontrahentami,
- organizacja zbiorowych wystaw na terenie działalności przedsiębiorstwa – ukierunkowanych na przyjęcie misji gospodarczych i wizyt studyjnych potencjalnych zagranicznych partnerów handlowych,
- doradztwo w zakresie: strategii działań marketingowych, analiz gotowości eksportowej, badań i analiz potencjału eksportowego, strategii finansowania przedsięwzięć eksportowych, tworzenia działów obsługi eksportu, dostosowania biznes planu do działań eksportowych, koncepcji dostosowania wzorniczego produktów/oferty, koncepcji wizerunku przedsiębiorcy, czy ochrony własności intelektualnej na wybranych rynkach docelowych,
- doradztwo w obszarze wyszukiwania i doboru partnerów gospodarczych,
- doradztwo w zakresie tworzenia sieci dystrybucyjnej na rynkach docelowych,
- doradztwo prawne związane z wejściem na rynek zagraniczny,
- uzyskanie niezbędnych dokumentów/certyfikatów uprawniających do wprowadzenia produktów lub usług na wybrane rynki docelowe.

Wsparcie będzie udzielane priorytetowo na projekty realizowane w ramach inteligentnych specjalizacji.

UE2. Wsparcie grup przedsiębiorstw w procesach internacjonalizacji działalności biznesowej

Wsparcie będzie przeznaczone na realizację wcześniej przygotowanego „Programu ekspansji na rynki zagraniczne”, za którego opracowanie i wdrożenie odpowiadał będzie beneficjent. Wsparcie może zostać przekazane w formie bezzwrotnej poszczególnym przedsiębiorcom z terenu województwa śląskiego, jako pomoc *de minimis*. Beneficjent zobowiązany będzie do wykazania, że planowane rezultaty projektu będą wyższe niż potencjalne rezultaty wsparcia udzielonego przedsiębiorstwom indywidualnie. Warunkiem koniecznym realizacji tej formuły projektu będzie transferowanie na drugim poziomie całości wsparcia do uczestników projektu oraz zagwarantowanie, że docelowi odbiorcy zostaną wybrani z zachowaniem zasady przejrzystości i równego traktowania. Program powinien uwzględniać zdywersyfikowane i dostosowane do specyfiki danej grupy przedsiębiorstw formy wsparcia na zagranicznym rynku docelowym, np.:

- udział w misji gospodarczej połączonej z udziałem w międzynarodowej imprezie targowo-wystawienniczej (nie w charakterze wystawcy) lub z pokazami, spotkaniami branżowymi bądź spotkaniami bilateralnymi z potencjalnymi kontrahentami,
- wspólny udział grupy w międzynarodowych imprezach targowo-wystawienniczych w charakterze wystawcy,
- przygotowanie (poprzez np. mentoring, coaching) do profesjonalnej prezentacji i spotkania z potencjalnymi kontrahentami na rynku docelowym,
- opracowanie i produkcję wspólnych materiałów informacyjnych na temat grupy przedsiębiorstw,
- organizację zbiorowych wystaw na terenie działalności przedsiębiorstw tworzących grupę – ukierunkowanych na przyjęcie misji gospodarczych i wizyt studyjnych potencjalnych zagranicznych partnerów handlowych.

Szczegółowe zasady udziału w Programie określa beneficjent. Wsparcie przedsiębiorcy udzielane w ramach Programu może obejmować realizację etapu/działania wynikającego z indywidualnej Strategii, pod warunkiem, iż przedsiębiorca nie uzyskał wsparcia na ten etap/działanie w ramach wsparcia indywidualnego. Wsparcie będzie udzielane priorytetowo na projekty realizowane w ramach inteligentnych specjalizacji.

Alternatywnie można przyjąć formułę realizacyjną z wykorzystaniem operatora – regionalnego brokera eksportowego – będącego IOB i tworzącego sieć lokalnych / tematycznych brokerów eksportowych jako beneficjenta projektu grantowego (vide: Pomorski Broker Eksportowy w województwie pomorskim).

UE3. Projekty inwestycyjne w MMŚP zwiększające ich potencjał internacjonalizacji działalności biznesowej

Realizacja tego komponentu związana może być z przyjęciem odpowiednich kryteriów wyboru projektów w ramach Osi priorytetowej III „Konkurencyjność MŚP”, działania 3.2 „Innowacje w MŚP” Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Wsparcie przeznaczone będzie na projekty inwestycyjne MMŚP mające na celu przygotowanie innowacji produktowo-usługowej firmy i dostosowania ich do potrzeb internacjonalizacji. Projekty będą obejmować wydatki (w tym infrastrukturalne) związane z dostosowaniem m.in. procesów/produktów/usług itp. do wymagań nowych klientów, przepisów i norm obowiązujących w krajach, do których kierowana będzie oferta oraz nakłady inwestycyjne niezbędne do wprowadzenia zmian organizacyjnych wewnątrz firmy, w celu przygotowania jej do internacjonalizacji działalności. Wsparcie będzie udzielane priorytetowo na projekty realizowane w ramach inteligentnych specjalizacji.

UE4. Międzynarodowe pozycjonowanie gospodarki regionalnej

Realizowane działania będą stanowić uzupełnienie/poszerzenie działalności Śląskiego Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera oraz Referatu Regionalnej Strategii Innowacji UMWSL. Skupione one zostaną na międzynarodowej promocji marki województwa śląskiego jako regionu silnego gospodarczo, w tym w obszarach wskazanych jako specjalizacje regionalne oraz inteligentne specjalizacje regionalne. Zakłada się:

- aktywność regionu w krajowych i międzynarodowych inicjatywach dotyczących rozwoju przemysłu, innowacyjności oraz inwestycji gospodarczych,
- organizację wydarzeń promujących gospodarkę i ofertę inwestycyjną województwa śląskiego w kraju i zagranicą,
- prezentację potencjału gospodarczego województwa i jego oferty inwestycyjnej podczas wydarzeń krajowych i zagranicznych i wydarzeń o randze międzynarodowej organizowanych w kraju,
- prezentację potencjału gospodarczego województwa i jego oferty inwestycyjnej w ważnych miejscach na gospodarczej mapie świata,
- organizację wystaw i spotkań w regionie ukierunkowanych na przyjęcie misji gospodarczych i wizyt studyjnych potencjalnych zagranicznych partnerów handlowych oraz inwestorów,
- organizację pobytu zagranicznych misji gospodarczych i wizyt studyjnych potencjalnych partnerów i inwestorów oraz mediów zagranicznych,
- organizację zagranicznych misji gospodarczych i wizyt studyjnych do wybranych krajów w celu utrwalania istniejących relacji handlowych,
- organizację konkursu na markowe produkty wytwarzane w województwie śląskim, połączonego z ich promocją,
- opracowywanie wstępnych analiz rynków zagranicznych, publiczne udostępnianie informacji o możliwościach kooperacji i warunkach inwestowania na określonych rynkach.

Działania wymienione w zakresie interwencji UE4 stanowią zadania własne Samorządu Województwa Śląskiego wskazane w ustawie o samorządzie województwa z dnia 5 czerwca 1998 r. W związku z powyższym powinny być realizowane w trybie pozakonkursowym. Docelowi odbiorcy w/w działań zostaną wybrani z zachowaniem zasady przejrzystości i równego traktowania.

Działania finansowane w ramach budżetu samorządu województwa śląskiego

Wydział Gospodarki, Turystyki i Sportu kładzie nacisk na promocję przedsiębiorczości, promocję internacjonalizacji działalności biznesowej przedsiębiorstw oraz stałe podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu, realizując roczne plany działań w oparciu o budżet własny samorządu województwa śląskiego.

SL1. Dotacje celowe dla organizacji pozarządowych w dziedzinie promocji rozwoju gospodarczego

Beneficjentami działania są organizacje pozarządowe i inne organizacje. Będzie ono realizowane w formule konkursu ofert w dziedzinie działalności wspomagającej rozwój gospodarczy oraz rozwój wspólnot i społeczności lokalnych. Zasady realizacji są następujące: ogłoszenie konkursu, ogłoszenie naboru do komisji konkursowej; termin składania ofert: luty; rozpatrywanie ofert oraz rozstrzygnięcie konkursu: marzec; następnie podpisywanie umów oraz przekazywanie dotacji. Realizacja zadań oraz rozliczanie przekazanych dotacji najpóźniej do 30 listopada.

SL2. Współorganizacja imprez promujących przedsiębiorczość i gospodarkę regionu

Beneficjentami działania są Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego oraz współorganizatorzy imprez. Realizacja regulowana będzie umową o współpracę. Zasady realizacji są następujące: współpraca przy organizacji kongresów, forów, inicjatyw, współorganizacja konkursów oraz innych imprez zgodnych z polityką rozwoju gospodarczego województwa śląskiego służących rozwojowi społeczno-ekonomicznemu województwa śląskiego.

SL3. Działania Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów na rzecz eksportu

Beneficjentem działania jest Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, który realizuje je jako działanie własne. Zasady realizacji są następujące: organizacja i udział w targach, wystawach i misjach gospodarczych, konferencjach, seminariach, forach, spotkaniach informacyjnych, giełdach kooperacyjnych dla instytucji i przedsiębiorców zainteresowanych podjęciem współpracy na rynkach zagranicznych oraz innych wydarzeniach skierowanych do eksporterów, świadczenie usług informacyjnych dla przedsiębiorców w oparciu o międzynarodowe bazy danych.

SL4. Działania Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów na rzecz inwestycji zagranicznych

Beneficjentami działania są Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego oraz inwestorzy zagraniczni. Urząd realizuje to działanie jako własne. Zasady realizacji są następujące: organizacja oraz udział w krajowych i zagranicznych targach inwestycyjnych, misjach, forach gospodarczych, seminariach, konferencjach i szkoleniach o tematyce gospodarczej (w tym m.in.: Międzynarodowe Targi Inwestycyjne MIPIM CANNES w Cannes, *Property Forum* w Katowicach, Forum Ekonomiczne w Krynicy-Zdrój); obsługa logistyczna inwestorów wizytujących województwo śląskie; organizacja spotkań z zagranicznymi i lokalnymi firmami, radcami handlowymi ambasad oraz delegacjami misji gospodarczych; obsługa i administracja portalu gospodarczego *Invest in Silesia*; przeprowadzenie audytów terenów inwestycyjnych.

SL5. Promocja produktów tradycyjnych i produktów regionalnych

Beneficjentem działania jest Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, który realizuje je jako działanie własne. Zasady realizacji są następujące: działania związane z promocją produktu tradycyjnego i regionalnego (zakup nagród dla laureatów konkursów, organizacja i udział m.in. w: Wielkanocnym i Gwiazdkowym Eko Jarmarku w Katowicach, wydarzeniu „Listy Produktów Tradycyjnych” w Szczecinie, Konkursie „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów”, Dożynkach Województwa Śląskiego, Targach „Smaki Regionów”, Targach „Natura Food”, konferencji „Produkty tradycyjne i regionalne Województwa Śląskiego – ochrona, dobre praktyki”, prezentacja produktów tradycyjnych w mediach poprzez przygotowanie, wydrukowanie oraz dystrybucję materiałów informacyjnych); szkolenia i warsztaty z przygotowania wniosków o wpis produktów na Listę Produktów Tradycyjnych; Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego odpowiada za tworzenie regionalnej Listy Produktów Tradycyjnych poprzez przyjmowanie, sprawdzanie i ocenę merytoryczną składanych wniosków, które następnie przekazywane są do: Polskiej Izby Produktu Regionalnego i Lokalnego do zaopiniowania, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w celu umieszczenia na Liście.

SL6. Integracja środowiska instytucji otoczenia biznesu oraz instytucji samorządu gospodarczego na rzecz obsługi procesów rozwojowych przedsiębiorstw

Beneficjentami działania są przedsiębiorstwa krajowe i zagraniczne zainteresowane rozpoczęciem lub rozwojem działalności gospodarczej w województwie śląskim. W ramach Wydziału Gospodarki, Turystyki i Sportu powołany zostanie zespół, który będzie odpowiedzialny za zgromadzenie informacji o działalnościach instytucji otoczenia biznesu oraz instytucji samorządu gospodarczego na rzecz obsługi procesów rozwojowych przedsiębiorstw oraz za udostępnienie tych informacji zainteresowanym przedsiębiorstwom. W tym kontekście powstanie regionalny portal informujący o usługach wsparcia oferowanych przedsiębiorstwom.

Integralne podejście do realizacji polityki gospodarczej

Wdrożenie polityki gospodarczej przedstawionej w niniejszym dokumencie wymaga koordynacji na dwóch płaszczyznach. Pierwsza z nich jest związana z koordynacją działań w strukturach Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego. Druga dotyczy wzmacniania relacji partnerskich na wszystkich poziomach samorządu terytorialnego i we współpracy z partnerami gospodarczymi. W tym aspekcie ważne są: wzmacnianie relacji Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów z jednostkami odpowiedzialnymi za rozwój gospodarczy i promocję inwestycyjną gmin oraz współpraca Wydziału Gospodarki, Turystyki i Sportu z instytucjami otoczenia biznesu, w tym z samorządem gospodarczym i z koordynatorami klastrów.

Bibliografia

1. Biuletyn statystyczny województwa śląskiego II kwartał 2016, Urząd Statystyczny w Katowicach, 2016
2. Bogdan W., Boniecki D., Labaye E., Marciniak T., Nowacki M., Poland 2025: Europe's new growth engine, McKinsey & Company, 2015.
3. Brennan L., Rakhmatullin R., 2015; Global Value Chains and Smart Specialisation Strategy. Thematic Work on the Understanding of Global Value Chains and their Analysis within the Context of Smart Specialisation; EUR 27649 EN; doi:10.2791/44840.
4. Buciuni G., Finotto V., Innovation in Global Value Chains: Co-location of Production and Development in Italian Low-Tech Industries, Regional Studies, 2014 (publikacja na stronie: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00343404.2015.1115010>)
5. Competitive Alternatives 2016 edition, KPMG's guide to international business locations costs, KPMG, 2016.
6. Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2014 roku, Główny Urząd Statystyczny, 2015.
7. Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2012-2014, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa, 2015.
8. Działalność podmiotów posiadających jednostki zagraniczne w latach 2008-2014, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2016.
9. Elms D. K., Low P., Global value chains in a changing world, Fung Global Institute (FGI), Nanyang Technological University (NTU), and World Trade Organization (WTO), 2013.
10. Europe and China in the Global Economy in the Next 50 Years: A Partnership for Global Peace and Stability, Li-Gang Liu, Peterson Institute for International Economics, Washington DC, USADOI: 10.1007/s10272-016-0572-4, Leibniz Information Centre for Economics, 2016.
11. European Innovation Scoreboard 2016, European Union 2016.
12. European Innovation Scoreboard 2016, Country Report Poland, European Union 2016.
13. Frattini F., Prodi G., Industrial clusters in China: Policy tools for further and more balanced development, „European Review of Industrial Economics and Policy” 2012, No. 5.
14. Interconnected economies: benefiting from global value chains, synthesis report, OECD, 2013.
15. Isaksen A., Trippel M., (2014). 'Regional industrial path development in different regional innovation systems: A conceptual analysis', Papers in Innovation Studies 2014/17, Lund University, CIRCLE
16. Kapitał społeczny i zaufanie w polskim biznesie 2015, Krajowy Rejestr Długów i Rzetelna Firma, 2015.
17. Krajowe inteligentne specjalizacje, Ministerstwo Rozwoju, ver.3 (12 lipca 2016 r.)
18. Mariussen A., Rakhmatullin R., Stanionyte L., Smart Specialisation: Creating Growth through Trans-national cooperation and Value Chains, Thematic Work on the Understanding of Transnational cooperation and Value Chains in the context of Smart Specialisation. EUR 28049 EN. Luxembourg (Luxembourg): Publications Office of the European Union; doi:10.2791/658931.
19. OECD Economic Surveys POLAND, OECD, March 2016.
20. Perspectives for Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS3) in the wider context of the Europe 2020 Growth Strategy, Expert Group established to assess the contribution of „Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation” (RIS3) to the Europe 2020 Growth Strategy, European Commission 2015.
21. Produkt krajowy brutto – rachunki regionalne w 2013 r. oraz Produkt krajowy brutto – rachunki regionalne w 2014 r., Główny Urząd Statystyczny
22. Przedsiębiorczość w Polsce, Ministerstwo Rozwoju, Departament Strategii Rozwoju, Warszawa, 2016.
23. Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa śląskiego w 2015 r., Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice, 2016.

-
24. Redefining business success in a changing world, 19th Annual Global CEO Survey, PWC, 2016.
 25. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2013-2020, województwo śląskie, Katowice, 2012.
 26. Rocznik statystyczny województw 2015, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2015.
 27. Rocznik statystyczny przemysłu 2015, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2015.
 28. Rocznik statystyki międzynarodowej 2015, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2015.
 29. Schwab K., The Global Competitiveness Report 2016–2017, World Economic Forum 2016.
 30. Smart Guide to Cluster Policy, Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs, European Commission 2016.
 31. Sprawozdanie roczne z wykonania budżetu województwa śląskiego w 2015 roku, Zarząd Województwa Śląskiego, Katowice, 2016.
 32. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Ministerstwo Rozwoju (projekt do konsultacji społecznych, 2016).
 33. Strategia rozwoju województwa śląskiego „ŚLĄSKIE 2020+”, województwo śląskie, Katowice, lipiec 2013.
 34. Tarkowski M., Nowicki M., Susmarski P., Wandałowski M., Wozniak W., Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów polski, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk, 2015.
 35. Tarnawa A., Węclawska D., Nieć M., Zbierowski P., Global Entrepreneurship Monitor Poland 2015, Polska Agencja Przedsiębiorczości, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach Warszawa, 2015.
 36. Weresa M., Poland Competitiveness Report 2016, The Role of Economic Policy and Institutions, Warsaw School of Economics, Warszawa, 2016.
 37. Województwo śląskie w liczbach 2016, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice, 2016.
 38. Wybrane wskaźniki przedsiębiorczości w latach 2010-2014, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2016.
 39. Zintegrowana polityka przemysłowa w erze globalizacji - Konkurencyjność i zrównoważony rozwój na pierwszym planie; Komisja Europejska; SEC(2010) 1272, SEC(2010) 1276; Bruksela, 2010.

Załączniki - zestawienia danych statystycznych

Tab. Z1: Produkt krajowy brutto według województw w latach 2010-2014

L A T A WOJEWÓDZTWA		Ogółem				Na 1 mieszkańca			
		w mln zł	lokata	w od- setkach	rok poprzedni = 100	w zł	lokata	Polska = 100	rok poprzedni = 100
P O L S K A	2010	1445060	x	100,0	.	37517	x	100,0	.
	2011	1566557	x	100,0	108,4	40662	x	100,0	108,4
	2012	1628992	x	100,0	104,0	42274	x	100,0	104,0
	2013	1656341	x	100,0	101,7	43020	x	100,0	101,8
	2014	1719146	x	100,0	103,8	44672	x	100,0	103,8
Dolnośląskie	2010	123313	4	8,5	.	42281	2	112,7	.
	2011	134948	4	8,6	109,4	46281	2	113,8	109,5
	2012	139804	4	8,6	103,6	47956	2	113,4	103,6
	2013	140142	4	8,5	100,2	48141	2	111,9	100,4
	2014	145364	4	8,5	103,7	49980	2	111,9	103,8
Kujawsko-pomorskie	2010	65305	8	4,5	.	31116	10	82,9	.
	2011	69708	8	4,4	106,7	33224	11	81,7	106,8
	2012	72057	8	4,4	103,4	34349	10	81,3	103,4
	2013	73848	8	4,5	102,5	35265	10	82,0	102,7
	2014	76022	8	4,4	102,9	36360	10	81,4	103,1
Lubelskie	2010	56446	9	3,9	.	25873	16	69,0	.
	2011	61496	9	3,9	108,9	28277	16	69,5	109,3
	2012	64261	9	3,9	104,5	29632	15	70,1	104,8
	2013	65738	9	4,0	102,3	30427	16	70,7	102,7
	2014	67057	10	3,9	102,0	31163	16	69,8	102,4
Lubuskie	2010	32431	15	2,2	.	31705	9	84,5	.
	2011	34505	15	2,2	106,4	33727	9	82,9	106,4
	2012	35876	15	2,2	104,0	35066	9	82,9	104,0
	2013	36564	15	2,2	101,9	35768	9	83,1	102,0
	2014	38398	15	2,2	105,0	37617	8	84,2	105,2
łódzkie	2010	88462	6	6,1	.	34738	6	92,6	.
	2011	95450	6	6,1	107,9	37615	6	92,5	108,3
	2012	99608	6	6,1	104,4	39392	6	93,2	104,7
	2013	101032	6	6,1	101,4	40127	6	93,3	101,9
	2014	104911	6	6,1	103,8	41823	6	93,6	104,2
Małopolskie	2010	109601	5	7,6	.	32904	7	87,7	.
	2011	120656	5	7,7	110,1	36115	7	88,8	109,8
	2012	125053	5	7,7	103,6	37325	7	88,3	103,4
	2013	128085	5	7,7	102,4	38157	7	88,7	102,2
	2014	133974	5	7,8	104,6	39824	7	89,1	104,4
Mazowieckie	2010	313703	1	21,7	.	59678	1	159,1	.
	2011	340048	1	21,7	108,4	64473	1	158,6	108,0
	2012	356763	1	21,9	104,9	67400	1	159,4	104,5
	2013	366431	1	22,1	102,7	69043	1	160,5	102,4

L A T A WOJEWÓDZTWA		Ogółem				Na 1 mieszkańca			
		w mln zł	lokata	w od- setkach	rok poprzedni = 100	w zł	lokata	Polska = 100	rok poprzedni = 100
	2014	381748	1	22,2	104,2	71696	1	160,5	103,8
Opolskie	2010	31380	16	2,2	.	30809	11	82,1	.
	2011	33746	16	2,2	107,5	33229	10	81,7	107,9
	2012	34559	16	2,1	102,4	34139	11	80,8	102,7
	2013	34868	16	2,1	100,9	34625	11	80,5	101,4
	2014	36375	16	2,1	104,3	36282	11	81,2	104,8
Podkarpackie	2010	55549	10	3,8	.	26114	15	69,6	.
	2011	60731	10	3,9	109,3	28541	15	70,2	109,3
	2012	62902	10	3,9	103,6	29546	16	69,9	103,5
	2013	65088	10	3,9	103,5	30577	15	71,1	103,5
	2014	67327	9	3,9	103,4	31631	15	70,8	103,4
Podlaskie	2010	32967	14	2,3	.	27374	13	73,0	.
	2011	35662	14	2,3	108,2	29669	13	73,0	108,4
	2012	36329	14	2,2	101,9	30281	13	71,6	102,1
	2013	37525	14	2,3	103,3	31362	13	72,9	103,6
	2014	38587	14	2,2	102,8	32335	13	72,4	103,1
Pomorskie	2010	81769	7	5,7	.	36011	5	96,0	.
	2011	88997	7	5,7	108,8	39047	5	96,0	108,4
	2012	94509	7	5,8	106,2	41329	5	97,8	105,8
	2013	95004	7	5,7	100,5	41442	5	96,3	100,3
	2014	97777	7	5,7	102,9	42534	5	95,2	102,6
Śląskie	2010	186375	2	12,9	.	40188	3	107,1	.
	2011	202229	2	12,9	108,5	43678	3	107,4	108,7
	2012	207199	2	12,7	102,5	44842	3	106,1	102,7
	2013	206182	2	12,4	99,5	44760	4	104,0	99,8
	2014	213386	2	12,4	103,5	46455	4	104,0	103,8
Świętokrzyskie	2010	37215	13	2,6	.	28965	12	77,2	.
	2011	39625	13	2,5	106,5	30954	12	76,1	106,9
	2012	40350	13	2,5	101,8	31635	12	74,8	102,2
	2013	39866	13	2,4	98,8	31384	12	73,0	99,2
	2014	41292	13	2,4	103,6	32631	12	73,0	104,0
Warmińsko-mazurskie	2010	39538	12	2,7	.	27190	14	72,5	.
	2011	42502	12	2,7	107,5	29250	14	71,9	107,6
	2012	43878	12	2,7	103,2	30220	14	71,5	103,3
	2013	44555	12	2,7	101,5	30764	14	71,5	101,8
	2014	46167	12	2,7	103,6	31939	14	71,5	103,8
Wielkopolskie	2010	135751	3	9,4	.	39445	4	105,1	.
	2011	147487	3	9,4	108,6	42747	4	105,1	108,4
	2012	154821	3	9,5	105,0	44760	4	105,9	104,7
	2013	159784	3	9,6	103,2	46135	3	107,2	103,1
	2014	166443	3	9,7	104,2	47974	3	107,4	104,0
Zachodniopomorskie	2010	55256	11	3,8	.	32048	8	85,4	0,0

L A T A WOJEWÓDZTWA		Ogółem				Na 1 mieszkańca			
		w mln zł	lokata	w od- setkach	rok poprzedni = 100	w zł	lokata	Polska = 100	rok poprzedni = 100
	2011	58767	11	3,8	106,4	34106	8	83,9	106,4
	2012	61024	11	3,7	103,8	35435	8	83,8	103,9
	2013	61628	11	3,7	101,0	35838	8	83,3	101,1
	2014	64320	11	3,7	104,4	37439	9	83,8	104,5

Źródło: Produkt krajowy brutto – rachunki regionalne w 2013 r.; Produkt krajowy brutto – rachunki regionalne w 2014 r. – Główny Urząd Statystyczny.

Tab. Z2: Wartość dodana brutto na jednego pracującego według rodzajów działalności i województw w latach 2010-2014

L A T A WOJEWÓDZTWA		Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł		Budownictwo	Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	Pozostałe usługi
				razem	w tym przetwórstwo przemysłowe				
P O L S K A	2010	92071	16871	111370	100654	117000	107011	215789	82219
	2011	98860	20067	123693	112161	125753	112535	234438	85580
	2012	103966	19594	133694	121360	126947	122098	224719	89477
	2013	107093	21326	136112	123272	130879	126994	236831	92249
	2014	109921	20063	142843	130694	143698	125870	252577	93938
Dolnośląskie	2010	107083	18763	157853	152985	120712	97300	203177	81190
	2011	115856	23206	174884	172016	126691	103559	224127	85316
	2012	121206	21854	183739	177944	131098	111064	215969	90631
	2013	122923	21805	176937	168127	136898	117506	229007	94595
	2014	125304	20845	179390	169618	150729	118218	240028	95785
Kujawsko-pomorskie	2010	83096	22471	95202	89041	106825	97323	182607	74601
	2011	88145	25793	105015	99820	112154	102037	186594	77126
	2012	92736	26285	112121	106207	114346	109793	177924	82222
	2013	96857	30604	119696	112391	120738	113205	182800	84393
	2014	98505	28113	125776	119632	128995	110896	192555	85203
Lubelskie	2010	65684	10294	91497	81182	102836	98646	245450	74130
	2011	70759	13572	102532	94430	107863	102743	260472	77142
	2012	75174	12577	116445	104541	111504	112337	261396	81387
	2013	77775	13776	121032	107897	116835	116853	269934	83959
	2014	78663	12117	123716	111629	124820	115161	280096	86041
Lubuskie	2010	87763	29325	104063	90980	109014	89488	204122	73504
	2011	92423	35978	111237	98189	112056	92282	235398	74410
	2012	98101	35476	124814	109065	114065	98622	222697	78439
	2013	102117	37890	132578	115957	119562	102166	233349	80592
	2014	105670	38144	140633	123365	125889	101207	245528	83334
Łódzkie	2010	81953	16309	101151	81985	111161	94621	219372	75065
	2011	88251	19337	113923	91604	120680	98554	236274	77901
	2012	94231	18021	124835	100350	122665	110438	228934	83317
	2013	97104	19692	131232	105860	126832	114205	234843	84851
	2014	100204	20558	136506	112643	140462	113090	253531	87267
Małopolskie	2010	80170	6570	99518	94003	111222	95277	212428	80667
	2011	87157	8027	113209	108548	117884	101342	237421	85453

L A T A WOJEWÓDZTWA		Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł		Budownictwo	Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	Pozostałe usługi
				razem	w tym przetwórstwo przemysłowe				
	2012	90683	7393	119235	113360	117696	108347	225696	89436
	2013	93317	7227	122059	115531	122238	114063	228253	91323
	2014	96072	7294	128743	122614	133668	113028	244227	92280
Mazowieckie	2010	120971	24353	141511	119531	146941	143840	228590	102655
	2011	129873	29500	158925	137947	168421	151971	244899	105925
	2012	136214	28424	179802	155090	169907	164532	235846	107221
	2013	141620	32933	184943	154225	172895	169678	258194	111393
	2014	145616	29532	198699	166487	197756	167833	279123	112785
Opolskie	2010	88692	23305	107881	99480	101513	98931	246269	77348
	2011	94736	28272	117647	105159	104725	102709	284612	80321
	2012	99155	27075	122507	109397	104371	113469	262836	86407
	2013	101684	25587	130346	117295	106405	116319	258160	88131
	2014	104992	23603	143472	128321	109290	114905	265675	88938
Podkarpackie	2010	67459	4235	87446	82132	104826	96881	265636	71307
	2011	72207	5381	97539	91658	108135	99842	289465	73644
	2012	75836	4881	105930	99630	108874	108797	281274	76571
	2013	79315	5444	113566	107258	112899	116180	287777	78550
	2014	81170	4934	118189	112064	123901	113946	299380	80188
Podlaskie	2010	73619	18888	93385	88639	116877	98649	251892	76064
	2011	78759	21725	102160	96964	117546	104941	279813	78368
	2012	81537	20840	109777	103941	117655	113313	249601	82784
	2013	85308	24747	118336	112584	119254	118376	262252	84004
	2014	86602	21579	126603	120523	126178	115450	279947	85910
Pomorskie	2010	94409	25154	106867	99819	109886	99158	187190	81104
	2011	102611	29032	124575	117980	115798	106726	191171	85071
	2012	110808	30512	143918	135593	119842	116568	187397	88877
	2013	112219	31961	139068	129670	121875	120565	202533	90807
	2014	113356	32503	138595	131385	131346	119210	210828	92615
Śląskie	2010	99278	13914	117757	108347	113195	100865	193233	77324
	2011	106967	16809	131109	115685	122563	105218	217208	80645
	2012	110979	17108	134857	123789	122710	114001	203162	84585
	2013	112531	16850	131864	124005	127761	118420	207200	88196

L A T A WOJEWÓDZTWA		Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł		Budownictwo	Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	Pozostałe usługi
				razem	w tym przetwórstwo przemysłowe				
	2014	116435	15881	139409	135886	142481	117854	222563	90264
Świętokrzyskie	2010	72529	9337	106630	91592	115979	100047	267276	74326
	2011	76390	11637	113930	98046	119532	102207	284748	77364
	2012	79458	10469	118809	99615	123768	112321	281960	81240
	2013	79931	11418	117365	101961	126353	116634	285620	82306
	2014	82674	11017	128190	110367	132035	117439	299298	83625
Warmińsko- mazurskie	2010	81180	31727	88397	84816	102712	90677	223249	74049
	2011	86732	38116	94248	90207	111377	96633	233759	77593
	2012	91406	36734	101478	96407	114630	105343	227232	82913
	2013	94309	37493	108067	101882	117636	109251	242980	83653
	2014	97247	36383	114799	110059	128487	109077	257043	85814
Wielkopolskie	2010	88946	24993	99610	92396	110849	102675	211549	80257
	2011	95196	27670	108162	100767	118982	108479	233623	83895
	2012	100234	29285	117965	109879	112834	116664	222139	88013
	2013	104371	30885	123684	115104	115924	121445	232678	91760
	2014	106816	29540	129508	121724	125277	120065	250307	93134
Zachodniopomorskie	2010	92996	33826	92656	83330	125364	100302	196968	82438
	2011	98287	36084	99644	90512	135124	103951	225942	85244
	2012	104069	37762	111151	99292	140297	110740	216575	90457
	2013	107023	41707	114268	102349	142582	114862	228735	92344
	2014	110910	39433	122678	109523	154503	115469	242227	95445

Źródło: Produkt krajowy brutto – rachunki regionalne w 2013 r.; Produkt krajowy brutto – rachunki regionalne w 2014 r. – Główny Urząd Statystyczny.

Tab. Z3: Podmioty gospodarki narodowej klasyfikowane według kryterium liczby pracujących w latach 2013-2015

	rok																	
	ogółem			0 - 9			10 - 49			50 - 249			250 - 999			1000 i więcej		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
POLSKA	4 070 259	4 119 671	4 184 409	3 890 686	3 938 654	4 003 599	145 425	146 926	147 124	29 637	29 610	29 243	3 736	3 706	3 675	775	775	768
ŁÓDZKIE	237 915	239 578	241 462	226 224	227 875	229 813	9 595	9 623	9 609	1 839	1 822	1 786	219	217	215	38	41	39
MAZOWIECKIE	724 997	742 172	766 030	694 161	710 823	734 579	24 715	25 203	25 342	5 039	5 069	5 042	827	820	818	255	257	249
MAŁOPOLSKIE	351 074	356 785	363 883	335 314	340 861	347 983	12 989	13 163	13 171	2 427	2 419	2 383	289	288	289	55	54	57
ŚLĄSKIE	460 350	461 933	465 779	436 932	438 364	442 260	19 142	19 291	19 310	3 697	3 708	3 655	503	492	477	76	78	77
PODREGION 44 - BIELSKI	74 786	75 494	76 213	71 067	71 768	72 507	3 085	3 089	3 086	546	549	536	76	76	72	12	12	12
PODREGION 45 - BYTOMSKI	41 567	41 980	42 449	39 446	39 855	40 326	1 764	1 781	1 788	322	313	304	33	29	30	2	2	1
PODREGION 46 - CZĘSTOCHOWSKI	51 442	51 523	51 753	48 883	48 961	49 202	2 128	2 136	2 129	379	377	372	46	43	44	6	6	6
PODREGION 47 - GLIWICKI	49 538	49 572	49 911	47 018	47 050	47 410	2 009	2 006	1 990	428	432	436	75	75	68	8	9	7
PODREGION 48 - KATOWICKI	83 596	83 913	85 118	78 766	79 048	80 258	3 875	3 910	3 925	793	795	775	139	137	137	23	23	23
PODREGION 49 - RYBNICKI	49 778	49 999	50 308	47 110	47 307	47 639	2 183	2 203	2 191	435	439	430	44	43	41	6	7	7
PODREGION 50 - SOSNOWIECKI	71 249	70 804	70 948	68 226	67 734	67 849	2 456	2 497	2 525	499	504	507	56	57	54	12	12	13
PODREGION 51 - TYSKI	38 394	38 648	39 079	36 416	36 641	37 069	1 642	1 669	1 676	295	299	295	34	32	31	7	7	8
WIELKOPOLSKIE	397 855	404 419	409 865	378 656	385 072	390 550	15 667	15 823	15 833	3 101	3 089	3 044	361	365	368	70	70	70
DOLNOŚLĄSKIE	347 561	351 121	357 102	334 801	338 255	344 313	10 251	10 369	10 317	2 145	2 141	2 112	303	295	296	61	61	64
POMORSKIE	271 784	275 990	281 861	260 389	264 455	270 265	9 207	9 348	9 416	1 944	1 945	1 937	203	206	207	41	36	36

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

Tab. Z4: Wskaźniki liczby podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w latach 2013-2015

	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności			jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności			jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
POLSKA	1 057	1 071	1 089	95	93	94	70	79	76
ŁÓDZKIE	947	957	968	86	85	81	69	77	72
MAZOWIECKIE	1 364	1 391	1 432	123	120	128	77	90	85
MAŁOPOLSKIE	1 045	1 059	1 079	93	95	98	70	77	77
ŚLĄSKIE	1 001	1 007	1 019	81	80	79	65	76	70
PODREGION 44 - BIELSKI	1 125	1 135	1 145	91	92	89	75	81	78
PODREGION 45 - BYTOMSKI	932	944	958	74	73	70	58	64	61
PODREGION 46 - CZĘSTOCHOWSKI	979	985	994	90	90	86	75	84	78
PODREGION 47 - GLIWICKI	1 034	1 040	1 051	73	74	76	60	72	66
PODREGION 48 - KATOWICKI	1 111	1 122	1 145	88	87	89	68	82	73
PODREGION 49 - RYBNICKI	781	784	791	61	65	62	50	60	56
PODREGION 50 - SOSNOWIECKI	1 015	1 015	1 023	84	80	80	72	85	77
PODREGION 51 - TYSKI	979	984	993	80	78	75	59	72	66
WIELKOPOLSKIE	1 148	1 165	1 179	103	102	102	75	82	86
DOLNOŚLĄSKIE	1 194	1 207	1 230	113	101	105	76	88	84
POMORSKIE	1 184	1 199	1 221	113	113	114	84	94	89

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

Tab. Z5: Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2013-2015

	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym		
	2013	2014	2015
POLSKA	12,1	12,2	12,4
ŁÓDZKIE	11,5	11,6	11,8
MAZOWIECKIE	14,9	15,0	15,3
MAŁOPOLSKIE	12,3	12,4	12,6
ŚLĄSKIE	11,5	11,6	11,7
PODREGION 44 - BIELSKI	13,7	13,8	13,9
PODREGION 45 - BYTOMSKI	10,4	10,5	10,7
PODREGION 46 - CZĘSTOCHOWSKI	12,2	12,2	12,3
PODREGION 47 - GLIWICKI	10,7	10,7	10,7
PODREGION 48 - KATOWICKI	11,8	11,8	12,0
PODREGION 49 - RYBNICKI	9,2	9,3	9,4
PODREGION 50 - SOSNOWIECKI	12,2	12,2	12,4
PODREGION 51 - TYSKI	11,4	11,5	11,6
WIELKOPOLSKIE	13,6	13,7	13,8
DOLNOŚLĄSKIE	12,6	12,7	12,9
POMORSKIE	13,5	13,7	14,0

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

Tab. Z6: Przychody i koszty wg podstawowego rodzaju działalności przedsiębiorstw w latach 2013-2014

	ogółem					
	przychody		koszty		udział kosztów w przychodach	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
	[mln zł]	[mln zł]	[mln zł]	[mln zł]	[%]	[%]
POLSKA	3 793 079	3 907 889	3 549 701	3 652 733	93,6	93,5
ŁÓDZKIE	182 919	192 939	169 605	176 877	92,7	91,7
MAZOWIECKIE	1 162 907	1 200 414	1 104 995	1 135 446	95,0	94,6
MAŁOPOLSKIE	283 785	299 652	263 068	276 873	92,7	92,4
ŚLĄSKIE	448 437	446 708	420 307	421 113	93,7	94,3
WIELKOPOLSKIE	426 857	451 881	400 910	423 266	93,9	93,7
DOLNOŚLĄSKIE	268 521	270 205	244 816	248 148	91,2	91,8
POMORSKIE	238 791	240 170	220 538	224 826	92,4	93,6
przemysł						
POLSKA	1 490 894	1 525 220	1 397 509	1 432 724	93,7	93,9
ŁÓDZKIE	79 470	81 744	73 577	74 068	92,6	90,6
MAZOWIECKIE	378 658	390 670	358 905	371 434	94,8	95,1
MAŁOPOLSKIE	94 183	99 239	87 263	90 527	92,7	91,2
ŚLĄSKIE	234 898	233 879	224 912	223 387	95,7	95,5
WIELKOPOLSKIE	161 497	169 423	150 104	157 915	92,9	93,2
DOLNOŚLĄSKIE	116 382	118 979	105 586	109 711	90,7	92,2
POMORSKIE	107 797	104 739	100 890	100 305	93,6	95,8
przemysł - przetwórstwo przemysłowe						
POLSKA	1 185 359	1 220 185	1 118 174	1 154 306	94,3	94,6
ŁÓDZKIE	61 861	63 144	58 107	58 818	93,9	93,1
MAZOWIECKIE	283 384	285 853	272 190	278 208	96,1	97,3
MAŁOPOLSKIE	72 984	77 848	67 941	70 940	93,1	91,1
ŚLĄSKIE	170 511	175 543	161 710	164 428	94,8	93,7
WIELKOPOLSKIE	142 812	151 145	133 750	141 763	93,7	93,8
DOLNOŚLĄSKIE	90 195	93 996	83 872	88 543	93,0	94,2
POMORSKIE	88 299	89 424	83 187	85 954	94,2	96,1
transport i gospodarka magazynowa						
POLSKA	185 558	195 720	173 552	181 502	93,5	92,7
ŁÓDZKIE	8 468	9 510	7 813	8 830	92,3	92,8
MAZOWIECKIE	74 269	76 781	70 350	71 766	94,7	93,5
MAŁOPOLSKIE	9 689	11 432	8 524	10 424	88,0	91,2
ŚLĄSKIE	16 902	17 056	15 906	16 220	94,1	95,1
WIELKOPOLSKIE	16 572	18 208	15 909	16 994	96,0	93,3
DOLNOŚLĄSKIE	8 972	8 710	8 390	8 013	93,5	92,0
POMORSKIE	13 685	15 068	12 474	13 778	91,2	91,4

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

Tab. Z7: Przychody i koszty wg podstawowego rodzaju działalności przedsiębiorstw w latach 2013-2014

	informacja i komunikacja					
	przychody		koszty		udział kosztów w przychodach	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
	[mln zł]	[mln zł]	[mln zł]	[mln zł]	[%]	[%]
POLSKA	124 399	122 015	113 336	110 581	91,1	90,6
ŁÓDZKIE	2 131	2 697	1 745	2 459	81,9	91,2
MAZOWIECKIE	88 917	82 777	83 741	77 403	94,2	93,5
MAŁOPOLSKIE	6 617	7 154	5 249	5 960	79,3	83,3
ŚLĄSKIE	4 230	4 815	3 520	3 987	83,2	82,8
WIELKOPOLSKIE	4 797	5 502	4 216	4 836	87,9	87,9
DOLNOŚLĄSKIE	4 813	5 015	4 124	4 148	85,7	82,7
POMORSKIE	5 578	5 826	4 876	5 144	87,4	88,3
	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna					
POLSKA	117 603	123 471	98 527	101 450	83,8	82,2
ŁÓDZKIE	4 547	4 117	3 661	3 050	80,5	74,1
MAZOWIECKIE	55 213	57 437	49 460	49 578	89,6	86,3
MAŁOPOLSKIE	8 660	11 942	6 623	8 980	76,5	75,2
ŚLĄSKIE	8 576	8 984	6 892	7 246	80,4	80,7
WIELKOPOLSKIE	16 131	13 817	13 893	12 294	86,1	89,0
DOLNOŚLĄSKIE	6 008	6 856	4 682	5 024	77,9	73,3
POMORSKIE	4 999	5 311	3 470	4 050	69,4	76,3

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

Tab. Z8: Przedsiębiorstwa i przychody, koszty, udział kosztów w przychodach wg klas wielkości podmiotów o liczbie pracujących powyżej 9 osób w latach 2013-2014

	małe					
	przychody		koszty		udział kosztów w przychodach	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
	[mln zł]	[mln zł]	[mln zł]	[mln zł]	[%]	[%]
POLSKA	779 717	807 630	680 701	704 641	87,3	87,2
ŁÓDZKIE	44 774	48 401	39 719	42 822	88,7	88,5
MAZOWIECKIE	177 867	191 286	158 731	170 382	89,2	89,1
MAŁOPOLSKIE	62 435	69 106	53 913	59 813	86,3	86,6
ŚLĄSKIE	95 555	89 463	81 158	78 008	84,9	87,2
WIELKOPOLSKIE	87 471	87 014	78 950	76 415	90,3	87,8
DOLNOŚLĄSKIE	62 811	61 253	52 307	51 350	83,3	83,8
POMORSKIE	46 892	46 617	39 538	39 981	84,3	85,8
	średnie					
POLSKA	764 693	778 066	729 530	735 610	95,4	94,5
ŁÓDZKIE	35 435	36 424	33 748	34 431	95,2	94,5
MAZOWIECKIE	217 592	225 320	208 604	213 454	95,9	94,7
MAŁOPOLSKIE	66 227	61 984	62 468	57 028	94,3	92,0
ŚLĄSKIE	95 348	93 570	91 541	89 603	96,0	95,8
WIELKOPOLSKIE	77 371	82 539	73 299	77 991	94,7	94,5
DOLNOŚLĄSKIE	48 281	46 479	46 694	44 336	96,7	95,4
POMORSKIE	47 927	50 860	44 041	46 637	91,9	91,7
	duże					
POLSKA	1 686 207	1 742 587	1 608 261	1 669 940	95,4	95,8
ŁÓDZKIE	71 282	74 934	66 627	68 744	93,5	91,7
MAZOWIECKIE	626 407	637 949	602 187	614 664	96,1	96,4
MAŁOPOLSKIE	105 354	116 573	100 296	111 436	95,2	95,6
ŚLĄSKIE	190 972	194 958	185 088	189 232	96,9	97,1
WIELKOPOLSKIE	201 754	221 129	191 667	211 261	95,0	95,5
DOLNOŚLĄSKIE	122 910	127 157	113 517	119 521	92,4	94,0
POMORSKIE	109 014	107 647	104 298	105 787	95,7	98,3

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

Tab. Z9: Przedsiębiorstwa i przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto wg klas wielkości podmiotów o liczbie pracujących powyżej 9 osób w latach 2013-2014

	przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto					
	małe		średnie		duże	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]
POLSKA	2 210	2 315	3 850	4 015	4 563	4 731
ŁÓDZKIE	2 039	2 142	3 201	3 361	4 404	4 550
MAZOWIECKIE	2 715	2 726	5 354	5 516	5 081	5 280
MAŁOPOLSKIE	2 083	2 180	3 720	3 911	4 175	4 376
ŚLĄSKIE	2 124	2 287	3 724	3 873	5 180	5 370
WIELKOPOLSKIE	2 164	2 287	3 530	3 679	3 906	3 933
DOLNOŚLĄSKIE	2 221	2 383	3 814	4 072	4 380	4 558
POMORSKIE	2 282	2 428	3 971	4 205	4 764	4 910

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

Tab. Z10: Przedsiębiorstwa i pracujący wg klas wielkości podmiotów o liczbie pracujących powyżej 9 osób w latach 2013-2014

	pracujące					
	małe		średnie		duże	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
POLSKA	3 371 459	3 495 101	1 592 360	1 608 324	2 716 949	2 819 197
ŁÓDZKIE	222 001	229 521	94 812	97 119	139 359	146 329
MAZOWIECKIE	578 486	612 757	280 582	281 593	879 306	914 206
MAŁOPOLSKIE	312 798	327 040	135 623	137 290	195 368	201 167
ŚLĄSKIE	425 949	422 089	210 766	209 899	368 804	374 680
WIELKOPOLSKIE	356 011	372 183	174 329	177 414	296 802	327 311
DOLNOŚLĄSKIE	263 639	280 351	116 101	118 010	248 785	252 052
POMORSKIE	209 583	216 659	104 590	106 563	91 202	102 539

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

Tab. Z11: Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD 2007 w latach 2013-2015

	GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE			WYDOBYWANIE WĘGLA KAMIENNEGO I WĘGLA BRUNATNEGO			GÓRNICTWO ROPY NAFTOWEJ I GAZU ZIEMNEGO			GÓRNICTWO RUD METALI			POZOSTAŁE GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE			DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE		
	Sekcja B			Sekcja B dział 05			Sekcja B dział 06			Sekcja B dział 07			Sekcja B dział 08			Sekcja B dział 09		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
POLSKA	4 396	4 661	4 742	122	127	128	138	140	147	31	38	35	3 465	3 673	3 709	640	683	723
ŁÓDZKIE	300	312	290	3	3	1	0	0	0	0	0	0	289	299	280	8	10	9
MAZOWIECKIE	826	868	875	28	26	23	98	99	109	10	14	13	577	612	629	113	117	101
MAŁOPOLSKIE	299	310	332	3	6	9	8	9	8	4	4	2	201	208	218	83	83	95
ŚLĄSKIE	497	527	556	64	68	70	6	7	7	3	4	2	259	273	269	165	175	208
PODREGION 44 - BIELSKI	41	47	46	2	2	2	1	1	1	0	0	0	32	35	32	6	9	11
PODREGION 45 - BYTOMSKI	60	65	69	7	8	8	0	0	0	0	0	0	31	34	36	22	23	25
PODREGION 46 - CZĘSTOCHOWSKI	61	61	61	1	1	1	0	0	0	0	0	0	55	56	55	5	4	5
PODREGION 47 - GLIWICKI	49	48	50	5	5	7	0	0	0	3	3	2	26	25	25	15	15	16
PODREGION 48 - KATOWICKI	115	125	132	28	31	32	1	1	1	0	0	0	39	45	41	47	48	58
PODREGION 49 - RYBNICKI	81	83	86	12	12	9	1	2	2	0	0	0	32	31	33	36	38	42
PODREGION 50 - SOSNOWIECKI	56	61	69	7	7	8	2	2	2	0	1	0	26	27	27	21	24	32
PODREGION 51 - TYSKI	34	37	43	2	2	3	1	1	1	0	0	0	18	20	20	13	14	19
WIELKOPOLSKIE	404	460	461	6	7	6	4	5	4	2	2	2	344	388	385	48	58	64
DOLNOŚLĄSKIE	423	440	449	2	3	2	5	4	2	9	10	12	355	366	372	52	57	61
POMORSKIE	246	269	279	1	1	1	7	7	8	1	2	2	204	216	229	33	43	39

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

Tab. Z11: Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD 2007 w latach 2013-2015 (część 2)

	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE			PRODUKCJA ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH			PRODUKCJA NAPOJÓW			PRODUKCJA WYROBÓW TYTONIOWYCH			PRODUKCJA WYROBÓW TEKSTYLNICH		
	Sekcja C			Sekcja C dział 10			Sekcja C dział 11			Sekcja C dział 12			Sekcja C dział 13		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
POLSKA	367 005	371 755	375 273	32 928	33 359	33 514	1 729	1 772	1 841	60	78	81	9 353	9 625	9 928
ŁÓDZKIE	28 396	28 479	28 422	2 574	2 584	2 578	112	114	123	3	4	2	1 885	1 878	1 882
MAZOWIECKIE	58 278	59 088	59 516	5 176	5 334	5 423	355	366	373	13	17	18	1 223	1 296	1 344
MAŁOPOLSKIE	34 535	35 291	35 695	3 153	3 258	3 259	142	146	149	5	14	13	761	801	863
ŚLĄSKIE	43 321	43 571	44 169	3 826	3 839	3 857	134	138	143	9	8	9	1 275	1 322	1 370
PODREGION 44 - BIELSKI	8 235	8 301	8 334	645	654	646	45	46	43	2	2	2	261	284	304
PODREGION 45 - BYTOMSKI	3 814	3 865	3 953	408	405	402	10	8	10	0	0	0	92	101	100
PODREGION 46 - CZĘSTOCHOWSKI	7 832	7 832	7 851	510	510	521	21	19	18	0	0	0	346	360	376
PODREGION 47 - GLIWICKI	3 721	3 764	3 850	287	295	303	6	7	7	3	3	5	75	78	83
PODREGION 48 - KATOWICKI	5 852	5 852	6 028	540	544	555	14	18	24	3	2	1	161	157	157
PODREGION 49 - RYBNICKI	4 310	4 345	4 426	542	537	536	11	12	13	0	0	0	129	139	140
PODREGION 50 - SOSNOWIECKI	5 768	5 775	5 854	530	526	525	18	21	20	1	1	1	114	109	113
PODREGION 51 - TYSKI	3 789	3 837	3 873	364	368	369	9	7	8	0	0	0	97	94	97
WIELKOPOLSKIE	38 179	38 923	39 299	3 604	3 653	3 649	186	187	201	7	6	6	952	987	1 013
DOLNOŚLĄSKIE	25 909	26 176	26 430	2 211	2 227	2 252	142	140	151	2	4	4	583	572	610
POMORSKIE	29 199	29 790	30 356	1 801	1 820	1 828	132	138	144	0	1	2	414	442	457

Tab. Z11: Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD 2007 w latach 2013-2015 (część 3)

	PRODUKCJA ODBIEŻY			PRODUKCJA SKÓR I WYROBÓW ZE SKÓR WYPRAWIONYCH			PRODUKCJA WYROBÓW Z DREWNA ORAZ KORKA, Z WYŁĄCZENIEM MEBLI; PRODUKCJA WYROBÓW ZE SŁOMY I MATERIAŁÓW UŻYWANYCH DO WYPLATANIA			PRODUKCJA PAPIERU I WYROBÓW Z PAPIERU			POLIGRAFIA I REPRODUKCJA ZAPISANYCH NOŚNIKÓW INFORMACJI		
	Sekcja C dział 14			Sekcja C dział 15			Sekcja C dział 16			Sekcja C dział 17			Sekcja C dział 18		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
POLSKA	31 367	31 136	30 752	6 635	6 614	6 532	36 179	36 539	36 186	5 594	5 652	5 593	19 725	19 455	19 143
ŁÓDZKIE	7 176	7 058	6 921	379	378	378	1 550	1 566	1 558	489	495	492	1 018	1 033	1 009
MAZOWIECKIE	4 952	5 014	4 974	1 488	1 472	1 481	3 414	3 480	3 435	1 032	1 034	1 015	6 356	6 209	6 074
MAŁOPOLSKIE	2 457	2 496	2 486	1 899	1 909	1 881	4 796	4 901	4 880	532	534	524	1 985	1 962	1 941
ŚLĄSKIE	3 181	3 131	3 081	1 171	1 154	1 105	3 403	3 350	3 332	674	676	646	1 860	1 826	1 825
PODREGION 44 - BIELSKI	679	686	665	72	69	69	1 258	1 229	1 191	133	139	136	321	303	306
PODREGION 45 - BYTOMSKI	298	285	283	27	28	27	295	286	293	83	84	80	166	166	159
PODREGION 46 - CZĘSTOCHOWSKI	643	621	603	950	926	874	572	583	587	130	133	128	155	154	158
PODREGION 47 - GLIWICKI	202	193	193	22	26	26	184	180	188	42	47	44	206	203	195
PODREGION 48 - KATOWICKI	397	388	381	30	30	33	227	225	218	104	97	93	406	404	411
PODREGION 49 - RYBNICKI	320	329	340	16	17	17	340	335	332	45	40	37	144	135	139
PODREGION 50 - SOSNOWIECKI	442	436	421	46	49	50	272	263	270	82	83	78	285	284	290
PODREGION 51 - TYSKI	200	193	195	8	9	9	255	249	253	55	53	50	177	177	167
WIELKOPOLSKIE	3 356	3 318	3 270	310	317	306	3 681	3 729	3 731	758	778	777	1 771	1 777	1 758
DOLNOŚLĄSKIE	1 783	1 768	1 780	256	261	269	2 483	2 491	2 432	300	297	314	1 268	1 269	1 252
POMORSKIE	1 180	1 160	1 173	230	226	218	2 088	2 117	2 089	250	252	250	1 120	1 095	1 072

Tab. Z11: Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD 2007 w latach 2013-2015 (część 4)

	WYTWARZANIE I PRZETWARZANIE KOKSU I PRODUKTÓW RAFINACJI ROPY NAFTOWEJ			PRODUKCJA CHEMIKALIÓW I WYROBÓW CHEMICZNYCH			PRODUKCJA PODSTAWOWYCH SUBSTANCJI FARMACEUTYCZNYCH ORAZ LEKÓW I POZOSTAŁYCH WYROBÓW FARMACEUTYCZNYCH			PRODUKCJA WYROBÓW Z GUMY I TWORZYW SZTUCZNYCH			PRODUKCJA WYROBÓW Z POZOSTAŁYCH MINERALNYCH SUROWCÓW NIEMETALICZNYCH		
	Sekcja C dział 19			Sekcja C dział 20			Sekcja C dział 21			Sekcja C dział 22			Sekcja C dział 23		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
POLSKA	409	412	419	5 091	5 291	5 472	708	735	784	15 941	16 101	16 214	20 994	21 032	20 871
ŁÓDZKIE	13	14	15	389	404	406	56	65	63	1 189	1 192	1 220	1 414	1 410	1 381
MAZOWIECKIE	103	105	110	1 222	1 255	1 287	224	245	268	2 829	2 858	2 867	2 933	2 964	2 987
MAŁOPOLSKIE	36	38	38	398	414	437	74	77	85	1 392	1 406	1 392	1 928	1 969	1 991
ŚLĄSKIE	77	79	82	586	591	633	77	76	77	2 216	2 249	2 259	2 212	2 203	2 221
PODREGION 44 - BIELSKI	4	4	3	93	98	103	5	7	7	475	478	487	371	372	368
PODREGION 45 - BYTOMSKI	9	9	9	43	45	48	6	6	6	155	156	163	166	169	169
PODREGION 46 - CZĘSTOCHOWSKI	10	10	12	59	58	72	10	11	11	557	569	567	463	445	435
PODREGION 47 - GLIWICKI	9	9	9	60	60	62	10	10	12	196	199	208	193	191	187
PODREGION 48 - KATOWICKI	21	23	27	135	141	145	19	16	15	181	195	212	221	217	233
PODREGION 49 - RYBNICKI	7	8	7	38	35	40	4	4	4	144	140	129	256	256	255
PODREGION 50 - SOSNOWIECKI	11	11	9	91	88	99	13	10	11	308	312	303	356	364	374
PODREGION 51 - TYSKI	6	5	6	67	66	64	10	12	11	200	200	190	186	189	200
WIELKOPOLSKIE	35	34	33	511	534	562	47	45	46	1 732	1 769	1 792	1 693	1 712	1 702
DOLNOŚLĄSKIE	17	19	23	323	335	340	45	48	51	1 225	1 243	1 252	2 633	2 668	2 603
POMORSKIE	21	20	20	331	349	346	46	46	48	929	945	939	1 044	1 056	1 022

Tab. Z11: Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD 2007 w latach 2013-2015 (część 5)

	PRODUKCJA METALI			PRODUKCJA METALOWYCH WYROBÓW GOTOWYCH, Z WYŁĄCZENIEM MASZYN I URZĄDZEŃ			PRODUKCJA KOMPUTERÓW, WYROBÓW ELEKTRONICZNYCH I OPTYCZNYCH			PRODUKCJA URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH			PRODUKCJA MASZYN I URZĄDZEŃ, GDZIE INDEKS INDZIEJ NIESKLASYFIKOWANA		
	Sekcja C dział 24			Sekcja C dział 25			Sekcja C dział 26			Sekcja C dział 27			Sekcja C dział 28		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
POLSKA	2 333	2 365	2 405	57 638	59 359	61 282	6 881	6 891	6 964	4 090	4 121	4 261	8 987	9 221	9 420
ŁÓDZKIE	131	136	133	2 792	2 848	2 918	376	365	366	258	253	243	606	621	617
MAZOWIECKIE	323	333	337	7 227	7 361	7 523	1 883	1 890	1 867	755	783	834	1 571	1 593	1 626
MAŁOPOLSKIE	227	227	232	4 531	4 694	4 883	722	745	764	324	325	333	614	634	636
ŚLĄSKIE	517	519	534	7 879	8 071	8 376	925	909	926	674	689	718	1 424	1 460	1 517
PODREGION 44 - BIELSKI	78	81	80	1 326	1 351	1 400	125	123	129	140	137	148	244	247	263
PODREGION 45 - BYTOMSKI	45	45	47	752	788	832	73	71	74	44	51	53	159	165	167
PODREGION 46 - CZĘSTOCHOWSKI	118	113	116	1 280	1 303	1 334	62	58	58	113	117	115	116	119	125
PODREGION 47 - GLIWICKI	51	51	51	680	707	730	154	158	163	85	84	90	166	165	173
PODREGION 48 - KATOWICKI	87	89	99	966	992	1 045	202	198	203	96	99	104	211	213	227
PODREGION 49 - RYBNICKI	17	18	18	901	908	941	94	88	93	55	59	66	169	175	180
PODREGION 50 - SOSNOWIECKI	84	84	83	1 222	1 254	1 303	110	109	107	78	75	72	198	205	205
PODREGION 51 - TYSKI	37	38	40	752	768	791	105	104	99	63	67	70	161	171	177
WIELKOPOLSKIE	230	245	242	6 304	6 524	6 713	581	584	592	443	451	456	920	967	1 004
DOLNOŚLĄSKIE	139	148	143	3 962	4 080	4 203	598	578	586	339	341	349	652	666	680
POMORSKIE	126	134	146	6 682	6 955	7 216	493	491	501	295	312	322	656	685	686

Tab. Z11: Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD 2007 w latach 2013-2015 (część 6)

	PRODUKCJA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, PRZYCZEP I NACZEP, Z WYŁĄCZENIEM MOTOCYKLI			PRODUKCJA POZOSTAŁEGO SPRZĘTU TRANSPORTOWEGO			PRODUKCJA MEBLI			POZOSTAŁA PRODUKCJA WYROBÓW			NAPRAWA, KONSERWACJA I INSTALOWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ		
	Sekcja C dział 29			Sekcja C dział 30			Sekcja C dział 31			Sekcja C dział 32			Sekcja C dział 33		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
POLSKA	2 724	2 718	2 726	3 327	3 426	3 532	27 316	27 603	28 095	24 178	24 366	24 406	42 818	43 884	44 852
ŁÓDZKIE	162	162	174	105	102	108	2 014	2 026	2 024	1 594	1 600	1 564	2 111	2 171	2 247
MAZOWIECKIE	490	505	508	437	441	451	3 656	3 712	3 783	4 152	4 232	4 257	6 464	6 589	6 674
MAŁOPOLSKIE	172	165	166	84	87	94	3 106	3 158	3 226	2 503	2 551	2 573	2 694	2 780	2 849
ŚLĄSKIE	403	397	400	327	337	334	2 328	2 323	2 375	3 133	3 138	3 151	5 010	5 086	5 198
PODREGION 44 - BIELSKI	115	116	119	40	42	43	478	476	465	532	540	527	793	817	830
PODREGION 45 - BYTOMSKI	30	28	28	15	13	14	236	239	245	244	241	248	458	476	496
PODREGION 46 - CZĘSTOCHOWSKI	57	56	56	187	194	189	367	359	371	687	690	687	419	424	438
PODREGION 47 - GLIWICKI	37	37	37	17	19	17	150	146	153	270	266	274	616	630	640
PODREGION 48 - KATOWICKI	48	46	46	24	22	24	328	323	338	468	471	490	963	942	947
PODREGION 49 - RYBNICKI	22	21	23	6	10	10	295	305	309	291	300	309	464	474	488
PODREGION 50 - SOSNOWIECKI	46	45	47	20	19	19	269	272	285	416	400	394	756	755	775
PODREGION 51 - TYSKI	48	48	44	18	18	18	205	203	209	225	230	222	541	568	584
WIELKOPOLSKIE	332	330	328	173	170	179	3 932	4 020	4 119	2 193	2 205	2 208	4 428	4 581	4 612
DOLNOŚLĄSKIE	230	231	237	97	102	102	1 599	1 632	1 682	1 924	1 915	1 922	3 098	3 141	3 193
POMORSKIE	143	140	139	1 145	1 205	1 271	1 703	1 761	1 802	2 075	2 076	2 093	6 295	6 364	6 572

Tab. Z11: Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD 2007 w latach 2013-2015 (część 7)

	HANDEL HURTOWY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI			TRANSPORT LĄDOWY ORAZ TRANSPORT RUROCIĄGOWY			TRANSPORT WODNY			TRANSPORT LOTNICZY			MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT		
	Sekcja G dział 46			Sekcja H dział 49			Sekcja H dział 50			Sekcja H dział 51			Sekcja H dział 52		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
POLSKA	289 304	227 550	226 575	227 550	226 575	228 935	1 212	1 237	1 291	445	515	614	18 655	19 574	20 299
ŁÓDZKIE	18 539	13 201	13 189	13 201	13 189	13 455	7	7	8	9	7	8	1 021	1 026	1 034
MAZOWIECKIE	65 432	40 090	39 727	40 090	39 727	39 841	92	106	115	260	305	356	3 491	3 738	4 006
MAŁOPOLSKIE	22 436	20 541	20 541	20 541	20 541	20 826	294	303	295	35	34	49	1 212	1 266	1 282
ŚLĄSKIE	35 508	26 469	26 072	26 469	26 072	25 991	20	16	17	23	26	31	1 974	2 034	2 078
PODREGION 44 - BIELSKI	5 656	4 091	4 080	4 091	4 080	4 122	2	2	2	6	7	8	239	260	269
PODREGION 45 - BYTOMSKI	2 900	2 329	2 336	2 329	2 336	2 330	0	0	1	3	3	3	189	190	212
PODREGION 46 - CZĘSTOCHOWSKI	4 097	2 571	2 588	2 571	2 588	2 616	4	3	4	0	1	2	367	371	351
PODREGION 47 - GLIWICKI	3 743	2 685	2 597	2 685	2 597	2 574	3	4	2	2	2	4	185	185	186
PODREGION 48 - KATOWICKI	7 455	4 823	4 697	4 823	4 697	4 657	4	3	4	7	7	7	378	397	404
PODREGION 49 - RYBNICKI	3 024	2 789	2 740	2 789	2 740	2 704	5	2	2	1	1	1	148	141	146
PODREGION 50 - SOSNOWIECKI	5 778	4 816	4 722	4 816	4 722	4 701	1	1	1	2	2	4	316	322	325
PODREGION 51 - TYSKI	2 855	2 365	2 312	2 365	2 312	2 287	1	1	1	2	3	2	152	168	185
WIELKOPOLSKIE	31 514	20 999	21 284	20 999	21 284	21 629	42	42	44	24	29	30	1 644	1 758	1 841
DOLNOŚLĄSKIE	21 969	17 383	17 146	17 383	17 146	17 276	106	107	111	21	26	30	1 361	1 511	1 560
POMORSKIE	16 598	15 054	15 084	15 054	15 084	15 304	188	194	204	14	19	25	1 930	1 993	2 080

Tab. Z11: Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD 2007 w latach 2013-2015 (część 8)

	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OPROGRAMOWANIEM I DORADZTWEW W ZAKRESIE INFORMATYKI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ POWIĄZANA			BADANIA NAUKOWE I PRACE ROZWOJOWE			DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM		
	Sekcja J dział 62			Sekcja M dział 72			Sekcja N dział 78		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
POLSKA	60 715	67 200	75 373	3 635	3 837	4 232	5 752	6 131	7 044
ŁÓDZKIE	2 902	3 149	3 463	169	179	217	264	275	351
MAZOWIECKIE	18 295	20 451	23 161	1 167	1 242	1 361	1 604	1 735	2 054
MAŁOPOLSKIE	5 126	5 773	6 699	418	426	475	424	468	512
ŚLĄSKIE	6 328	6 801	7 393	308	322	338	634	633	683
PODREGION 44 - BIELSKI	978	1 047	1 146	39	40	46	82	69	80
PODREGION 45 - BYTOMSKI	474	522	568	21	21	24	57	60	74
PODREGION 46 - CZĘSTOCHOWSKI	453	479	538	26	29	27	53	55	59
PODREGION 47 - GLIWICKI	935	980	1 069	59	64	58	83	86	93
PODREGION 48 - KATOWICKI	1 551	1 697	1 787	87	90	99	166	166	187
PODREGION 49 - RYBNICKI	556	588	667	17	20	21	79	80	80
PODREGION 50 - SOSNOWIECKI	864	916	981	39	40	36	74	78	78
PODREGION 51 - TYSKI	517	572	637	20	18	27	40	39	32
WIELKOPOLSKIE	5 922	6 820	7 728	350	363	373	508	572	649
DOLNOŚLĄSKIE	5 405	6 026	6 879	308	328	352	564	600	709
POMORSKIE	3 960	4 339	4 778	237	248	275	395	408	474

Tab. Z12: Zatrudnienie w podmiotach gospodarczych wg sekcji i działów PKD 2007 w latach 2013-2014

	GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE		WYDOBYWANIE WĘGLA KAMIENNEGO I WĘGLA BRUNATNEGO		GÓRNICTWO ROPY NAFTOWEJ I GAZU ZIEMNEGO		GÓRNICTWO RUD METALI		POZOSTAŁE GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE		DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	
	Seksja B		Seksja B dział 05		Seksja B dział 06		Seksja B dział 07		Seksja B dział 08		Seksja B dział 09	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
POLSKA	176 452	164 126	123 160	109 558	4 487	5 508	13 646	13 439	20 225	20 029	14 934	15 592
ŁÓDZKIE	0	0	0	0	0	0	0	0	1 022	1 001	203	0
MAZOWIECKIE	0	0	0	0	0	240	16	0	1 167	1 284	642	0
MAŁOPOLSKIE	9 090	8 155	0	5 197	0	0	0	0	2 253	0	1 338	664
ŚLĄSKIE	109 204	98 495	0	88 043	0	0	0	0	2 005	0	7 957	8 312
WIELKOPOLSKIE	6 951	7 359	0	0	0	8	0	0	1 583	1 581	0	0
DOLNOŚLĄSKIE	21 060	20 590	0	0	0	0	13 563	0	3 793	3 758	557	666
POMORSKIE	954	1 089	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE		PRODUKCJA ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH		PRODUKCJA NAPOJÓW		PRODUKCJA WYROBÓW TYTONIOWYCH		PRODUKCJA WYROBÓW TEKSTYLNÝCH			
	Seksja C		Seksja C dział 10		Seksja C dział 11		Seksja C dział 12		Seksja C dział 13			
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014		
POLSKA	2 297 215	2 374 919	356 215	362 669	23 623	23 479	4 381	4 476	48 400	49 224		
ŁÓDZKIE	170 021	174 556	27 545	27 880	1 541	1 530	0	0	11 648	11 873		
MAZOWIECKIE	254 518	264 021	55 138	58 263	4 921	5 024	0	0	2 213	2 369		
MAŁOPOLSKIE	176 005	180 275	28 109	29 253	2 174	2 137	0	0	1 504	1 521		
ŚLĄSKIE	322 461	327 944	34 542	35 071	2 924	2 996	13	13	5 917	6 481		
WIELKOPOLSKIE	278 162	293 978	48 536	47 908	3 296	3 262	0	0	8 380	6 648		
DOLNOŚLĄSKIE	201 522	206 023	14 763	14 498	991	972	0	0	6 402	6 845		
POMORSKIE	137 792	141 789	20 621	20 980	1 003	871	0	0	1 327	1 352		
	PRODUKCJA ODIĘŻY		PRODUKCJA SKÓR I WYROBÓW ZE SKÓR WYPRAWIONÝCH		PRODUKCJA WYROBÓW Z DREWNA ORAZ KORKA, Z WYŁĄCZENIEM MEBLI; PRODUKCJA WYROBÓW ZE SŁOMY I MATERIAŁÓW UŻYWANYCH DO WYPLATANIA		PRODUKCJA PAPIERU I WYROBÓW Z PAPIERU		POLIGRAFIA I REPRODUKCJA ZAPISANYCH NOŚNIKÓW INFORMACJI			
	Seksja C dział 14		Seksja C dział 15		Seksja C dział 16		Seksja C dział 17		Seksja C dział 18			
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014		
POLSKA	87 465	87 010	23 514	25 038	115 626	122 497	54 569	56 511	48 285	48 322		
ŁÓDZKIE	22 516	22 828	956	1 065	4 246	4 771	3 503	3 435	2 930	3 199		
MAZOWIECKIE	10 431	10 737	2 702	2 950	6 223	6 618	7 917	7 842	12 693	12 862		
MAŁOPOLSKIE	6 170	5 866	5 205	5 382	9 637	10 359	3 147	3 668	6 408	6 873		
ŚLĄSKIE	7 252	7 387	3 898	4 173	8 558	8 831	3 213	3 458	3 649	3 547		
WIELKOPOLSKIE	8 093	8 279	0	1 408	15 613	16 907	7 842	8 374	7 329	6 261		
DOLNOŚLĄSKIE	4 420	4 373	2 565	2 921	4 507	4 784	4 116	4 285	2 241	2 078		
POMORSKIE	3 554	3 504	1 481	1 592	10 304	11 026	3 186	3 237	1 689	1 581		

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

Tab. Z12: Zatrudnienie w podmiotach gospodarczych wg sekcji i działów PKD 2007 w latach 2013-2014 (część 2)

	WYTWARZANIE I PRZETWARZANIE KOKSU I PRODUKTÓW RAFINACJI ROPY NAFTOWEJ		PRODUKCJA CHEMIKALIÓW I WYROBÓW CHEMICZNYCH		PRODUKCJA PODSTAWOWYCH SUBSTANCJI FARMACEUTYCZNYCH ORAZ LEKÓW I POZOSTAŁYCH WYROBÓW FARMACEUTYCZNYCH		PRODUKCJA WYROBÓW Z GUMY I TWORZYW SZTUCZNYCH		PRODUKCJA WYROBÓW Z POZOSTAŁYCH MINERALNYCH SUROWCÓW NIEMETALICZNYCH	
	Seksja C dział 19		Seksja C dział 20		Seksja C dział 21		Seksja C dział 22		Seksja C dział 23	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
POLSKA	13 661	13 680	71 924	74 438	20 785	21 779	168 635	180 478	122 729	125 765
ŁÓDZKIE	0	0	3 666	3 834	3 081	3 019	13 470	13 635	12 527	12 630
MAZOWIECKIE	0	0	14 704	15 362	5 785	6 320	18 163	19 421	12 364	12 487
MAŁOPOLSKIE	0	0	5 731	5 998	1 697	1 714	11 238	12 137	8 692	9 434
ŚLĄSKIE	3 768	3 708	7 608	8 598	218	234	24 504	26 756	14 861	14 538
WIELKOPOLSKIE	60	0	5 311	5 094	2 540	2 578	19 556	21 315	10 230	11 967
DOLNOŚLĄSKIE	0	0	6 831	6 756	0	0	15 857	16 860	11 960	12 020
POMORSKIE	0	0	2 658	2 780	0	0	8 784	9 396	5 832	6 224
	PRODUKCJA METALI		PRODUKCJA METALOWYCH WYROBÓW GOTOWYCH, Z WYŁĄCZENIEM MASZYN I URZĄDZEŃ		PRODUKCJA KOMPUTERÓW, WYROBÓW ELEKTRONICZNYCH I OPTYCZNYCH		PRODUKCJA URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH		PRODUKCJA MASZYN I URZĄDZEŃ, GDZIE INDZIEJ NIESKLASYFIKOWANA	
	Seksja C dział 24		Seksja C dział 25		Seksja C dział 26		Seksja C dział 27		Seksja C dział 28	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
POLSKA	64 757	64 241	280 143	291 420	58 092	58 994	92 127	98 850	115 820	118 356
ŁÓDZKIE	1 826	1 907	15 207	16 618	4 247	3 921	11 001	11 865	5 757	6 182
MAZOWIECKIE	3 007	3 091	25 573	26 736	11 613	11 422	5 681	5 739	11 225	10 799
MAŁOPOLSKIE	11 388	11 606	22 192	22 577	4 224	4 352	6 869	6 666	8 121	7 650
ŚLĄSKIE	24 074	23 040	46 053	45 497	3 544	3 804	17 112	17 430	19 336	21 194
WIELKOPOLSKIE	3 497	2 896	30 707	32 582	2 082	2 885	11 245	15 174	12 715	14 970
DOLNOŚLĄSKIE	6 496	6 748	22 173	22 001	11 261	10 807	15 967	16 239	9 999	10 090
POMORSKIE	547	591	21 021	22 015	9 375	9 993	2 714	2 645	6 840	6 506
	PRODUKCJA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, PRZYCZEP I NACZEP, Z WYŁĄCZENIEM MOTOCYKLI		PRODUKCJA POZOSTAŁEGO SPRZĘTU TRANSPORTOWEGO		PRODUKCJA MEBLI		POZOSTAŁA PRODUKCJA WYROBÓW		NAPRAWA, KONSERWACJA I INSTALOWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ	
	Seksja C dział 29		Seksja C dział 30		Seksja C dział 31		Seksja C dział 32		Seksja C dział 33	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
POLSKA	159 310	167 967	40 781	43 648	146 489	158 802	53 645	56 110	126 239	121 165
ŁÓDZKIE	5 526	5 204	474	485	7 702	7 891	5 100	5 267	5 415	5 495
MAZOWIECKIE	6 057	6 613	2 616	2 805	7 440	8 080	6 479	6 487	16 365	16 548
MAŁOPOLSKIE	8 702	9 218	687	418	7 636	8 035	3 822	4 139	10 858	9 387
ŚLĄSKIE	48 057	50 001	4 745	5 036	7 054	6 973	7 957	7 284	23 604	21 894
WIELKOPOLSKIE	20 002	21 143	4 580	4 595	36 720	41 325	7 449	7 556	9 959	9 837
DOLNOŚLĄSKIE	26 312	28 536	2 352	2 777	10 216	10 595	4 972	5 456	13 476	12 890
POMORSKIE	3 933	3 935	4 241	5 133	7 648	8 052	3 600	4 004	14 139	12 971

Tab. Z12: Zatrudnienie w podmiotach gospodarczych wg sekcji i działów PKD 2007 w latach 2013-2014 (część 3)

	HANDEL HURTOWY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI		TRANSPORT LĄDOWY ORAZ TRANSPORT RUROCIĄGOWY		TRANSPORT WODNY		TRANSPORT LOTNICZY		MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT	
	Sekcja G dział 46		Sekcja H dział 49		Sekcja H dział 50		Sekcja H dział 51		Sekcja H dział 52	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
POLSKA	715 027	723 400	480 191	488 653	3 300	3 680	4 606	3 795	127 690	136 641
ŁÓDZKIE	47 187	47 443	31 973	32 804	9	0	0	8	5 025	5 661
MAZOWIECKIE	165 342	166 448	107 497	108 842	309	0	0	3 211	58 774	59 884
MAŁOPOLSKIE	58 389	58 528	38 328	38 142	0	196	78	68	6 220	7 127
ŚLĄSKIE	86 693	92 383	55 571	54 738	0	47	221	54	12 589	15 218
WIELKOPOLSKIE	86 085	82 625	47 071	49 970	104	119	0	0	11 337	12 502
DOLNOŚLĄSKIE	49 896	49 058	32 188	33 972	253	346	0	0	4 605	5 496
POMORSKIE	36 929	37 097	27 314	27 423	960	941	0	0	11 140	11 403

Tab. Z12: Zatrudnienie w podmiotach gospodarczych wg sekcji i działów PKD 2007 w latach 2013-2014 (część 4)

	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OPROGRAMOWANIEM I DORADZTWE W ZAKRESIE INFORMATYKI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ POWIĄZANA		BADANIA NAUKOWE I PRACE ROZWOJOWE		DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM	
	Sekcja J dział 62		Sekcja M dział 72		Sekcja N dział 78	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
POLSKA	129 565	147 718	9 674	11 535	131 364	153 507
ŁÓDZKIE	5 450	6 511	323	359	11 067	13 213
MAZOWIECKIE	40 493	44 033	3 236	3 767	31 542	39 298
MAŁOPOLSKIE	14 804	17 226	1 261	1 488	7 852	9 462
ŚLĄSKIE	12 939	15 457	940	1 282	17 706	18 641
WIELKOPOLSKIE	10 418	11 990	597	771	11 764	16 065
DOLNOŚLĄSKIE	14 593	18 318	976	1 038	24 214	25 994
POMORSKIE	10 349	11 398	596	678	6 352	7 042

Tab. Z13: Osoby prawne - podmioty wg sekcji PKD 2007 w latach 2013-2015

	GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE			PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE			TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA			INFORMACJA I KOMUNIKACJA			DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA		
	Sekcja B			Sekcja C			Sekcja H			Sekcja J			Sekcja M		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
POLSKA	2 178	2 330	2 432	91 486	94 412	97 726	25 429	26 855	29 230	32 654	35 494	38 608	71 681	76 747	83 646
ŁÓDZKIE	84	90	90	6 281	6 455	6 601	1 288	1 363	1 469	1 352	1 420	1 471	2 877	3 049	3 385
MAZOWIECKIE	474	505	513	18 084	18 790	19 491	5 542	5 930	6 516	12 785	13 819	15 041	25 710	27 744	30 281
MAŁOPOLSKIE	154	170	178	7 402	7 674	7 929	2 026	2 151	2 329	3 063	3 243	3 545	6 031	6 439	7 099
ŚLĄSKIE	319	342	362	10 922	11 259	11 751	3 047	3 181	3 373	2 873	3 080	3 253	7 068	7 557	8 140
PODREGION 44 - BIELSKI	23	27	28	1 964	2 014	2 103	446	470	499	433	461	477	891	941	1 032
PODREGION 45 - BYTOMSKI	42	46	45	988	1 025	1 071	275	282	297	187	195	200	554	594	628
PODREGION 46 - CZĘSTOCHOWSKI	22	25	25	1 440	1 465	1 528	236	249	267	170	183	203	510	536	593
PODREGION 47 - GLIWICKI	32	31	34	1 210	1 242	1 299	312	322	357	433	458	493	980	1 060	1 109
PODREGION 48 - KATOWICKI	84	91	103	1 892	1 947	2 070	598	634	662	1 018	1 116	1 158	2 287	2 452	2 659
PODREGION 49 - RYBNICKI	56	57	60	1 056	1 094	1 125	321	328	343	204	223	231	571	604	638
PODREGION 50 - SOSNOWIECKI	40	43	42	1 412	1 455	1 503	499	519	558	284	297	322	745	794	851
PODREGION 51 - TYSKI	20	22	25	960	1 017	1 052	360	377	390	144	147	169	530	576	630
WIELKOPOLSKIE	166	185	191	9 573	10 010	10 394	2 453	2 624	2 947	3 149	3 809	4 313	6 703	7 233	7 957
DOLNOŚLĄSKIE	292	303	316	7 439	7 631	7 891	1 872	1 977	2 198	2 461	2 664	2 974	5 860	6 257	6 814
POMORSKIE	125	133	148	6 641	6 832	7 071	1 964	2 069	2 198	1 859	1 980	2 129	4 392	4 644	4 983

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

Tab. Z14: Osoby fizyczne - podmioty wg sekcji PKD 2007 w latach 2013-2015

	GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE			PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE			TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA			INFORMACJA I KOMUNIKACJA			DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA		
	Sekcja B			Sekcja C			Sekcja H			Sekcja J			Sekcja M		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
POLSKA	2 218	2 331	2 310	275 519	277 343	277 547	227 480	226 336	227 418	84 317	88 412	94 363	299 817	310 387	320 960
ŁÓDZKIE	216	222	200	22 115	22 024	21 821	13 319	13 281	13 461	4 384	4 546	4 753	16 591	17 100	17 642
MAZOWIECKIE	352	363	362	40 194	40 298	40 025	39 510	39 101	38 958	23 568	25 120	27 317	66 710	70 022	73 765
MAŁOPOLSKIE	145	140	154	27 133	27 617	27 766	20 371	20 332	20 467	7 222	7 664	8 386	25 970	27 025	28 128
ŚLĄSKIE	178	185	194	32 399	32 312	32 418	26 121	25 622	25 395	9 121	9 351	9 804	31 905	32 912	33 920
PODREGION 44 - BIELSKI	18	20	18	6 271	6 287	6 231	3 973	3 963	3 990	1 398	1 441	1 528	5 032	5 221	5 385
PODREGION 45 - BYTOMSKI	18	19	24	2 826	2 840	2 882	2 302	2 300	2 300	763	817	859	2 635	2 727	2 841
PODREGION 46 - CZĘSTOCHOWSKI	39	36	36	6 392	6 367	6 323	2 771	2 782	2 784	725	727	773	3 252	3 340	3 442
PODREGION 47 - GLIWICKI	17	17	16	2 511	2 522	2 551	2 655	2 556	2 490	1 172	1 185	1 228	3 537	3 635	3 725
PODREGION 48 - KATOWICKI	31	34	29	3 960	3 905	3 958	4 755	4 613	4 549	2 006	2 038	2 129	6 352	6 528	6 678
PODREGION 49 - RYBNICKI	25	26	26	3 254	3 251	3 301	2 669	2 595	2 551	931	937	1 003	3 250	3 374	3 535
PODREGION 50 - SOSNOWIECKI	16	18	27	4 356	4 320	4 351	4 785	4 663	4 603	1 350	1 381	1 408	4 926	5 036	5 140
PODREGION 51 - TYSKI	14	15	18	2 829	2 820	2 821	2 211	2 150	2 128	776	825	876	2 921	3 051	3 174
WIELKOPOLSKIE	238	275	270	28 606	28 913	28 905	20 734	21 053	21 225	7 534	7 820	8 240	30 007	31 131	31 874
DOLNOŚLĄSKIE	131	137	133	18 470	18 545	18 539	17 492	17 292	17 295	7 112	7 558	8 165	25 868	26 611	27 348
POMORSKIE	121	136	131	22 558	22 958	23 285	15 385	15 399	15 623	5 217	5 499	5 828	19 936	20 650	21 446

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

Tab. Z15: Liczba przedsiębiorstw objętych badaniem wybranych wskaźników przedsiębiorstw w latach 2010-2014

Rok	Przedsiębiorstwa						
	Ogółem	Szybkiego wzrostu	W tym gazele	Wzrostowe	Stabilne	Schyłkowe	Szybkiego spadku
2010	4628	447	54	1753	989	1140	299
2011	4830	463	42	1821	1113	1189	244
2012	5054	708	39	1909	1147	1041	249
2013	5014	543	38	1788	1317	1118	248
2014	5074	465	30	1607	1446	1295	261

Źródło: Wybrane wskaźniki przedsiębiorczości w latach 2010-2014, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2016.

Tab. Z16: Podmioty z kapitałem zagranicznym według klas wielkości w latach 2013-2014

	ogółem		0 - 9		10 - 49		50 - 249		250 i więcej	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
POLSKA	26 128	26 464	17 547	17 643	4 641	4 700	2 682	2 774	1 258	1 347
ŁÓDZKIE	1 086	1 050	678	629	201	205	137	147	70	69
MAZOWIECKIE	10 098	10 321	7 334	7 455	1 594	1 601	786	846	384	419
MAŁOPOLSKIE	1 651	1 754	1 142	1 233	291	294	148	152	70	75
ŚLĄSKIE	2 388	2 442	1 465	1 498	481	506	296	289	146	149
WIELKOPOLSKIE	2 302	2 333	1 367	1 356	487	502	305	320	143	155
DOLNOŚLĄSKIE	2 370	2 339	1 486	1 462	454	443	285	281	145	153
POMORSKIE	1 430	1 430	931	900	269	281	170	184	60	65

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

Tab. Z17: Podmioty z kapitałem zagranicznym: liczba pracujących, kapitał, nowopowstałe spółki w latach 2013-2014

	pracujący		kapitał podstawowy		kapitał krajowy		kapitał zagraniczny		spółki nowopowstałe	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
	[osoba]	[osoba]	[mln zł]	[mln zł]	[mln zł]	[mln zł]	[mln zł]	[mln zł]	[-]	[-]
POLSKA	1 628 516	1 747 811	209 130,0	215 594,8	15 435,3	13 715,5	188 243,1	195 796,8	1 214	1 104
ŁÓDZKIE	81 907	84 536	5 115,6	5 273,8	221,6	276,9	4 892,3	4 994,6	48	35
MAZOWIECKIE	548 107	610 672	102 572,7	107 963,0	5 550,1	5 713,1	93 014,6	97 115,5	471	478
MAŁOPOLSKIE	104 006	114 441	13 592,3	14 165,9	936,5	1 061,9	12 471,7	12 963,0	90	119
ŚLĄSKIE	181 177	186 984	19 067,4	18 226,2	3 253,3	1 874,5	15 634,8	16 162,1	123	89
WIELKOPOLSKIE	233 591	248 691	16 889,1	16 531,5	1 011,3	621,5	15 648,0	15 841,1	81	87
DOLNOŚLĄSKIE	155 514	160 535	17 365,2	16 587,7	787,4	718,9	16 136,3	15 696,1	97	72
POMORSKIE	61 821	69 850	8 957,3	9 304,8	2 082,9	1 976,7	6 734,9	7 184,6	67	38

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

Tab. Z18: Sumaryczny wynik finansowy podmiotów z kapitałem zagranicznym o liczbie pracujących powyżej 9 osób w latach 2013-2014

Nazwa	ogółem				jednostki wykazujące zysk			
	brutto		netto		brutto		netto	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
	[mln zł]	[mln zł]	[mln zł]	[mln zł]	[-]	[-]	[-]	[-]
POLSKA	48 741,4	50 903,9	40 966,3	42 957,6	6 087	6 372	6 009	6 311
ŁÓDZKIE	2 480,5	2 484,0	2 015,0	2 030,6	302	306	296	307
MAZOWIECKIE	15 481,5	17 303,3	12 593,2	13 912,5	1 825	1 926	1 801	1 907
MAŁOPOLSKIE	2 258,1	2 485,5	1 810,5	2 199,8	362	376	358	374
ŚLĄSKIE	4 471,3	5 829,7	4 036,5	5 303,9	650	689	642	683
WIELKOPOLSKIE	8 550,8	7 744,8	7 088,2	6 459,6	716	758	709	753
DOLNOŚLĄSKIE	4 697,8	4 029,3	4 216,8	3 606,5	632	650	627	639
POMORSKIE	2 902,2	2 749,7	2 449,4	2 312,0	380	412	375	405

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

Tab. Z19: Struktura eksportu z Polski w latach 2013-2015 w układzie regionów

Region	Odsetek wartości eksportowanych towarów		
	2013	2014	2015
Polska	100,00%	100,00%	100,00%
woj. dolnośląskie	6,96%	7,69%	7,70%
woj. kujawsko-pomorskie	2,49%	2,50%	2,34%
woj. lubelskie	1,77%	1,62%	1,37%
woj. lubuskie	1,67%	1,83%	1,80%
woj. łódzkie	4,00%	4,83%	4,60%
woj. małopolskie	3,61%	3,57%	3,51%
woj. mazowieckie	17,04%	15,83%	14,92%
woj. opolskie	0,98%	0,97%	0,90%
woj. podkarpackie	4,98%	4,76%	5,43%
woj. podlaskie	1,46%	1,38%	1,16%
woj. pomorskie	13,41%	13,87%	13,57%
woj. śląskie	9,86%	8,28%	8,31%
woj. świętokrzyskie	0,99%	0,91%	0,96%
woj. warmińsko-mazurskie	1,47%	1,74%	1,78%
woj. wielkopolskie	7,60%	7,73%	7,91%
woj. zachodniopomorskie	2,93%	3,15%	4,29%
nieokreślone	18,77%	19,34%	19,43%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych Centrum Analitycznego Administracji Celnej.

Tab. Z20: Struktura dostaw wewnątrzwspólnotowych z Polski w latach 2013-2015 w układzie regionów

Region	Odsetek wartości dostarczanych towarów		
	2013	2014	2015
Polska	100,00%	100,00%	100,00%
woj. dolnośląskie	12,03%	10,93%	10,15%
woj. kujawsko-pomorskie	3,17%	3,03%	3,08%
woj. lubelskie	1,37%	1,56%	1,58%
woj. lubuskie	2,91%	3,09%	3,47%
woj. łódzkie	4,06%	3,76%	3,46%
woj. małopolskie	5,34%	5,15%	5,15%
woj. mazowieckie	15,06%	14,44%	13,40%
woj. opolskie	1,67%	1,65%	1,66%
woj. podkarpackie	2,39%	2,40%	2,44%
woj. podlaskie	1,09%	1,07%	0,98%
woj. pomorskie	5,12%	5,73%	5,46%
woj. śląskie	14,83%	14,35%	14,32%
woj. świętokrzyskie	1,15%	1,11%	1,00%
woj. warmińsko-mazurskie	1,89%	1,78%	1,68%
woj. wielkopolskie	10,66%	10,38%	10,90%
woj. zachodniopomorskie	2,08%	2,15%	2,17%
nieokreślone	15,19%	17,42%	19,11%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych Centrum Analitycznego Administracji Celnej.

Tab. Z21: Struktura eksportu do najważniejszych partnerów Polski i województwa śląskiego w latach 2013-2015 w układzie regionów i krajów docelowych

Region	Odsetek wartości eksportowanych towarów								
	Białoruś	Chiny	Norwegia	Rosja	Serbia	USA	Szwajcaria	Turcja	Ukraina
Polska	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
woj. dolnośląskie	2,42%	37,63%	2,69%	4,17%	3,88%	9,37%	12,39%	13,04%	5,09%
woj. kujawsko-pomorskie	4,02%	1,79%	3,53%	3,57%	1,64%	1,25%	3,61%	1,58%	2,82%
woj. lubelskie	4,97%	2,30%	0,42%	0,92%	0,79%	1,17%	0,94%	0,38%	3,61%
woj. lubuskie	2,20%	3,32%	0,68%	0,86%	2,55%	1,92%	3,96%	0,67%	5,66%
woj. łódzkie	4,79%	4,59%	1,97%	5,22%	2,42%	3,85%	4,59%	4,72%	5,45%
woj. małopolskie	2,69%	6,26%	2,52%	2,63%	6,81%	4,31%	3,66%	2,57%	5,85%
woj. mazowieckie	24,57%	6,91%	5,76%	17,47%	10,51%	10,69%	14,51%	15,74%	24,16%
woj. opolskie	0,89%	0,84%	0,99%	0,49%	0,95%	0,20%	0,87%	2,05%	1,05%
woj. podkarpackie	3,94%	2,42%	0,75%	2,35%	2,89%	20,23%	3,27%	1,18%	5,57%
woj. podlaskie	6,78%	1,75%	1,53%	2,10%	0,58%	0,65%	0,50%	0,20%	0,98%
woj. pomorskie	3,27%	4,89%	46,36%	6,57%	4,02%	14,66%	3,01%	4,26%	2,88%
woj. śląskie	4,64%	7,64%	4,50%	7,81%	40,96%	7,63%	10,21%	17,87%	8,48%
woj. świętokrzyskie	1,89%	0,10%	1,25%	0,98%	1,17%	0,54%	0,81%	0,16%	1,76%
woj. warmińsko-mazurskie	2,54%	2,02%	0,86%	1,94%	2,82%	2,32%	2,01%	1,57%	0,58%
woj. wielkopolskie	8,82%	3,38%	6,62%	7,08%	7,68%	7,44%	12,93%	8,86%	6,41%
woj. zachodniopomorskie	0,96%	1,89%	10,71%	1,15%	0,42%	2,71%	2,60%	0,23%	0,90%
nieokreślone	20,60%	12,27%	8,88%	34,69%	9,91%	11,07%	20,14%	24,93%	18,76%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych Centrum Analitycznego Administracji Celnej.

Tab. Z22: Struktura dostaw wewnątrzwspólnotowych z Polski w latach 2013-2015 w układzie regionów i krajów docelowych [%]

	Odsetek wartości dostarczanych towarów																											
	AT	BE	BG	HR	CY	DK	EE	FI	FR	GR	ES	IE	LT	LU	LV	MT	NL	DE	PT	CZ	RO	SK	SI	SE	HU	UK	IT	
Polska	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
woj. dolnośląskie	7,61	10,34	7,92	4,30	3,09	4,42	4,15	5,03	10,95	6,73	11,22	2,55	3,57	6,92	9,07	8,09	5,22	13,36	13,14	16,62	7,53	8,47	6,09	6,94	14,26	11,55	7,80	
woj. kujawsko-pomorskie	2,08	2,54	3,80	4,19	1,52	5,06	2,10	9,98	2,38	2,77	1,62	4,68	4,05	2,47	2,68	1,27	3,23	3,78	4,08	2,02	2,66	1,96	2,14	4,59	2,13	2,32	2,29	
woj. lubelskie	1,42	2,86	1,73	2,13	0,69	0,68	1,08	0,77	1,36	1,60	0,97	1,08	1,52	4,48	1,36	1,44	1,66	1,35	2,75	1,05	1,62	2,53	3,13	0,63	1,10	2,08	2,35	
woj. lubuskie	1,96	4,34	1,07	2,32	0,19	2,13	1,61	1,04	2,08	0,80	2,11	2,63	1,66	1,43	1,36	0,36	2,24	5,46	5,96	1,27	1,48	1,44	3,17	1,57	3,89	1,90	1,66	
woj. łódzkie	2,89	3,03	5,59	2,88	1,64	4,16	3,19	2,90	4,62	5,73	3,35	4,15	4,26	1,99	3,04	1,78	5,25	2,76	4,22	3,82	4,93	4,64	1,96	3,44	4,50	4,90	4,78	
woj. małopolskie	8,07	4,87	4,25	4,65	10,02	2,99	3,19	6,47	6,35	2,62	3,63	4,12	5,49	5,71	4,74	5,92	4,38	4,49	3,40	6,55	9,13	11,96	6,63	3,36	5,62	4,20	5,07	
woj. mazowieckie	13,54	12,07	27,21	21,05	23,89	14,80	30,33	14,24	15,35	23,11	15,09	17,17	34,07	13,73	37,98	21,60	17,39	10,70	18,96	14,51	19,32	13,12	16,04	11,94	13,89	14,36	14,86	
woj. opolskie	1,31	1,92	1,55	2,08	0,57	0,70	0,76	1,92	0,54	0,51	1,17	2,90	1,40	1,82	0,87	2,05	1,01	2,29	1,54	2,64	1,78	2,29	2,41	0,90	1,73	0,61	1,09	
woj. podkarpackie	2,72	3,49	3,12	1,82	0,72	1,51	1,69	1,98	2,79	1,09	2,98	1,86	1,31	2,55	1,24	0,62	1,22	2,90	1,19	1,55	2,82	3,42	3,35	1,54	2,12	2,44	1,77	
woj. podlaskie	0,50	0,62	2,00	0,44	1,50	0,90	2,62	0,96	0,72	1,44	0,35	2,80	5,90	0,67	4,47	0,59	1,54	0,97	1,17	0,72	0,59	0,93	0,97	0,88	1,05	0,93	0,63	
woj. pomorskie	1,88	7,85	4,90	11,00	40,12	9,80	16,86	11,13	3,84	14,09	4,20	5,11	4,30	5,93	3,19	27,98	12,50	4,40	3,62	3,64	3,48	2,44	3,97	13,77	5,47	5,42	1,92	
woj. śląskie	20,95	12,16	7,62	9,16	4,32	6,49	7,14	9,03	12,64	6,54	19,00	10,51	6,99	15,82	6,57	6,20	6,20	12,65	10,04	21,80	16,26	23,04	18,17	6,69	14,58	14,99	30,41	
woj. świętokrzyskie	2,43	0,70	1,12	0,96	0,51	1,38	1,49	1,42	0,59	0,35	0,71	0,64	1,76	0,27	1,55	2,34	2,02	0,83	0,17	0,96	1,68	1,87	0,65	1,10	1,13	1,34	0,92	
woj. warmińsko-mazurskie	1,75	1,74	1,64	2,16	0,19	1,73	2,50	0,95	3,57	1,85	2,23	2,14	3,81	1,09	2,69	2,55	1,80	1,61	0,93	0,69	2,09	1,24	0,49	1,36	1,76	1,38	2,32	
woj. wielkopolskie	10,00	11,26	12,37	9,10	7,70	14,58	7,80	7,08	12,12	9,50	14,65	14,42	7,62	17,70	9,92	5,86	12,37	12,25	10,25	6,32	9,26	6,05	8,56	14,33	6,28	9,12	8,24	
woj. zachodniopomorskie	0,88	2,23	0,27	0,51	0,58	8,75	1,07	4,13	1,73	1,16	0,96	1,59	2,06	5,30	1,27	1,53	1,26	2,80	1,20	0,61	0,77	0,73	0,65	6,16	0,63	2,10	0,65	
nieokreślone	20,01	17,98	13,84	21,26	2,75	19,92	12,40	20,98	18,36	20,11	15,78	21,67	10,24	12,11	8,00	9,84	20,73	17,38	17,38	15,24	14,59	13,87	21,62	20,81	19,86	20,37	13,24	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych Centrum Analitycznego Administracji Celnej.

Tab. Z23: Struktura eksportu oraz dostaw wewnątrzwspólnotowych z województwa śląskiego 2013-2015 w układzie powiatów

Powiat	Odsetek wartości eksportowanych towarów			Odsetek wartości dostarczanych towarów (dostawy wewnątrzwspólnotowe)		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
woj. śląskie	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
będziński	0,48%	0,54%	0,39%	0,60%	0,61%	0,65%
bielski	2,98%	3,40%	3,24%	4,71%	5,28%	6,01%
bieruńsko-lędziański	0,63%	0,63%	0,58%	0,43%	0,47%	0,45%
cieszyński	1,62%	2,07%	2,65%	2,99%	2,93%	3,08%
częstochowski	1,76%	1,95%	1,72%	0,53%	0,64%	0,66%
gliwicki	0,19%	0,18%	0,11%	0,38%	0,47%	0,40%
kłobucki	0,96%	1,31%	1,04%	0,41%	0,42%	0,37%
lubliniecki	0,89%	1,14%	1,22%	0,54%	0,58%	0,57%
m. Bielsko-Biała	23,08%	17,88%	18,23%	20,40%	20,01%	19,29%
m. Bytom	0,42%	0,34%	0,27%	0,27%	0,30%	0,26%
m. Chorzów	0,55%	1,14%	0,98%	2,33%	2,26%	2,19%
m. Częstochowa	4,21%	4,77%	4,21%	5,33%	5,45%	5,58%
m. Dąbrowa Górnicza	6,03%	6,49%	7,48%	10,09%	11,11%	11,25%
m. Gliwice	21,66%	20,56%	21,65%	11,35%	11,17%	13,43%
m. Jastrzębie-Zdrój	3,00%	0,93%	0,89%	4,49%	4,25%	2,81%
m. Jaworzno	0,32%	0,39%	0,65%	0,28%	0,29%	0,26%
m. Katowice	7,13%	8,08%	7,11%	7,13%	5,50%	5,25%
m. Mysłowice	0,85%	0,88%	1,19%	0,83%	0,93%	1,23%
m. Piekary Śląskie	0,19%	0,31%	0,20%	0,39%	0,35%	0,33%
m. Ruda Śląska	0,30%	0,35%	0,38%	1,38%	1,28%	1,26%
m. Rybnik	1,54%	1,84%	1,97%	1,77%	1,80%	1,74%
m. Siemianowice Śląskie	0,72%	0,69%	0,52%	1,56%	1,50%	1,43%
m. Sosnowiec	2,97%	2,90%	3,24%	2,12%	2,39%	2,51%
m. Świętochłowice	0,18%	0,11%	0,07%	0,13%	0,16%	0,15%
m. Tychy	4,99%	5,75%	5,16%	6,28%	6,91%	7,18%
m. Zabrze	0,96%	0,83%	1,52%	1,57%	1,57%	1,26%

Powiat	Odsetek wartości eksportowanych towarów			Odsetek wartości dostarczanych towarów (dostawy wewnątrzwspólnotowe)		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
m. Żory	1,43%	1,71%	1,77%	0,74%	1,11%	0,90%
mikołowski	1,36%	1,49%	1,25%	1,52%	1,35%	1,04%
myszkowski	0,47%	0,64%	0,45%	0,28%	0,38%	0,35%
pszczyński	0,65%	0,81%	0,67%	1,31%	1,00%	0,92%
raciborski	4,42%	6,06%	5,48%	1,12%	0,99%	1,02%
rybnicki	0,44%	0,50%	0,41%	0,37%	0,39%	0,49%
tarnogórski	0,84%	1,26%	0,98%	1,88%	1,74%	1,53%
wodzisławski	0,32%	0,41%	0,57%	0,25%	0,30%	0,24%
zawierciański	0,70%	0,67%	0,59%	1,69%	1,49%	1,15%
żywiecki	0,76%	0,99%	1,16%	2,54%	2,62%	2,77%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych Centrum Analitycznego Administracji Celnej.

Tab. Z24: Struktura eksportu z Polski w latach 2013-2015 w układzie regionów i sekcji CN [%]

	Sekcj a I	Sekcj a II	Sekcj a III	Sekcj a IV	Sekcj a IX	Sekcj a V	Sekcj a VI	Sekcja VII	Sekcja VIII	Sekcj a X	Sekcj a XI	Sekcja XII	Sekcja XIII	Sekcja XIV	Sekcja XIX	Sekcja XV	Sekcja XVI	Sekcja XVII	Sekcja XVIII	Sekcja XX	Sekcja XXI	Nieokre ślone	Raz em
Polska	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
2013	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
2014	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
2015	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
woj. dolnośląskie *	0,05	1,02	0,37	2,61	0,74	1,99	6,36	6,35	15,53	0,87	3,43	2,14	8,03	78,43	1,35	23,74	9,02	2,07	12,99	5,01	0,31	0,03	7,44
2013	0,03	1,20	0,05	2,88	0,61	1,00	7,41	5,94	14,88	0,74	3,31	1,83	7,00	52,49	0,00	23,85	8,52	2,31	12,19	4,17	0,04	0,00	6,96
2014	0,05	0,96	0,33	2,54	0,88	3,61	5,96	6,66	13,49	0,82	3,04	2,15	8,59	83,92	6,53	22,35	9,78	1,98	14,44	5,39	0,32	0,05	7,69
2015	0,08	0,88	0,85	2,43	0,72	1,31	5,67	6,47	17,91	1,07	3,96	2,59	8,60	85,73	0,00	25,10	8,77	1,88	12,41	5,46	0,43	0,03	7,70
woj. kujawsko- pomorskie	0,86	0,90	35,41	3,56	1,34	0,13	1,25	5,76	0,36	12,27	2,06	1,75	0,94	0,03	0,00	2,87	1,49	1,51	2,32	7,71	0,32	0,27	2,44
2013	1,00	0,91	56,63	4,10	1,61	0,14	1,16	6,54	0,30	13,00	1,73	1,78	1,14	0,03	0,00	3,00	1,48	1,20	1,88	8,07	0,09	0,00	2,49
2014	0,93	0,93	19,02	3,32	1,25	0,11	1,15	5,42	0,20	12,00	1,65	1,61	1,04	0,03	0,01	2,94	1,40	2,35	2,76	7,30	0,59	0,42	2,50
2015	0,60	0,84	18,84	3,31	1,12	0,14	1,46	5,27	0,54	11,76	2,81	1,87	0,61	0,03	0,00	2,66	1,58	1,09	2,30	7,77	0,23	0,31	2,34
woj. lubelskie	4,53	5,37	2,05	0,87	1,74	0,17	4,66	0,96	0,57	1,33	1,87	3,58	0,63	0,05	0,00	0,94	0,89	1,38	0,68	0,91	0,87	0,04	1,59
2013	6,12	6,66	0,62	1,06	1,77	0,12	5,66	1,15	0,67	1,69	1,87	3,84	0,75	0,01	0,00	1,02	1,01	0,93	0,76	0,92	0,00	0,00	1,77
2014	4,22	5,67	0,98	0,70	1,68	0,21	4,47	0,87	0,53	1,29	1,88	3,85	0,67	0,06	0,00	0,94	0,80	1,87	0,57	0,90	0,02	0,02	1,62
2015	2,93	3,60	4,91	0,88	1,78	0,21	3,81	0,83	0,53	0,98	1,87	2,85	0,44	0,06	0,00	0,87	0,87	1,40	0,70	0,90	1,87	0,09	1,37
woj. lubuskie	1,27	0,09	0,00	0,42	13,70	0,64	0,40	3,73	2,37	3,57	4,53	8,05	5,35	0,00	0,00	1,15	2,05	0,20	0,83	4,51	0,00	0,03	1,77
2013	1,36	0,10	0,00	0,42	15,73	1,31	0,37	3,59	4,04	3,90	3,61	6,39	4,90	0,01	0,00	0,82	2,27	0,21	0,84	1,85	0,00	0,00	1,67
2014	1,38	0,06	0,00	0,49	13,34	0,12	0,39	3,93	1,88	3,87	4,76	8,18	6,29	0,00	0,00	1,21	2,03	0,21	0,91	4,84	0,00	0,00	1,83
2015	1,03	0,11	0,00	0,37	11,81	0,27	0,45	3,68	1,66	2,91	5,25	10,28	4,86	0,00	0,00	1,47	1,85	0,17	0,77	6,80	0,01	0,08	1,80
woj. łódzkie	12,2 5	2,08	2,08	3,74	1,79	0,31	3,22	5,38	0,45	5,93	18,88	4,68	6,54	0,25	0,81	10,38	4,09	1,09	5,49	3,07	9,28	0,17	4,47
2013	14,8 2	1,92	1,21	3,78	2,11	0,16	2,47	5,26	0,70	4,83	23,97	5,71	8,29	0,21	0,30	1,32	4,84	1,27	6,38	3,24	0,03	0,00	4,00
2014	10,7 0	2,38	3,14	3,76	1,50	0,29	3,89	5,43	0,31	6,03	17,99	4,06	6,28	0,45	1,93	14,02	3,94	1,13	5,61	3,43	14,70	0,00	4,83
2015	10,8 4	1,93	2,45	3,69	1,76	0,58	3,32	5,46	0,40	7,03	14,44	3,97	4,83	0,11	0,57	16,65	3,49	0,86	4,73	2,54	9,52	0,49	4,60
woj. małopolskie	1,74	1,86	4,51	3,39	3,41	3,38	2,50	11,26	1,55	4,28	2,10	3,79	5,82	0,48	1,69	7,40	3,26	0,99	7,97	2,12	8,00	0,86	3,56
2013	1,09	2,67	2,86	3,93	3,08	2,54	2,31	12,17	1,49	3,24	1,93	4,25	6,17	0,73	0,76	6,97	3,20	1,45	9,39	2,06	2,13	0,00	3,61

	Sekcja I	Sekcja II	Sekcja III	Sekcja IV	Sekcja IX	Sekcja V	Sekcja VI	Sekcja VII	Sekcja VIII	Sekcja X	Sekcja XI	Sekcja XII	Sekcja XIII	Sekcja XIV	Sekcja XIX	Sekcja XV	Sekcja XVI	Sekcja XVII	Sekcja XVIII	Sekcja XX	Sekcja XXI	Nieokreślone	Razem
2014	2,33	1,65	2,92	3,27	3,47	3,08	2,45	11,53	1,55	4,32	2,12	3,71	5,88	0,48	0,03	7,41	3,30	0,79	8,10	1,90	3,90	1,38	3,57
2015	1,87	1,19	8,10	3,03	3,72	5,29	2,75	9,99	1,60	5,39	2,25	3,23	5,37	0,37	2,46	7,88	3,27	0,69	6,83	2,39	13,62	0,98	3,51
woj. mazowieckie	24,56	48,15	14,85	31,60	3,48	27,20	28,34	9,53	6,23	17,32	13,68	10,74	6,92	11,87	84,00	9,03	13,21	6,16	14,19	23,62	41,69	4,97	15,95
2013	24,25	52,79	11,80	39,22	3,45	26,38	30,85	10,41	6,06	19,17	12,95	9,72	7,42	33,42	68,94	9,58	13,65	6,56	15,53	26,01	51,15	0,00	17,04
2014	22,95	49,09	18,31	31,30	3,48	24,25	27,32	9,46	4,93	17,62	14,53	11,00	6,69	6,00	70,05	9,15	13,65	5,15	14,52	23,78	57,96	5,49	15,83
2015	26,76	41,97	16,36	25,10	3,51	33,04	26,73	8,64	7,56	14,97	13,60	11,89	6,60	6,77	92,28	8,29	12,33	6,67	12,94	21,11	25,63	8,28	14,92
woj. opolskie	0,73	0,02	0,31	2,68	2,46	4,43	1,12	1,12	0,24	0,47	1,74	0,09	0,53	0,00	0,00	0,77	0,89	0,34	0,28	0,35	0,00	0,00	0,95
2013	0,52	0,01	0,07	1,97	2,76	6,71	1,25	0,83	0,47	0,46	1,78	0,14	0,54	0,00	0,00	0,59	0,82	0,30	0,25	0,31	0,00	0,00	0,98
2014	1,06	0,01	0,21	2,32	1,86	3,24	1,16	1,26	0,18	0,49	1,78	0,07	0,52	0,00	0,00	0,87	0,99	0,40	0,37	0,34	0,00	0,00	0,97
2015	0,63	0,03	0,74	3,68	2,78	2,25	0,93	1,30	0,13	0,47	1,64	0,02	0,54	0,00	0,00	0,85	0,87	0,33	0,23	0,40	0,00	0,00	0,90
woj. podkarpackie	0,35	2,19	0,12	1,68	8,95	0,33	3,88	4,89	0,46	4,20	1,58	6,45	3,57	0,07	1,61	3,06	9,68	5,45	1,01	1,79	3,25	0,46	5,06
2013	0,33	2,66	0,04	1,50	8,98	0,27	3,15	5,22	0,53	4,98	1,21	7,25	3,14	0,07	4,19	2,68	7,64	8,23	0,83	1,62	2,50	0,00	4,98
2014	0,29	2,14	0,04	1,68	9,19	0,33	4,60	4,75	0,51	4,32	2,05	6,58	3,18	0,05	2,26	3,11	9,13	4,33	1,11	1,71	8,18	0,01	4,76
2015	0,46	1,73	0,29	1,85	8,64	0,43	3,92	4,66	0,36	3,23	1,52	5,15	4,45	0,09	0,76	3,43	12,24	3,47	1,05	2,04	0,00	1,29	5,43
woj. podlaskie	8,99	1,79	2,76	1,50	6,44	0,31	0,50	1,63	0,07	1,81	1,41	1,33	0,45	0,03	0,00	0,67	1,09	0,55	1,40	2,22	0,04	0,00	1,34
2013	11,23	2,00	2,05	1,80	6,59	0,23	0,54	1,43	0,10	2,41	1,39	1,30	0,52	0,07	0,00	0,67	1,09	0,56	1,65	2,23	0,00	0,00	1,46
2014	8,56	1,72	5,92	1,51	7,06	0,29	0,49	1,80	0,07	1,64	1,44	1,37	0,47	0,04	0,00	0,69	1,22	0,59	1,58	2,03	0,07	0,00	1,38
2015	6,73	1,64	1,22	1,22	5,61	0,48	0,47	1,68	0,05	1,32	1,40	1,32	0,35	0,01	0,00	0,64	0,96	0,50	1,07	2,41	0,03	0,00	1,16
woj. pomorskie	8,35	16,79	0,67	5,41	6,96	34,39	4,52	3,54	1,18	7,39	5,74	1,74	2,15	4,08	0,00	7,27	5,90	41,76	7,02	2,86	0,78	15,49	13,61
2013	9,15	9,23	0,28	5,88	6,26	36,77	4,19	4,11	1,12	6,81	5,70	2,39	2,45	6,28	0,00	7,97	6,25	37,28	9,05	3,37	1,05	0,00	13,41
2014	7,09	16,15	0,79	5,37	7,17	42,33	4,65	3,45	1,15	6,63	5,54	1,21	2,21	4,43	0,01	7,70	5,93	43,85	9,39	2,45	0,21	19,93	13,87
2015	8,78	25,86	1,10	5,04	7,52	18,40	4,73	3,02	1,25	8,83	5,98	1,47	1,76	2,86	0,00	6,02	5,54	44,66	3,61	2,78	1,08	22,81	13,57
woj. śląskie	0,56	0,68	0,46	3,97	3,77	17,11	3,57	6,77	1,31	1,84	4,89	7,46	26,26	3,02	0,36	9,09	11,16	13,06	9,57	3,78	0,75	0,66	8,84
2013	0,64	0,90	0,29	3,85	3,17	17,66	3,52	6,69	1,47	1,64	4,50	7,04	23,37	4,09	0,22	10,00	13,70	14,07	10,17	4,13	1,23	0,00	9,86
2014	0,43	0,70	0,51	3,91	3,70	13,62	3,53	6,81	0,96	1,94	5,07	8,12	26,43	2,87	0,23	8,48	10,42	12,36	11,06	3,58	1,13	0,19	8,28
2015	0,61	0,42	0,64	4,15	4,51	21,38	3,64	6,81	1,54	1,95	5,11	7,22	29,34	2,67	0,44	8,73	9,38	12,60	7,94	3,63	0,26	1,67	8,31
woj.	1,34	1,55	0,19	1,17	6,18	2,07	0,11	0,52	0,65	0,95	6,06	0,92	7,86	0,01	4,22	0,70	0,50	0,42	0,22	0,53	1,52	0,00	0,95

	Sekcja I	Sekcja II	Sekcja III	Sekcja IV	Sekcja IX	Sekcja V	Sekcja VI	Sekcja VII	Sekcja VIII	Sekcja X	Sekcja XI	Sekcja XII	Sekcja XIII	Sekcja XIV	Sekcja XIX	Sekcja XV	Sekcja XVI	Sekcja XVII	Sekcja XVIII	Sekcja XX	Sekcja XXI	Nieokreślone	Razem
świętokrzyskie																							
2013	0,70	2,00	0,07	1,32	5,80	0,53	0,15	0,38	1,39	1,33	5,82	0,91	9,13	0,01	7,62	0,82	0,59	0,55	0,55	0,63	0,61	0,00	0,99
2014	0,99	1,55	0,09	0,96	6,52	1,37	0,10	0,53	0,55	0,82	5,86	1,07	7,80	0,02	10,47	0,61	0,54	0,39	0,12	0,59	0,10	0,01	0,91
2015	2,51	1,05	0,42	1,25	6,23	5,80	0,09	0,67	0,23	0,68	6,50	0,75	6,49	0,01	1,35	0,65	0,38	0,32	0,06	0,37	2,97	0,00	0,96
woj. warmińsko-mazurskie																							
2013	1,97	0,38	0,07	0,87	3,03	0,17	0,20	8,23	1,14	1,75	1,19	0,45	2,07	0,00	0,00	0,81	2,20	0,29	0,20	3,78	0,19	1,12	1,66
2014	1,42	0,30	0,03	0,79	2,40	0,07	0,22	7,43	1,25	1,73	1,05	0,51	1,87	0,00	0,00	0,98	1,77	0,34	0,07	3,69	0,86	0,00	1,47
2015	1,92	0,44	0,22	0,78	3,03	0,13	0,21	7,85	1,32	1,81	1,03	0,38	1,90	0,00	0,00	0,72	2,56	0,27	0,21	4,02	0,05	0,66	1,74
2015	2,69	0,40	0,00	1,03	3,73	0,40	0,18	9,48	0,89	1,71	1,50	0,47	2,49	0,00	0,00	0,70	2,28	0,26	0,27	3,63	0,00	2,49	1,78
woj. wielkopolskie																							
2013	7,62	4,19	17,03	9,37	9,49	0,19	11,43	10,51	9,75	5,99	5,77	3,08	7,41	1,07	1,87	5,09	6,67	9,01	6,35	13,32	15,55	5,55	7,74
2014	8,21	3,01	13,61	10,19	11,17	0,18	10,58	10,65	8,16	4,42	6,08	2,56	7,61	1,53	2,03	5,09	6,57	9,37	7,26	11,65	3,34	0,00	7,60
2015	6,62	3,90	25,58	9,20	8,15	0,17	11,84	10,59	12,19	4,84	5,81	3,25	7,39	1,20	7,49	5,25	6,29	9,81	7,11	13,04	2,30	5,92	7,73
2015	8,03	5,82	14,96	8,81	9,09	0,25	11,92	10,27	8,55	8,91	5,41	3,62	7,20	0,78	0,00	4,91	7,15	7,89	5,06	15,24	30,67	9,48	7,91
woj. zachodniopomorskie																							
2013	1,37	1,03	0,35	0,60	14,26	3,06	2,86	0,49	27,77	1,12	1,87	0,03	2,14	0,02	0,48	1,75	1,22	8,14	5,39	6,78	0,04	11,26	3,45
2014	1,03	1,00	0,26	0,73	14,29	2,47	2,88	0,38	35,39	1,06	1,69	0,04	1,42	0,03	0,10	1,78	1,31	6,78	4,31	1,81	0,04	0,00	2,93
2015	1,51	0,93	0,39	0,51	14,49	3,05	2,67	0,49	28,72	1,14	1,93	0,02	2,43	0,01	0,20	1,96	1,08	6,85	5,26	6,74	0,01	15,14	3,15
2015	1,62	1,19	0,44	0,57	13,98	4,10	3,04	0,62	21,59	1,15	2,00	0,03	2,65	0,02	0,67	1,48	1,27	10,80	6,29	11,69	0,06	15,91	4,29
nieokreślone	23,45	11,91	18,78	26,53	12,26	4,10	25,06	19,34	30,39	28,89	23,20	43,73	13,32	0,57	3,59	15,29	26,67	7,58	24,09	17,64	17,40	59,10	19,18
2013	18,07	12,62	10,12	16,60	10,21	3,46	23,30	17,83	21,98	28,59	21,40	44,35	14,28	1,02	15,84	22,87	25,28	8,59	18,91	24,25	36,94	100,00	18,77
2014	28,99	11,72	21,55	28,38	13,23	3,80	25,10	19,17	31,45	30,41	23,51	43,37	12,20	0,43	0,78	12,59	26,94	7,68	16,86	17,99	10,47	50,76	19,34
2015	23,84	11,33	28,68	33,58	13,50	5,66	26,87	21,15	35,21	27,65	24,77	43,29	13,42	0,48	1,47	9,68	27,78	6,39	33,73	10,82	13,63	36,10	19,43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych Centrum Analitycznego Administracji Celnej.

* W wierszu podano wartości zagregowane dla lat 2013-2015

Tab. Z25: Struktura dostaw wewnątrzspółnotowych z Polski w latach 2013-2015 w układzie regionów i sekcji CN [%]

	Sekcja I	Sekcja II	Sekcja III	Sekcja IV	Sekcja IX	Sekcja V	Sekcja VI	Sekcja VII	Sekcja VIII	Sekcja X	Sekcja XI	Sekcja XII	Sekcja XIII	Sekcja XIV	Sekcja XIX	Sekcja XV	Sekcja XVI	Sekcja XVII	Sekcja XVIII	Sekcja XX	Sekcja XXI	Nieokreślone	Razem
Polska	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

	Sekcja I	Sekcja II	Sekcja III	Sekcja IV	Sekcja IX	Sekcja V	Sekcja VI	Sekcja VII	Sekcja VIII	Sekcja X	Sekcja XI	Sekcja XII	Sekcja XIII	Sekcja XIV	Sekcja XIX	Sekcja XV	Sekcja XVI	Sekcja XVII	Sekcja XVIII	Sekcja XX	Sekcja XXI	Nieokreślone	Razem
2013	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
2014	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
2015	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
woj. dolnośląsk.*	3,72	3,18	6,00	2,26	3,54	1,49	3,81	11,20	19,89	2,80	4,19	15,21	6,34	59,32	9,33	18,82	16,81	10,61	12,75	12,23	65,11	0,01	10,98
2013	4,11	3,38	3,95	2,31	3,71	1,53	3,94	11,51	19,32	2,50	5,46	13,44	5,64	64,24	10,67	21,65	19,49	10,23	14,67	12,54	63,51	0,00	12,03
2014	3,95	2,99	9,78	2,28	3,52	1,41	3,81	11,14	20,07	2,98	3,92	17,10	6,95	58,58	8,53	18,15	16,48	11,05	13,88	12,42	70,82	0,01	10,93
2015	3,17	3,17	4,28	2,21	3,43	1,55	3,70	11,00	20,15	2,87	3,49	14,90	6,36	53,70	9,47	16,86	15,03	10,54	10,66	11,83	63,07	0,01	10,15
woj. kujawsko-pomorskie	2,05	3,88	12,98	3,87	2,34	0,19	2,71	5,59	1,98	15,97	3,72	1,60	0,34	0,69	14,62	4,33	1,61	0,89	4,94	4,73	0,00	0,00	3,09
2013	1,76	3,81	13,61	4,60	2,54	0,17	2,67	5,65	1,79	17,66	4,13	1,85	0,24	0,52	0,22	3,87	1,66	0,93	6,19	5,06	0,00	0,00	3,17
2014	2,05	3,96	17,58	3,62	2,25	0,08	2,64	5,38	1,89	16,13	3,75	1,96	0,36	0,65	37,44	4,36	1,55	0,70	5,03	4,72	0,00	0,00	3,03
2015	2,30	3,86	8,06	3,50	2,26	0,35	2,81	5,74	2,19	14,55	3,39	1,20	0,40	0,97	0,00	4,73	1,62	1,01	4,07	4,49	0,00	0,00	3,08
woj. lubelskie	2,19	7,34	0,64	1,89	1,82	0,30	4,71	0,68	1,07	0,62	0,82	0,18	0,21	0,84	0,00	1,11	0,71	1,78	0,15	1,71	0,04	0,01	1,51
2013	1,88	7,36	0,43	1,70	1,75	0,19	4,04	0,71	1,16	0,74	0,88	0,33	0,16	0,61	0,00	1,05	0,62	1,49	0,35	1,66	0,02	0,00	1,37
2014	2,23	7,06	0,94	1,81	1,74	0,45	5,18	0,69	1,25	0,64	0,83	0,13	0,23	1,43	0,00	1,09	0,75	1,83	0,04	1,75	0,11	0,00	1,56
2015	2,41	7,56	0,54	2,10	1,95	0,26	4,84	0,64	0,87	0,52	0,77	0,13	0,23	0,50	0,00	1,20	0,75	1,97	0,10	1,71	0,01	0,04	1,58
woj. lubuskie	3,78	3,82	0,49	1,08	12,68	0,23	0,54	2,54	1,93	9,48	2,74	7,68	3,26	0,33	0,00	3,94	2,37	3,20	0,97	6,29	0,00	0,00	3,17
2013	3,58	3,99	0,84	1,08	12,76	0,27	0,43	2,77	2,09	10,22	3,15	9,53	3,20	0,20	0,00	3,22	1,94	3,21	1,03	4,79	0,00	0,00	2,91
2014	3,90	4,04	0,39	1,12	13,32	0,20	0,56	2,52	2,05	9,74	2,85	8,57	3,22	0,31	0,00	4,09	1,66	3,33	0,82	6,59	0,00	0,00	3,09
2015	3,83	3,49	0,26	1,05	12,03	0,23	0,61	2,36	1,73	8,68	2,35	5,98	3,33	0,52	0,00	4,47	3,33	3,09	1,05	7,12	0,00	0,01	3,47
woj. łódzkie	7,66	2,72	3,62	3,56	1,12	0,60	4,04	3,41	1,18	3,57	9,30	2,03	3,71	0,53	0,00	1,76	5,49	1,38	4,83	3,77	0,00	0,01	3,74
2013	7,58	2,27	4,55	3,44	1,09	0,89	4,18	3,33	0,89	3,67	10,81	2,79	4,05	0,25	0,00	1,78	6,91	1,09	5,66	4,10	0,01	0,00	4,06
2014	7,58	2,56	5,29	3,65	1,01	0,47	4,17	3,37	1,33	3,65	9,70	1,99	3,71	0,53	0,00	1,69	5,36	1,34	5,28	4,20	0,00	0,01	3,76
2015	7,81	3,22	1,20	3,58	1,24	0,41	3,79	3,52	1,26	3,44	7,85	1,62	3,45	0,89	0,00	1,81	4,50	1,63	3,95	3,16	0,00	0,01	3,46
woj. małopolskie	4,29	3,24	1,47	6,37	5,49	3,83	3,29	7,29	8,85	5,39	1,30	3,02	5,96	2,55	25,16	7,32	5,71	6,01	2,58	1,78	4,99	1,34	5,21
2013	4,04	3,27	2,09	6,72	5,81	4,08	3,40	7,35	10,95	5,53	1,41	2,80	6,54	2,01	36,67	6,90	6,10	6,06	3,00	1,68	11,05	0,00	5,34
2014	4,41	3,08	1,26	6,28	5,41	4,14	3,27	7,47	9,12	5,39	1,24	2,97	5,89	3,75	21,08	7,16	5,62	5,72	2,81	1,72	0,43	1,87	5,15
2015	4,39	3,34	1,12	6,17	5,30	3,20	3,21	7,08	7,15	5,28	1,26	3,19	5,54	1,96	23,69	7,87	5,50	6,22	2,13	1,90	0,34	3,78	5,15
woj. mazowieckie	22,39	22,58	16,48	21,42	3,78	24,57	30,04	12,91	9,35	16,20	6,38	7,39	6,20	8,77	4,21	9,13	17,23	3,49	13,25	8,16	13,01	2,31	14,25
2013	23,7	21,03	8,38	25,27	3,84	24,46	30,57	13,36	9,96	18,08	6,80	7,39	7,56	6,50	6,88	9,10	18,65	3,42	15,59	8,51	20,71	0,00	15,0

	Sekcja I	Sekcja II	Sekcja III	Sekcja IV	Sekcja IX	Sekcja V	Sekcja VI	Sekcja VII	Sekcja VIII	Sekcja X	Sekcja XI	Sekcja XII	Sekcja XIII	Sekcja XIV	Sekcja XIX	Sekcja XV	Sekcja XVI	Sekcja XVII	Sekcja XVIII	Sekcja XX	Sekcja XXI	Nieokreślone	Razem
	5																						6
2014	22,92	21,24	14,38	20,98	3,68	25,91	31,15	12,20	9,67	16,68	6,23	6,37	5,77	11,80	4,51	9,24	17,50	3,51	12,46	8,36	17,00	4,42	14,44
2015	20,73	24,96	25,77	18,74	3,82	23,21	28,52	13,16	8,65	14,36	6,21	8,10	5,49	8,50	2,69	9,04	15,88	3,52	12,35	7,73	0,00	5,11	13,40
woj. opolskie	0,59	0,52	2,37	2,01	2,27	0,50	4,45	1,99	0,25	2,90	2,12	0,32	0,79	0,05	0,00	2,05	1,49	1,26	0,52	0,74	0,15	0,00	1,66
2013	0,57	0,79	1,87	1,50	2,49	0,59	4,37	1,92	0,53	2,71	2,32	0,44	0,62	0,02	0,00	2,14	1,64	1,26	0,55	0,65	0,16	0,00	1,67
2014	0,56	0,38	1,25	2,03	2,24	0,47	4,60	1,91	0,18	3,09	2,27	0,36	0,67	0,02	0,00	1,95	1,52	1,21	0,58	0,68	0,33	0,00	1,65
2015	0,64	0,43	3,88	2,40	2,11	0,43	4,36	2,11	0,10	2,89	1,86	0,23	1,03	0,13	0,00	2,06	1,36	1,31	0,46	0,85	0,00	0,00	1,66
woj. podkarpackie	0,69	1,26	0,72	0,97	4,97	0,77	1,15	3,94	0,13	1,42	0,85	0,83	2,14	2,86	0,03	3,17	2,74	3,77	0,34	2,13	0,00	0,00	2,41
2013	0,49	1,06	1,68	1,00	4,64	0,74	1,22	3,84	0,21	1,58	0,99	0,90	2,05	4,02	0,02	2,83	2,69	3,97	0,29	2,18	0,00	0,00	2,39
2014	0,67	1,77	0,48	1,03	4,94	0,98	1,07	3,88	0,08	1,51	0,86	1,00	1,98	1,40	0,07	3,28	2,66	3,71	0,31	2,15	0,00	0,00	2,40
2015	0,88	0,98	0,08	0,88	5,27	0,56	1,16	4,08	0,10	1,21	0,75	0,66	2,36	2,91	0,00	3,36	2,84	3,67	0,40	2,08	0,00	0,00	2,44
woj. podlaskie	7,33	2,85	1,17	1,33	4,54	0,54	0,27	1,00	0,68	0,48	0,51	0,62	1,05	0,08	0,00	0,41	0,63	0,27	0,18	0,82	0,00	0,00	1,05
2013	8,01	1,71	2,34	1,21	4,30	0,84	0,24	0,93	1,17	0,67	0,48	0,72	0,85	0,09	0,00	0,36	0,75	0,29	0,16	0,96	0,00	0,00	1,09
2014	7,43	3,25	0,94	1,60	4,45	0,46	0,35	1,12	0,68	0,48	0,49	0,53	1,07	0,00	0,00	0,41	0,62	0,27	0,22	0,76	0,00	0,00	1,07
2015	6,65	3,45	0,34	1,20	4,83	0,28	0,22	0,93	0,34	0,34	0,55	0,63	1,21	0,15	0,00	0,47	0,54	0,27	0,16	0,78	0,00	0,01	0,98
woj. pomorskie	12,53	9,67	4,87	3,12	8,33	26,56	1,11	3,11	7,53	8,16	4,24	3,78	1,34	1,00	0,05	2,79	3,75	5,85	6,14	3,89	0,00	34,67	5,45
2013	12,12	11,67	6,32	3,36	8,38	22,92	1,04	2,85	10,17	9,55	3,89	3,44	1,45	1,02	0,00	2,64	2,51	5,52	7,46	4,07	0,00	0,00	5,12
2014	12,70	10,24	5,95	3,07	8,59	27,11	1,06	3,18	7,70	8,32	4,02	4,38	1,25	0,95	0,00	2,75	4,32	6,28	6,08	3,93	0,00	84,48	5,73
2015	12,73	7,56	2,53	2,97	8,06	30,12	1,23	3,28	5,54	6,96	4,68	3,56	1,32	1,02	0,11	2,97	4,21	5,73	5,32	3,73	0,00	55,40	5,46
woj. śląskie	4,91	2,14	6,48	4,40	3,82	29,57	4,18	14,67	4,62	2,46	4,62	7,82	31,44	6,03	8,53	25,27	8,43	35,96	13,24	9,01	1,32	0,48	14,48
2013	4,92	2,30	6,55	4,42	3,73	32,27	4,32	13,81	5,26	2,47	4,93	9,30	30,71	10,69	10,44	25,23	8,62	35,67	10,18	9,42	0,87	0,02	14,83
2014	4,67	2,33	5,55	4,55	3,91	28,72	4,10	15,04	4,56	2,51	4,60	8,66	30,55	3,67	8,05	25,56	8,58	35,06	12,78	8,85	2,27	0,77	14,35
2015	5,13	1,85	7,29	4,25	3,82	27,43	4,14	15,10	4,22	2,39	4,41	6,35	32,86	2,47	8,11	25,01	8,16	36,97	15,55	8,85	1,23	1,18	14,32
woj. świętokrzyskie	0,42	0,80	0,50	0,81	4,93	0,19	0,21	0,34	0,62	0,68	0,74	0,04	11,47	0,00	23,00	2,29	1,07	0,25	0,01	0,33	0,00	0,00	1,08

	Sekcja I	Sekcja II	Sekcja III	Sekcja IV	Sekcja IX	Sekcja V	Sekcja VI	Sekcja VII	Sekcja VIII	Sekcja X	Sekcja XI	Sekcja XII	Sekcja XIII	Sekcja XIV	Sekcja XIX	Sekcja XV	Sekcja XVI	Sekcja XVII	Sekcja XVIII	Sekcja XX	Sekcja XXI	Nieokreślone	Razem
2013	0,47	0,87	0,00	0,91	4,72	0,14	0,24	0,32	0,56	0,99	0,79	0,06	11,09	0,00	12,66	2,38	1,30	0,25	0,02	0,35	0,00	0,00	1,15
2014	0,43	0,73	0,04	0,82	5,05	0,16	0,21	0,33	0,71	0,72	0,75	0,06	11,69	0,00	8,43	2,32	1,13	0,25	0,01	0,32	0,00	0,00	1,11
2015	0,38	0,82	1,39	0,71	4,98	0,28	0,20	0,37	0,58	0,41	0,70	0,03	11,56	0,00	41,28	2,18	0,85	0,24	0,01	0,32	0,00	0,00	1,00
woj. warmińsko-mazurskie	3,50	0,68	0,23	0,98	5,27	0,12	0,23	8,00	0,60	0,81	2,80	0,94	2,05	0,00	0,00	0,82	0,55	0,66	0,07	4,85	0,00	0,00	1,78
2013	3,18	0,72	0,12	0,94	5,17	0,10	0,14	9,16	0,55	0,87	3,37	1,23	1,73	0,00	0,00	0,69	0,68	0,76	0,05	5,10	0,00	0,00	1,89
2014	3,02	0,67	0,37	0,98	5,38	0,10	0,24	8,17	0,66	0,81	2,83	0,85	2,14	0,00	0,00	0,88	0,59	0,59	0,03	4,95	0,00	0,00	1,78
2015	4,24	0,65	0,19	1,01	5,25	0,17	0,30	6,82	0,59	0,77	2,36	0,82	2,23	0,00	0,00	0,88	0,42	0,65	0,12	4,59	0,00	0,00	1,68
woj. wielkopolskie	17,39	18,85	16,81	8,27	13,45	0,71	14,13	7,50	10,43	8,23	5,35	3,66	13,28	14,39	13,25	5,67	7,67	15,61	12,41	22,40	1,66	1,64	10,65
2013	16,55	18,46	16,26	8,29	18,34	0,51	14,17	7,01	11,76	7,30	5,83	4,97	13,78	8,63	22,04	5,78	7,47	16,84	13,37	22,47	3,68	0,01	10,66
2014	16,86	18,35	13,78	8,28	11,01	1,09	14,21	7,56	11,79	7,52	5,36	3,44	13,43	14,75	11,32	5,33	7,07	15,88	13,20	22,03	0,10	2,94	10,38
2015	18,62	19,60	20,18	8,24	11,59	0,53	14,01	7,86	8,38	9,53	4,99	3,05	12,74	21,52	11,01	5,89	8,37	14,40	11,19	22,68	0,13	3,87	10,90
woj. zachodniopomorskie	4,34	7,68	1,46	3,08	11,00	0,33	3,43	1,61	4,36	2,05	1,86	0,72	2,55	0,01	0,03	2,60	0,85	0,58	0,70	2,74	0,02	8,24	2,14
2013	4,36	7,62	2,90	3,17	11,02	0,33	3,16	1,54	5,97	2,20	2,19	1,12	1,12	0,03	0,03	2,67	1,02	0,58	0,55	1,43	0,01	0,00	2,08
2014	4,49	8,40	0,67	3,06	10,68	0,23	3,38	1,64	4,03	2,10	1,88	0,81	3,21	0,00	0,04	2,76	0,79	0,54	0,82	2,81	0,05	5,50	2,15
2015	4,16	7,13	0,92	3,04	11,27	0,43	3,71	1,65	3,51	1,89	1,61	0,41	3,10	0,00	0,03	2,37	0,79	0,61	0,71	3,64	0,02	30,57	2,17
nieokreślone	2,21	8,80	23,70	34,58	10,66	9,50	21,70	14,22	26,53	18,79	48,47	44,16	7,88	2,55	1,78	8,52	22,87	8,43	26,91	14,41	13,70	51,30	17,37
2013	2,62	9,69	28,12	30,07	5,72	9,99	21,85	13,95	17,63	13,24	42,56	39,69	9,21	1,18	0,39	7,71	17,97	8,44	20,88	15,02	0,00	99,95	15,19
2014	2,13	8,95	21,34	34,84	12,83	8,03	20,02	14,39	24,23	17,71	48,43	40,83	7,88	2,15	0,51	8,96	23,81	8,73	25,66	13,77	8,89	0,00	17,42
2015	1,93	7,95	21,96	37,95	12,80	10,58	23,19	14,29	34,64	23,91	52,78	49,14	6,80	4,77	3,60	8,83	25,84	8,16	31,75	14,52	35,21	0,00	19,11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych Centrum Analitycznego Administracji Celnej.

* W wierszu podano wartości zagregowane dla lat 2013-2015